

Historisch Voorburg

Jaargang 10

2004

Nummer 2

Hofwijckstraat

Verleden en heden van een straat apart

Hofwijckstraat

H

Deze uitgave werd mogelijk gemaakt door de financiële bijdragen van:

Agterdenbosch NVM Makelaars

De bedrijven en instellingen gehuisvest in Middenburg:

Koenen Baak en Partners: idee en realisatie in document management

IVBN: Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed, Nederland

NEPROM: Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen

NVB: Vereniging voor ontwikkelaars & bouwondernemers

Elles Emotions

Het Koenehuis

Makelaarskantoor Reichman en Rommelaar

Meijs & Alink Makelaardij

Mooijman Assurantiën

Oefentherapie Mensendieck Q.N.A. Rameau en P.K. Rietveld

Prins Bernhardfonds

Rabobank Leidschendam-Voorburg

Schildersbedrijf P. Jacobs en J. Ruivenkamp

Sint Martinusfonds

Tuincentrum Hofwijck

Inhoud

Huizen tussen Hofwijck en Middenburg	4
Hofwijckstraat, een stedenbouwkundige impressie	30
Hofwijckstraat, groene straat	38
De melkboer kwam nog aan de deur	44
De oorlogsjaren	55
Kinderspelen	63
Kattenkwaad	67
Bewoners van naam en faam	73
Bewoners Hofwijckstraat 1928 – ca. 1950	83
Hollywood in de Hofwijckstraat	88
Beter een goede buur dan een verre vriend	90
Auteurs en medewerkers	95
Colofon	96

*Het Westeinde halverwege de 20ste eeuw.
Ansichtkaart, collectie C.L. van der Leer*

*Voorzijde omslag:
Hofwijckstraat. Foto N. Verheule-Grobbe, voorjaar 2004*

Van de redactie

Herinneringen kunnen geschiedenis maken. Boeken en studies die geschiedenis schrijven op basis van de persoonlijke herinneringen van deelnemers en getuigen, zijn de laatste jaren populair geworden. De levendigheid van de persoonlijke kijk op het verleden wint het van het risico van het gebruik van zulke historische bronnen. Wie zal immers na zoveel jaren nog betrouwbaar genoeg weten ‘hoe het werkelijk zat’? Deze aflevering van Historisch Voorburg schrikt echter voor dit gevaar niet terug, vooral omdat de zo bijeengebrachte belevenissen en anekdotes, gesitueerd in ‘zomaar’ een straat uit Voorburg, zo’n levendig beeld oproepen van het reilen en zeilen van de bewoners van die aparte Hofwijckstraat, apart gelegen net buiten het oude centrum, geflankeerd door twee, bijna drie parken en de Vliet en apart van sfeer door het karakter en de onderlinge contacten van zijn bewoners. Behalve persoonlijke herinneringen bevat deze aflevering over de Hofwijckstraat echter ook voldoende materiaal over de architectuur, de geschiedenis van het grondgebied tot ver vóór de aanleg van de straat, gegevens en bijzonderheden over de bewoners, het groen en de tegenwoordige omstandigheden in de straat om te kunnen spreken van een aangenaam gevarieerde publicatie. Dat deze aflevering voor een belangrijk deel tot stand is gebracht door leden van de actieve bewonersgroep van de Hofwijckstraat, kan als een extra aanbeveling gelden.

Huizen tussen Hofwijck en Middenburg

Hofwijck omstreeks 1914 met op de achtergrond het vrijwel onbebouwde terrein, waarop later de Hofwijckstraat zou verrijzen.

Foto C. Steenbergh in Weekblad Buiten, mei 1914. Collectie auteur

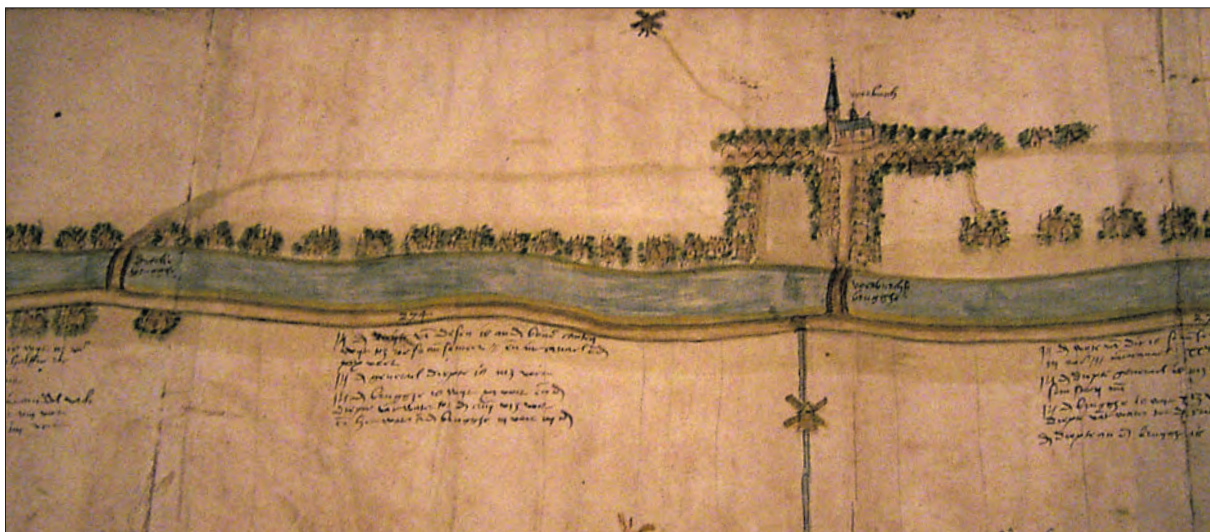
Kees van der Leer

De Hofwijckstraat werd omstreeks 1927 aangelegd in het Voorburgse Westeinde, op de grond van de afgebroken buitenplaatsen Welgelegen en Zomerlust. Zomerlust, een voormalige tuinderij aan de Vliet, had oorspronkelijk Wintervliet geheten. Aldus kreeg de Hofwijckstraat een plek tussen twee befaamde, nog steeds bestaande buitenplaatsen: Middenburg aan de westkant en Hofwijck aan de oostzijde. Toen Hofwijck in 1640 werd aangelegd, veranderde dit het Westeinde drastisch en voorgoed. In 1651 schreef bouwheer Huygens een wedstrijd uit voor de mooiste naam van zijn uitkijktoren aan het Westeinde.

Het Westeinde omstreeks 1560

Met de benaming Westeinde werd van oudsher de buurt aangeduid, liggend aan het einde van het dorp aan de westkant. Na verloop van eeuwen werd deze naam steeds meer gebruikt voor de hoofdstraat door deze buurt, het gedeelte van de eeuwen-

dan ook de Vliet tussen Delft en Leiden, waarbij nauwkeurig de diepten en ondiepten op diverse plaatsen staan genoteerd. Opvallend zijn de vele boerderijen en andere gebouwen die Oelensz tekende aan de Vlietoever in het Voorburgse Westeinde. Gelet op gegevens uit andere bronnen uit deze tijd

oude 'heerweg' tussen de huidige Herenstraat en de Tolbrug over de Vliet bij Heeswijk. In historische overzichten en verhalen komt buurtschap Westeinde eerst goed in beeld door de beschrijvingen van belangrijke buitenplaatsen zoals Hofwijk en Middenburg. Deze beschrijvingen beginnen dan veelal met de aankoop van de grond waarop de buitenplaats wordt gesticht. Daarbij zwijgen de verhalen over de vraag hoe het Westeinde er heeft uitgezien vóór de komst van de buitens en wie toen de eigenaren of pachters waren. Geheel onbegrijpelijk is dit niet. Er zijn weinig bronnen over deze vroege periode. Slechts een tweetal kaarten is bewaard gebleven, waarop iets te zien is van het Westeinde omstreeks 1560. Maar juist het gedeelte aan de Vlietzijde, waar later de Hofwijkstraat zou ontstaan, is hierop onbetrouwbaar, dan wel weinig gedetailleerd, weergegeven. Bedoelde kaarten werden getekend om in een juridisch proces de conflictsituatie te verduidelijken. De eerste kaart werd omstreeks 1556 getekend, vermoedelijk door Coenraet Oelensz. De kaart werd gemaakt omdat er ruzie was ontstaan tussen de hoogheemraadschappen van Delfland en Rijnland over diverse ondiepe plekken in de Vliet, die de scheepvaart ernstig belemmerden. Genoemde kaart vertoont

is de kans echter groot dat deze gebouwen willekeurig zijn ingetekend als 'aankleding' van de kaart en niet de bedoeling hadden om een precieze weergave te zijn van aanwezige gebouwen.

Ruzie over een sloot

De tweede proceskaart dateert uit 1560 en is van onbekende makelij. Op deze kaart is onder andere het gehele gebied aan de westkant van Voorburg te zien tussen de Vliet en de Broeksloot, tot aan de Trekvliet. Het Westeinde is hier dus compleet afgebeeld. De kaart werd dan ook getekend vanwege een conflict dat zich bij deze buurtschap afspeelde. De veroorzaker van de ruzie was ene Thomas Brandelijn¹, een advocaat, die aan de Haagse Kneuterdijk woonde. Brandelijn bezat 11 morgen grond in Voorburg, tussen de Broeksloot en de Middelweg, de toenmalige naam voor de Prinses Mariannelaan. Uit oude gegevens blijkt dat hij deze grond verpachtte. Zo ligt er in het Voorburgse archief een aantekening uit 1565 waarin wordt vermeld dat Pieter Willemsz 11 morgen land 'met huis' in gebruik heeft van 'meester Thomas Brandelijn'.² Teneinde de watertoevoer naar zijn grond te verbeteren, had Brandelijn omstreeks

De Vliet ter hoogte van het Westeinde van Voorburg. Gedeelte van een proceskaart door Coenraet Oelensz omstreeks 1560. Collectie Gemeentearchief Delft

1559 een sloot laten graven dwars door de Middelweg, ongeveer ter hoogte van de plek waar nu de Soomerluststraat ligt. De bereikbaarheid van aangrenzende en andere percelen werd daardoor ernstig gehinderd. Na een klacht van de benadeelde burens kreeg Brandelijn door de hoogheemraden van Delfland een boete opgelegd en de verplichting om de oude toestand te herstellen. Brandelijn ging hiertegen in hoger beroep bij het Hof van Holland. Waarschijnlijk werd de zaak uiteindelijk in der minne geschikt.³ Hoe dan ook, het conflict leverde weer een fraaie kaart op van Voorburg omstreeks 1560. Links op de kaart is het oude dorp minutieus ingetekend met de kerk, diverse huizen, bomen en wegen. Straten als de Herenstraat en de Kerkstraat zijn markant aangegeven. Ook de Parkweg, met zijn typische bocht, is al duidelijk aanwezig, al draagt deze in die tijd een andere, meer algemene naam zoals Lytweg of Achterweg. Uiteraard is vooral het conflictgebied bij het Westeinde duidelijk in beeld gebracht. De eerdergenoemde Middelweg is centraal op de kaart getekend, als een rechte weg, richting de eveneens aangegeven 'Geestbrugge'. Uiteraard ontbreekt ook 'de sloot in kwestie' niet, liggend aan de oostkant van het huis van Brandelijn. Het huidige Westeinde is ook op de kaart getekend, aangeduid als 'Heerweg', de gebruikelijke benaming voor een hoofdweg. Het is een tamelijk brede weg, die vanaf het oude dorp westwaarts loopt, met op het eind een scherpe bocht naar de 'Tolbrugge'. Aan weerszijden liggen sloten en aan de zuidkant staan bomen. Aan de noordzijde van de Heerweg, tussen de Heerweg en de

Middelweg, zijn diverse percelen aangegeven. Aan de zuidkant van de Heerweg staan op de kaart, vanaf het dorp tot aan de Tolbrug, zeven opstallen, omgeven door bomen. Vaak bestaat zo'n opstal uit twee of drie gebouwen, met soms een hooiberg. Deze gebouwen staan, in tegenstelling tot de vorige kaart, niet aan de Vliet, maar allemaal tegen de weg aan, met een brug over de sloot. Wie de eigenaren of pachters zijn en hoe de perceelgrenzen lopen, wordt voor de strook grond tegen de Vliet aan, helaas niet aangegeven. Ook nu blijft het onzeker of de tekenaar in dit, voor het verhaal zo relevante gedeelte, wel de bedoeling heeft gehad om het aantal gebouwen en de precieze locatie hiervan, nauwgezet weer te geven. Dit gebied viel immers net buiten de directe conflictsituatie.

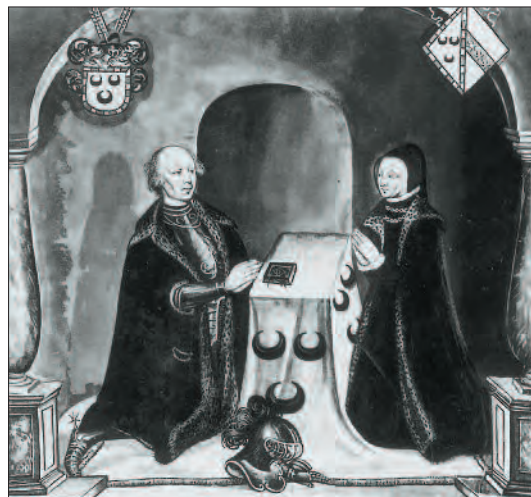
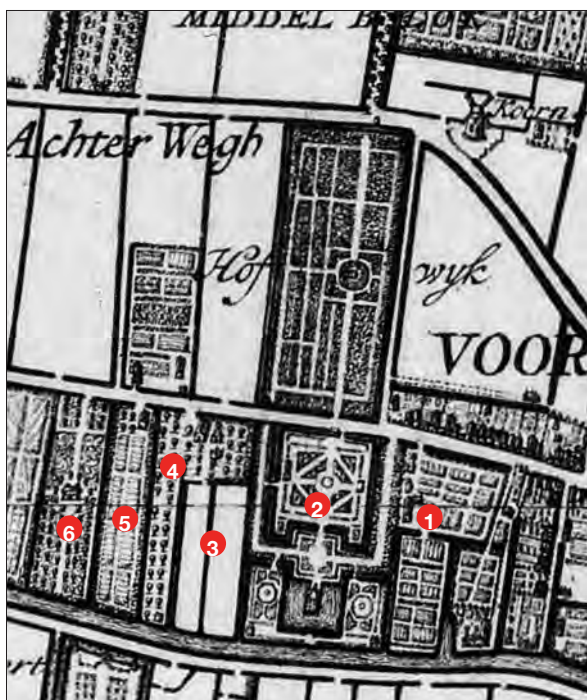
Meer informatie over eigenaren, pachters en grondgebruik daarentegen, verschaffen de oude verpondingsboeken, die door de schout, ten behoeve van de belastingheffing over onroerende goederen, werden bijgehouden. In deze verpondingsboeken staan de onroerende goederen opgesomd, veelal met hun oppervlakte, hun eigenaren en gebruikers, alsmede de getaxeerde huurwaarde, waarover de belasting moest worden betaald.⁴ Soms is ook aangegeven hoe de grond werd gebruikt, bijvoorbeeld als teelland, weiland, hooiland en dergelijke. Het voor Voorburg oudst bewaarde exemplaar dateert uit 1565. Het is echter om diverse redenen niet gemakkelijk om met behulp van deze verpondingsboeken de precieze locatie van de hierin opgesomde percelen en huizen te bepalen. Met name het ontbreken van de belendingen van de genoemde bezittingen

Voorburg met het Westeinde en de Middelweg. Proceskaart van onbekende makelij uit 1560. Collectie Hoogheemraadschap Delfland, foto Frits de Haan, Delft

maakt dit lastig.⁵ Een betere positiebepaling van percelen grond en gebouwen wordt mogelijk vanaf het moment dat schout en schepenen de eigendomsoverdrachten van onroerende goederen gingen registreren. In deze ‘transportakten’ werden vrijwel altijd de belendingen van het verkochte wel genoteerd. Laatstebedoelde registraties van Voorburg zijn in ‘het oud-rechterlijk archief’ bewaard gebleven vanaf 1602.

Het Westeinde tussen 1565 en de komst van de buitenplaatsen

Met behulp van de oudste verpondingsboeken en de latere transportakten volgt nu eerst een zo goed mogelijke reconstructie van de situatie in het Westeinde tot de komst van de buitenplaatsen, op en naast de plek waar de Hofwijckstraat zou worden aangelegd.⁶ Zes, direct naast elkaar aan de Vliet gelegen, percelen spelen hierbij een rol. Tijdens de reconstructie bleek dat uit deze beginperiode eigenlijk alleen de in de oude boeken genoteerde namen van eigenaars en gebruikers bewaard zijn gebleven. De gezichten en de verhalen die erbij horen, waren, op een enkele uitzondering na, allang vervaagd en verdwenen in het verleden. Hieronder volgt, in grote lijnen, wat nog aan gegevens over deze periode resteert.

Het eerste perceel: de latere Voorhof

In 1565 zien Voorburgers en andere passanten, die zich vanuit het oude dorp over de Heerweg westwaarts spoeden richting Tolbrug, als eerste perceel in het Westeinde aan de Vlietkant een stuk grond, dat behoort tot het grondbezit van De Werve. Het verpondingsboek van 1565, dat zijn opsomming met dit perceel begint, geeft aan dat Jan Lourisz 6 morgen⁷ in gebruik heeft van de Vrouwe van Warmont.⁸ Met deze Vrouwe van Warmont wordt bedoeld Maria van Mathenesse, de leenvrouwe van het huis De Werve oftewel Klein-Mathenes. Van de totale 6 morgen heeft Jan Lourisz de ene helft in huur en de andere helft in erfpacht. Zoals eerder aangegeven, is het goed mogelijk dat een gedeelte van deze grond niet aan de Vliet maar elders ligt, bijvoorbeeld aan de noordzijde van de Heerweg, dichtbij het andere grondbezit rondom huis De Werve. Jan Lourisz bezit verder ook nog een huis in eigendom. Waar dit huis staat, blijft onvermeld. In 1569 heeft Jan Lourisz nog steeds genoemde 6 morgen in bezit. Als eigenaar staat nu aangegeven Jan van Duivenvoorde, heer van De Werve.⁹ Vijftien jaar later wordt Oude Claes Schrevelsz¹⁰ genoemd als gebruiker van de 6 morgen. Deze 6 morgen bestaat uit zowel hennepgrond¹¹ als geestland. Het verpondingsboek van 1628 noemt Walraven Maertensz¹² als gebruiker van 3 morgen geestgrond van jonkheer Warner van Lennip, de toenmalige eigenaar van De Werve. Verder is hij zowel eigenaar als gebruiker van de andere 3 morgen teelgrond, geest- en weiland met een hierop staande woning. Later zou dit perceel, met het bouwhuis, De Voorhof worden genoemd.¹³

Jan van Duivenvoorde en Maria van Mathenesse. Anonieme tekening in het handschrift d'Oultremont. Collectie Kasteel Warfusée, Stockay, België. Foto Iconografisch Bureau Den Haag

Links: De eerste zes percelen aan de Vliet in het Westeinde halverwege de 16de eeuw, aangegeven in de kaart van Kruikius uit 1712. De 16de-eeuwse indeling was in 1712 in hoofdlijnen nog aanwezig. De aangegeven percelen liepen veelal door aan de noordkant van de Heerwech. Nummer 2 is het Hofwijckperceel, 3 en 4 zijn de percelen waarop de Hofwijckstraat zou verrijzen.

Het tweede perceel: het latere Hofwijck

Het tweede perceel, groot 4 morgen 5 hont, is in 1565 eigendom van Cornelis Cornelisz, die deze grond zelf in gebruik heeft. Ook hier is sprake van een huis¹⁴, maar er wordt niet vermeld waar dit huis staat. In 1584 is Cornelis Lourisz de eigenaar-gebruiker van dit, nu als hennep- en geestgrond¹⁵ aangeduide bezit. Later, vóór 1617, worden twee kleine percelen van elk 3 hont afgesplitst. Beide percelen liggen naast elkaar, aan de noordkant van de Heerweg. Het ene perceeltje komt in handen van Cornelis Claesz.¹⁶ Het andere gaat naar Philip Claesz, waarna dit uiteindelijk terecht komt bij Johan de Jonge. Het resterende hoofdperceel, met een oppervlakte van 3 morgen 5 hont, kent in 1617 als eigenaar-gebruiker Maertge Dircksd, de weduwe van Cornelis Lourisz. In 1628 heeft de eerder vermelde Cornelis Claesz dit hoofdperceel in huur van deze weduwe. Op 14 maart 1637 verkopen de erfgenamen van Maertge Dircksd dit hoofdperceel aan Jacob van Adrichem¹⁷. Laatstgenoemde zou deze grond in 1639 verkopen aan Constantijn Huygens, die er vervolgens zijn buitenplaats Hofwijck aanlegde. Huygens herstelt de originele omvang van het perceel door de twee eerder afgesplitste perceeltjes ook te kopen en toe te voegen aan het hoofdperceel met zijn buiten. Zo verwerft hij in 1640 het ene perceeltje van Cornelis Claesz en in 1642 het andere van jonkvrouwe Dorothea Clara de Jonge.

Het derde perceel: het latere Welgelegen en Hofwijckstraat oost

Dit derde perceel, groot 3 morgen, wordt in 1565 gebruikt door Aem Jacobsz¹⁸, met diens zoon Ysbrant Aemsz in zijn plaats. Zij hebben de grond in erfpacht van de heer van Benthuizen.¹⁹ Op dit perceel staat 'een oud huis' dat Aem in eigendom bezit. In 1584 wordt aangegeven dat de 3 morgen zowel hennep- als geestland omvat en nog steeds in gebruik is bij Ysbrant Aemsz, nu van de erfgenamen van de heer van Benthuizen. In 1602 staat diens zoon Thonis Ysbrantsz te boek als de gebruiker. Wellicht is hij ook eigenaar, want in 1617 respectievelijk in 1628 blijkt de 3 morgen het eigendom van 'het weeskind van Jannetje Thonisdr', verwekt door Jeroen Willemsz. De nu als teelgrond en weiland omschreven 3 morgen wordt, met het huis, gebruikt door Louis Corsz. In 1639 worden de erfgenamen van Thonis Jeroensz genoemd als eigenaren.²⁰ Uit het vervolg zal blijken dat op dit perceel in de 19de eeuw het buitengoed Welgelegen met kolfbaan en leerlooierij was gesitueerd. In de 20ste eeuw zou hier het oostelijke deel van de Hofwijckstraat verrijzen.

Het vierde perceel: het latere Zomerlust en de Hofwijckstraat west

Over dit perceel vermeldt het verpondingsboek van 1565 dat Jan Jacobsz een huis heeft met $\frac{1}{2}$ morgen land, dat hij heeft gekocht van Simon Aertsz. Vier jaar later staat erbij dat dit bezit van Jan Jacobsz wordt gebruikt door Cornelis Philipsz.²¹ In 1584 is een dochter van Jan Jacobsz, genaamd Engelke Jansdochter, zowel eigenaar als bezitter, waarbij de $\frac{1}{2}$ morgen wordt omschreven als teelgrond. In 1628 wordt aangegeven dat Jan Jansz Vrancken deze $\frac{1}{2}$ morgen in eigendom gebruikt. Verderop zal worden beschreven, hoe omstreeks 1700 op deze grond Wintervliet blijkt te staan, het buiten dat later Zomerlust werd genoemd. In de 19de eeuw maakt Zomerlust plaats voor het buiten Bijdorp. Uiteindelijk zou in de 20ste eeuw op dit perceel het westelijke gedeelte van de Hofwijckstraat worden gebouwd.

Het vijfde perceel: later bij Middenburg

Dit vijfde perceel bestaat uit een huis met 1 morgen land, en is in eigendom en gebruik bij Symon Aertsz. Enkele jaren later is dit zijn weduwe Neeltge Arentsdr. In 1602 wordt Aelbregt Dircksz²² als zodanig genoemd. Aelbregt Dircksz, die de familienaam Koy draagt, blijkt in 1628 te zijn overleden. De 1 morgen teelgrond en het huis zijn in genoemd jaar in eigendom en bezit van zijn weduwe en haar schoonzoon Pieter Lenaertsz. Weer later worden achtereenvolgens eigenaar Jan Jansz Vrancken junior²³ en Willem Jansz Vrancken alias van der Marck²⁴. Uiteindelijk zou dit perceel aan het begin van de 18de eeuw worden toegevoegd aan Middenburg, dat omstreeks 1657 werd gebouwd op het nu volgende perceel.

Het zesde perceel: het latere Middenburg

Dit laatste perceel omvat naast de grond, ook een huis. Het geheel wordt in 1565²⁵ door Willem Gerdijsz²⁶ gepacht van de weduwe van Jan Clemensz Bontwerker uit Den Haag.²⁷ Vier jaar later heeft zijn zoon Jacob Willemsz, genaamd Gordijn, zijn plaats ingenomen, in 1617 gevolgd door zijn weduwe en erfgenamen. In 1628 staat Jacobs zoon Adriaen Jacobsz Gordijn in de boeken vermeld als eigenaar van 2 morgen teelgrond. De weduwe Gordijn zou in 1657 dit perceel verkopen aan Johan van der Dussen, raad en schepen van Delft, die op deze grond de buitenplaats Middenburg liet aanleggen. De na hem komende eigenaren zouden dit Middenburg behoorlijk vergroten door grondaankopen. Hiertoe behoorde, zoals beschreven, het eer-

dergenoemde vijfde perceel aan de oostkant van Middenburg, maar ook enkele percelen aan de westkant ervan, en aan de overkant van de Heerweg.

Spraakmakende buitenplaatsen aan het Westeinde

Het voorgaande maakt duidelijk hoe het laat-16de-eeuwse Westeinde er heeft uitgezien. Aan weerszijden van de oude Heerweg lag een aaneenschakeling van smalle percelen tuinderijen, dwars op de Vliet, met hier en daar een bouwmanwoning, vooral aan de linkerkant, de zuidkant van de weg. De vruchtbare kleigrond langs het Vlietwater maakte de teelt van diverse gewassen in het Westeinde mogelijk.

Warmoesgronden, waarop de verbouw van groenten de hoofdrol speelde, kwamen hier veel voor. Daarnaast was ook de verbouw van hennep in die tijd een belangrijke activiteit. Hennep, een belangrijke grondstof voor touwslagerijen, groeide ook prima op armere grond en zal dus wel voornamelijk zijn verbouwd aan de rechterkant, de noordzijde van de Heerweg. Hier lagen, iets verder naar het noorden, ook de weidegebieden met veeteelt en grote boerderijen. Door deze, van oorsprong drassige en veenachtige gronden aan de noordkant van het Westeinde, liep de Broeksloot, genoemd naar de 'brouck' oftewel de moerassen van weleer. Overigens lagen aan de zuidkant van de Vliet soortgelijke uitgestrekte weilanden in de Tedingerbroekpolder.

Ingrijpende veranderingen

De komst van de buitenplaatsen rond 1640 veranderde het uiterlijk en het aanzien van het Westeinde, vooral aan de Vlietkant, drastisch en voorgoed. Dat welgestelde ambtenaren en kooplieden juist hier hun buitenhuizen wilden aanleggen was geen wonder. De warmoesgrond langs de Vliet vormde een vruchtbare voedingsbodem voor bomen, heesters, bloemen, fruit en kruiden, die de buitenplaats moesten sieren. Bovendien was de buitenplaatseigenaar hier verzekerd van een mooie oogst aan zelfgekweekte producten voor zijn gezin en hun vereerde gasten. Ook de andere gezochte landelijke geneugten waren volop aanwezig: verkoelend water van de Vliet, dat bovendien een gemakkelijke bereikbaarheid per schuit garandeerde, en prachtige vergezichten over de weilanden richting Nootdorp en Delft.

Het was de Haagse hoveling en Oranjeseecretaris Constantijn Huygens, die in 1639, als een van de eersten, aan het Westeinde een stuk grond kocht om hier zijn buiten Hofwijck

aan te leggen. Zoals eerder aangegeven, volgde 18 jaar later Delftenaar Johan van der Dussen met de buitenplaats Middenburg en weer 22 jaar later Hagenaar Johannes Winterkamp met zijn Wintervliet. Het bouwmanhuis tussen Wintervliet en Hofwijck heeft lang zijn agrarische bestemming behouden, tot hier uiteindelijk Welgelegen verrees.

In het vervolg van dit verhaal zal de geschiedenis van Wintervliet en Welgelegen centraal staan, de plekken waarop uiteindelijk de huizen van de Hofwijckstraat zouden worden gebouwd, tussen Middenburg en Hofwijck in. Hofwijck en Middenburg zelf zijn elders uitvoerig beschreven.²⁸ Omdat de Hofwijckstraat werd genoemd naar het eerstgenoemde buiten, volgen hier eerst nog enkele regels over de komst van Huygens' Hofwijck. Daarna volgt een aardige anekdote over deze buitenplaats: een 17de-eeuwse prijsvraag in het Westeinde.

Een veelbesproken aanleg

De door Huygens gekochte grond waarop omstreeks 1640 de buitenplaats Hofwijck kwam te liggen, strekte zich uit van de Vliet, noordwaarts over de Heerweg²⁹ heen tot aan de Lytweg.³⁰ Omdat genoemde Heerweg er als openbare weg dwars door heen liep, kon iedereen van dichtbij de aanleg van Hofwijck tot in vele details meemaken. Geen wonder dat deze aanleg spraakmakend werd en veel tongen in beweging bracht. De een vond het zonde van de vruchtbare klei en de groene weiden vol klaver en koeien, een ander vond dat Den Haag zo langzamerhand toch wel erg dicht de Vliet naderde en Voorburg dreigde op te slokken. Een derde vond het geldverspilling, maar een vierde benadrukte dat het toch wel een slimme actie was om voor je kinderen zo'n waardevast bezit te creëren. Een vijfde vond het wel aardig dat zo'n belangrijk dichters- en hoveling Voorburg had uitgekozen voor zijn buiten. Zo'n hooggeplaatste ambtenaar zou zeker vele voorname gasten meebrengen naar Voorburg en zo het aanzien van dit dorp aan de Vliet verhogen. Hoe dan ook, iedere dorpsgenoot en passant kon met eigen ogen zien hoe aan de Vlietzijde een rechthoekige vijver werd gegraven en hoe daaruit een klein bescheiden buitenhuis verrees: een kubus van baksteen, met een piramidevormig dak van leisteen en een imponerende schoorsteen, kortom, heel anders dan de bekende paleisjes. Ook de tuin werd opvallend: vrijwel geen bloemen maar vooral bomen, bijeengezet in perken en in bijzondere patronen. Tussen het huis en de Heerweg kwam een boomgaard met mooie bloesembomen.

Links:

De houten naald op de berg van Hofwijck. Het door Huygens met de hand geschreven Latijnse puntgedicht onder de voorstelling zinspeelt op de blikseminslag die deze houten 'piramide' in 1651 vernietigde: 'Laat Memphis zwijgen over de stenen wonderen van de piramiden: een houten piramide wekte de afgunst van de hemel op'. Gedeelte van een gravure bij het gedicht Hofwyck, 1653.

Rechts:

De uitzichttoren op de berg van Hofwijck. Het Latijnse gedicht zegt: 'Zoveel heeft de schadelijke vlam, zoveel heeft de woede van Jupiter teweeggebracht: wat vroeger een blind baken was, is nu in zijn nieuwe gedaante zowel een baken als een uitkijktoren'. Gedeelte van een gravure bij het gedicht Hofwyck, 1653. Collectie Huygensmuseum Hofwijck

Voor de kersenbloesem kleurde in het voorjaar de tuin uitbundig rood. Uitzonderlijk was ook de ingang: niet één, maar wel twee lanen, omgeven door lindebomen, gaven toegang tot het huis. Er werd beweerd dat de eigenaar dit had gedaan om de gastvrijheid van zijn buitenplaats te benadrukken. De lanen moesten twee armen voorstellen die de gasten welkom heten. Het verhaal ging ook dat de eigenaar zelfs het gehele menselijke lichaam in zijn buiten wilde uitbeelden. Vandaar de bijzondere patronen in de bomenrijen. Opzienbarend voor die tijd waren verder de naaldbomen die werden geplant naast het huis en in sommige perken. Deze voor Holland unieke bomen waren een cadeau van de Oranjestadhouder, die er bij Breda een heel bos van had staan. Maar het meest spraakmakend was toch wel het tuingedeelte aan de noordkant van de Heerweg. Hier verrees een berg, met daar bovenop een merkwaardig houten bouwwerk, vier bollen die een 'naald', een obelisk, met een windvaan droegen. Aan die naald had Huygens een bord geplaatst, met zijn eigen naam en die van zijn overleden echtgenote, een soort eerbetoon aan zichzelf als eigenaarschep van de tuin. Had hij met zijn tuin niet een stukje van Gods paradijs op aarde teruggebracht? Sommige dorpelingen vonden dit nogal hovaardig. Was het voor een sterveling niet gevaarlijk overmoedig om God zo te willen imiteren? Bovendien werd er gefluisterd dat de berg was gemaakt van duivels zand. Dit zand kwam uit het noordelijke tuingedeelte, maar moest worden afgegraven nadat was gebleken dat de nieuw geplante bomen door dit slechte zand doodgingen. Uiteraard wilde niemand deze kwade grond hebben. Dus besloot de taalgevoelige eigenaar, naar zichzelf ergens schreef³, om dit zand dan maar 'te

bergen' door er een berg van te maken. De hellingen beplante hij met fraaie madelieven zodat het slechte innerlijk daaronder werd gecamoufleerd en verborgen door een mooie 'muts'. Uiteindelijk bleek dit alles niet te baten. De boze tongen kregen gelijk toen op 2 september 1651 een verschrikkelijk onweer losbarstte boven het Westeinde, waarbij de houten naald door de bliksem werd getroffen en ter aarde stortte. Ook de eigenaar zag in deze gebeurtenis de hand van God, die ijdelheid zonder pardon strafte. Hij besloot de naald van zelfverheerlijking niet opnieuw op te bouwen, maar te vervangen door een houten uitkijktoren. Zoiets was tegelijk veel nuttiger dan die eerdere naald. De nieuwe toren werd namelijk zo hoog dat deze uitzicht bood over de verre omtrek van Hofwijck. Bij helder weer kon je zelfs, over de bomen heen, de zee bij Scheveningen zien liggen.

Kort na het onweer besloot Huygens zijn buitenplaats in het Voorburgse Westeinde uitvoerig te beschrijven in een hofdicht³². Toen dit in 1653 werd gepubliceerd bleek het te bestaan uit 2824 dichtregels. Maar de buitenplaats had niet alleen Huygens' pen in beweging gebracht. Ook bevriende dichters waren in de pen geklommen, om als 'voorwerk' bij Huygens' publicatie, in meer of minder dichtregels, de lof te zingen van het buiten en diens poëtische eigenaar.

Een deftige prijsvraag in het Westeinde

Huygens zelf had enkele van deze lofdichten op zijn buiten enigszins uitgelokt, door een prijsvraag uit te schrijven. Het nieuwe bouwsel op zijn berg moest 'herdoopt' worden. Wie de mooiste naam kon bedenken voor de nieuwe houten toren

mocht zich dan, als winnaar, de peetvader noemen van dit 'nieuwe houten kind'.³³ Uiteraard was het wel de bedoeling om de naam aan te kleden met enkele dichtregels.

Literaire vrienden

Het is vooral Huygens' literaire vriend Jacob Westerbaen, de bouwheer van het zojuist in 1652 gereedgekomen Ockenburgh, die zich bijzonder inspande om de prijs in de wacht te slepen. Voor alle zekerheid stuurt hij wel vijf gedichten in over het nieuwe bouwsel op Hofwijck met daarin drie verschillende namen. Overigens zal het schrijven van die vijf gedichten voor Westerbaen geen probleem zijn geweest. Hij was in die tijd befaamd om zijn dichtkunst en door zijn huwelijk met een rijke weduwe was hij een vermogend man geworden. Hierdoor kon hij zich volledig wijden aan zijn literaire hobby en aan zijn andere passie die hijzelf omschreef als 'planten, poten, hovenieren, paardrijden, jagen, vissen, vogels vangen' en andere geneugten van het landleven. Overigens had Westerbaens leven ook tegenslagen gekend. Hij was geboren als zoon van een Haagse touwslager, studeerde theologie in Leiden, maar als openlijk remonstrant kon hij geen predikant in de officiële kerk worden. Daarom veranderde hij van studierichting en ging medicijnen studeren, waarna hij zich als arts in Den Haag vestigde. In 1625 trouwde hij, ondanks de heftige bezwaren van haar familie, met Anna Weytsen, de rijke weduwe van Reinier van Oldenbarnevelt. Laatstgenoemde was een zoon van de in 1619 onthoofde Johan van Oldenbarnevelt. Omdat prins Maurits werd beschouwd als de hoofdschuldige van deze onthoofding, werd er tegen hem een samenzwering gesmeed. De samenzweerders werden echter verraden en de meeste opgepakt, onder wie eerdergenoemde Reinier van Oldenbarnevelt. In 1623 stierf ook hij, evenals zijn vader, door onthoofding op het schavot. Na zijn huwelijk met Reiniers weduwe Anna, ging Westerbaen wonen op West-Escamp bij Loosduinen, de voormalige buitenplaats van Johan van Oldenbarnevelt. Nadat Anna in 1648 was overleden, ging Westerbaen zich toelleggen op de aanleg van Ockenburgh, een bijzondere buitenplaats in de 'clingen', de tot dan toe onontgonnen duinen niet ver van de zee bij Loosduinen. Hij werd een van de eersten die hier de onvruchtbare duingrond wist om te zetten in vruchtbare aarde, waar al spoedig de heerlijkste vruchten groeiden. Vanaf 1652, het jaar waarin Ockenburgh gereed kwam, werd dit de nieuwe woonplek van Westerbaen. Ondertussen had Westerbaen een goede vriendschap ontwikkeld met Constantijn Huygens.³⁴

Westerbaen had veel bewondering voor de dichtkunst van Huygens. Huygens op zijn beurt bewonderde Westerbaen om zijn kennis van de natuur en methoden om de natuur te bewerken. Er ontstond een geregelde correspondentie tussen beide heren. Verzen werden uitgewisseld, maar ook adviezen en gegevens over teeltmethoden. Westerbaen stuurde Huygens voor zijn buitenplaats Hofwijck stekken van perzik- en kersbomen uit Ockenburgh, waar Huygens dan weer een dankdicht over schreef.³⁵ Tevens ontving Huygens van Westerbaen jonge duiven om op Hofwijck 'te planten', zoals hij in een begeleidende brief schreef.³⁶ Huygens liet voor deze vogels een speciaal hok maken, dat werd bevestigd aan de zijkant van Hofwijck, aan de kant van de huidige Hofwijckstraat. In de begeleidende brief gaf Westerbaen aan dat de duiven enkele dagen opgesloten moesten blijven en gevoerd dienden te worden met gerst en bonen. Daarna mochten ze worden losgelaten, zodat ze, volgens de brief, hun eigen kostje konden vergaren op de hennepen gerstveld van Voorburg.

*Gezicht op Hofwijck.
Aan de rechter buitenmuur van
Hofwijck, aan de kant van de
huidige Hofwijckstraat, is de
duivenkas afgebeeld. Tekening
Christiaan Huygens, 1658.
Collectie
Universiteitsbibliotheek Leiden,
signatuur Hug. 14, f. 5r*

Een hoofd zonder gevoel

Dat Huygens veel waarde hechtte aan het oordeel van Westerbaen blijkt onder andere uit het feit dat hij hem in de zomer van 1652 het concept van het gedicht Hofwijck ter beoordeeling toezond.³⁷ Westerbaen las hierin over de prijsvraag en ging aan de slag. In een eerste gedicht, gedateerd 20 juli 1652, beschrijft hij Hofwijck en looft uitbundig dit buiten en diens schepper. Hij vertelt dat hij de berg met de houten uitkijktoren beklimt, waarbij hij in een twistgesprek met zichzelf geraakt over de vraag of hij wel of niet een naam voor dit bouwsel zal verzinnen. Door de vurige wens inderdaad de peetvader van dit houten kind te worden, had hij echter, voor hij er erg in had, de dichterspen al ter hand genomen. In het tweede gedicht geeft hij een uitvoerige beschrijving van de berg en de toren. Denkend aan het duivelse zand dat als vurige kolen onder het gras van de berg ligt, komt Westerbaen al snel met een eerste suggestie voor een naam: 'Rodenburgh'. Deze naam geldt echter buiten mededinging, het gaat immers niet om de berg maar om de nieuwe toren op deze berg. Dus gaat de tocht verder. Westerbaen geeft aan hoe hij door de ingewanden van het 'houten kind' via de 100 treden omhoogklimt. Zo komt hij op de schouders van het kind, een houten plateau met prachtig uitzicht over de wijde omgeving, over alle toppen en takken heen van elzen, eiken en meibomen. Gelukkig voor hen die hoogtevrees hebben, is er een stevige leuning gemaakt, waar eenieder veilig tegenaan kan leunen. Op deze schouders staat een dunne lange hals met daarop een verguld, groot, topzwaar hoofd, waarmee de wind vrijelijk kan sollen. Dit hoofd toont diverse kwetsuren, wonden ontstaan op de momenten dat de eigenaar en zijn burens tijdens een schietwedstrijd met hun pijlen raak schoten. Gelukkig, aldus de dichter en ex-medicus Westerbaen, kent dit hoofd geen gevoel. Het is ondertussen de hoogste tijd geworden om een naam te bedenken voor het kind. Bij het doopfeest zullen de mooiste glazen worden gespoeld en zal de beste wijn worden geschonken. Het peterschap lonkt. Vandaar dat nu drie gedichten volgen met even zovele namen voor het bouwsel.

Drie namen voor een houten kind

In het eerste gedicht komt bij de bescheiden dichter weer een geïntegreerde aarzeling om de hoek kijken. Zoals Huygens met zijn 'Phoenixpen' de zon kan beschrijven, daar kan Westerbaen toch niet aan tippen? Hoe kan je de top raken als je arm te kort is? Een koe kan toch ook geen snelle haas vangen? Toch maar

een poging wagen. Het is immers net als in de liefde: je moet het ijzer smeden als het heet is, evenals een hengelaar moet toeslaan als het visje hapt. Dus verder geen tijd verloren laten gaan. Wellicht helpt het om eens te luisteren naar wat kijkers en wandelaars in het Westeinde van het bouwsel vinden. Helaas, dat viel tegen. Wat het verschil is tussen de kop en de staart van een koe weten zij perfect. Maar als je hen vraagt wat het bouwsel op die berg moet voorstellen, dan zeggen zij een voor een: 'Ik weet het niet'. Vandaar de eerste naam die Westerbaen noemt voor het bouwsel: de 'Je ne scay quoy' van het kasteeltje Hofwijck. Het tweede gedicht onthult als tweede suggestie de naam 'de Schouwborg van Hofwijck'. Ongetwijfeld zou het machtige Amsterdam, 'de geldzak van Europa', met zijn befaamde schouwborg, er groot bezwaar tegen hebben dat die naam voor het kleine Hofwijck wordt gebruikt. Maar dit bezwaar moet maar voor lief worden genomen. Immers als je de uitkijktoren van Hofwijck beklimt tot op de zolder, dus tot bovenin, dan zie je van hier uit menig dorp en polder, ja bijna de halve wereldbol, waar ieder, klein of groot, zijn rol speelt. Een fraaiër schouwspel is niet mogelijk. In het laatste gedicht noemt Westerbaen de mogelijkheid dat Voorburg ooit nog eens ommuurd zal geraken. In dat geval zou Hofwijck binnen die vesting het kasteel zijn en de uitkijktoren een echte pottenkijker. En zo ontstond de derde naam: 'de kijk-in-de-pot van Voorburg'.

Huygens heeft deze gedichten van zijn vriend Westerbaen zeker gewaardeerd. Hij heeft ze alle vijf opgenomen als voorwerk bij zijn in 1653 uitgegeven gedicht Hofwijck, samen met enkele andere lofdichten van Graswinckel, Bruno en Boxhorn. Voor zover bekend was Westerbaen echter de enige die suggesties heeft gedaan voor een naam voor de uitkijktoren. Ongetwijfeld kon hij zich dus de trotse peetvader noemen van dit houten kind aan het Westeinde. Kort na de verschijning van het bewonderde gedicht Hofwijck ging Westerbaen met de befaamde dichter Jacob Cats, eigenaar van het Haagse Sorghvliet, een andere wedstrijd aan. Hierbij ging het om de vraag wie als eerste een soortgelijk hofdicht over de eigen buitenplaats zou weten te publiceren.³⁸ Westerbaen won, door in 1654 als eerste zijn 'Arctoa Tempe, Ockenburgh' te laten verschijnen. Uiteraard schreef Huygens een mooi lofdicht voor deze uitgave. Hierin roemt hij de perziken, abrikozen en meloenen van deze 'welbeplante hofstede', vruchten die hij zelf regelmatig had mogen proeven. Ook Jacob Cats liet zich niet onbetuigd en maakte een lang gedicht voor 'Ockenburgh'. Daarin vat hij de zorgeloze

genoegens van een buitenhuis samen in de beroemde regel: 'Wij leven buyten [=zonder] sorgh, wij slapen zonder vrouwen'. Eerst een jaar later deed Cats zijn 'Ouderdom en buytenleven' over zijn buiten Sorghvliet het licht zien.

Een steenstraat door het Westeinde

De komst van de buitenplaatsen en hun deftige eigenaren uit Den Haag, Delft en Rotterdam, met hun vaak nog veel deftiger gasten, leidde tot een toenemende drukte en verkeer op de wegen van en naar Voorburg. Veel van dit verkeer maakte gebruik van de waterwegen langs Voorburg zoals de Vliet tussen Delft en Leiden en de Trekvliet vanuit Den Haag. De trekschuit was in die tijd een van de meest comfortabele vervoersmiddelen. Transport over landwegen daarentegen verliep veel moeizamer. De algemeen gehoorde klacht was dat in de zomer die wegen moeilijk begaanbaar waren door de mulheid en door kuilen. In de winter was de drassigheid of de ijsvorming het probleem. Een aanzienlijke verbetering ontstond in 1658. François van Halewijn, heer van De Werve, stelde toen zijn Laan van Werve³⁹ open als een publieke passage voor 'karossen, wagens, karren, te paard, alsmede met beesten en anders'. Deze Laan bestond al heel lang als particuliere weg vanaf Den Haag naar De Werve. Na de publieke openstelling moest voor de doortocht wel tol worden betaald, maar dat zullen de passanten graag voor lief hebben genomen. Voor Huygens en andere reizigers vanuit Den Haag vormde deze nieuwe route langs kasteel de Werve een prima verbinding met het Voorburgse Westeinde. Genoemde Laan van Werve liep immers vanaf de Haagse Bezuidenhoutseweg tot aan de Voorburgse Heerweg, waar de Laan uitkwam direct naast Hofwijck en het Westeinde.

Voorname financiers

Een andere aanmerkelijke verbetering ontstond in hetzelfde jaar 1658 door het aanbrengen van een compleet nieuwe stenen bestrating van de Heerweg door het Westeinde naar de Voorburgse Tolbrug.⁴⁰ Deze aanleg werd mogelijk gemaakt door een genereuze gift van 200 gulden, welke geheel 'uit liberaliteit', dus geheel vrijwillig, werd verstrekt door 'de burgemeesters en regeerders der stad Delft, als ambachtsheren van Voorburg'. Verder werden bijdragen toegezegd door diverse welgestelde Voorburgse 'ingelanden'. Onder hen worden vermeld raadshier Kettingh van Essestein⁴¹, Theodorus van Nes van De Loo en Jacob Rijckaert⁴², sinds 1656 eigenaar van een buiten aan de Broeksloot, naast Vliënburch, schuin tegenover Hofwijck. Verder

staan genoemd de heer commies Persijn van Tussenburg, en de heren Nicolaes Magnus en Cornelis Schenk. Ook Leonora Coijmans, weduwe van Samuel Timmermans, geeft een bijdrage. Zij woont op Zuyderburch, een buitenplaats aan de zuidzijde van de Vliet, maar gaat regelmatig in Voorburg ter kerke en heeft dus veel profijt van de nieuwe straat. Tenslotte stelt ook herbergier Lenaert Cornelis van Swieten⁴³ een bedrag beschikbaar. Later zal blijken dat deze bijdrage precies gelijk is aan het bedrag dat hij in rekening brengt voor drank en andere 'verteringen' van de schout en de straatmakers in zijn herberg. Het bedrag dat genoemde notabelen betalen varieert van 15 tot 25 gulden en brengt in totaal 154 gulden op. Tenslotte moeten ook de eigenaren van de huizen en erven gelegen langs de nieuwe straat meebetalen in de kosten, naar rato van de breedte van hun perceel. Dit levert uiteraard een interessante opsomming op van bedoelde eigenaren. François van Halewijn, heer van de Werve, moet 100 gulden betalen voor zijn 'lege erven aan weerszijden' van de straat. Het hoogste bedrag betaalt Cornelis Dircksz Veen⁴⁴, de eigenaar van het bouwhuis de Voorhof. Van de verschuldigde 150 gulden mag hij er echter 7 afhalen voor het wegkruien van slijk en puin. Huygens, heer van Zuilichem, betaalt 63 gulden voor 3 voet weg door zijn Hofwijck. Andere eigenaren die moeten meebetalen zijn Vranck Adriaensz van Rhijn, Pieter Jacobsz Rotteveel, Maertge Jansdr, weduwe van Joris Lenaertsz, de bode Jan van der Wilde, Cornelis Claesz Bode, Jan Cornelisz Veen, bijgenaamd Cocq, Trijntge Cornelisdr, weduwe van Ott Jacobsz, Pieter Adriaensz van Woensel, Dirck Jansz Cluijt, Adriaen Jorisz van der Quack, Willem Jansz van Hees, en tenslotte Jan Claesz van Bodegraven. Zij betalen bij elkaar 747 gulden, zodat de totale ontvangsten 1.101 gulden bedragen.

Stenen en werkers

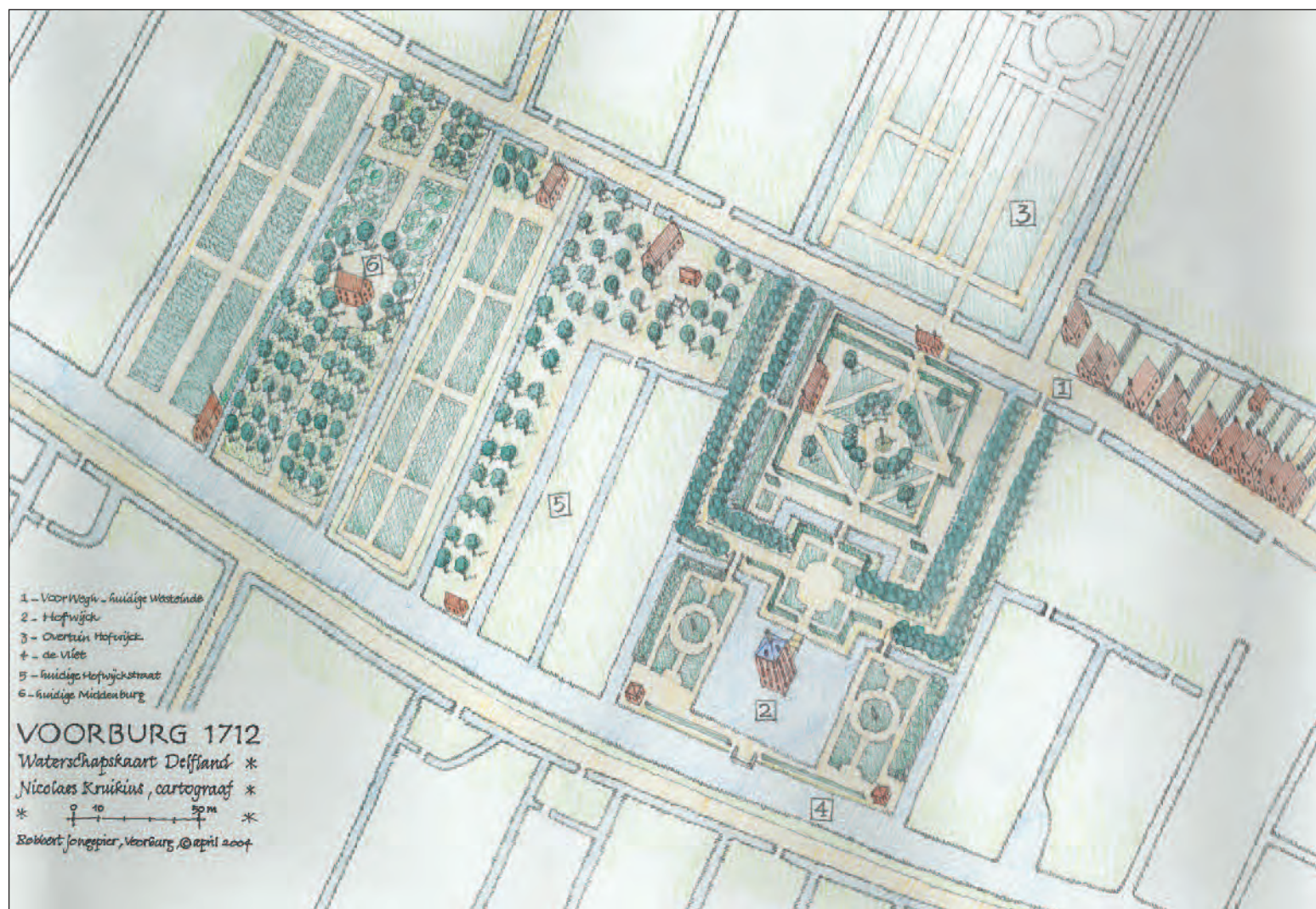
In 1662 wordt door de Voorburgse secretaris Jacob van Leeuwen een eindafrekening gemaakt waarin allereerst bovengenoemde ontvangsten zijn verantwoord. Daarna geeft Van Leeuwen een opsomming van de uitgaven die voor bedoelde straat werden gedaan. Uit dit overzicht blijkt dat voor deze nieuwe straat 31.000 'dubbele Franse straatstenen' en 42.000 'Ysselse straatklinkers' werden gebruikt. De stenen waren geleverd door de Delftenaren Adriaen Dircksz van der Bijll, Jan Pietersz Storm, Gerrit Thonisz Heij, en aangevoerd per schuit. Inclusief vracht werd hiervoor totaal 753 gulden betaald. De straat werd gelegd door de Haagse meesterstratenmakers

Claes van Nuijs, Jan Pietersz van Rhijn en Jan de Bois voor een totaal arbeidsloon van 133 gulden. Maar ook Voorburgers waren bij de werkzaamheden betrokken. Onder de nieuwe straat werd een groot riool aangelegd waarvoor Salomon Vrancken Verschou, 'steenkoper aan de Geestbrug' steen en kalk leverde. Claes Cornelis van Staveren zorgde hierbij voor het metselwerk. Ook de timmerman Cornelis Jacobsz van Offwegen verleende zijn diensten. Verder worden onder anderen genoemd Harmen Dircksz van der Speck die 'slijk en puin' van de oude straat weghaalde, Jan Aemsz Gerdijn, Lenaert

Mouweringh, Matheus Schrevelsz, Jan Willemsz Meneur, Pieter Pietersz van Vucht, Claes Crijnsz Vergou, Huijbrecht Jansz van der Burcht, Jan van Staveren en Jasper Rotteveel, arbeiders, die de weg uitgroeven en hielpen bij de aanleg van het riool. Smid Jan de Latre kreeg geld voor 'het scherpener van gereedschap der arbeiders' en Cornelis Jansz van Rhijn, marktschipper, ontving een bedrag voor het vervoer van enig steen. De schout en de eerdergenoemde secretaris van Voorburg verdienden ook flink aan het project. Schout Joan van Ophoven ontving 36 gulden voor zijn moeite om geld los te krijgen van de ambachtsheren

Het Westeinde tussen Hofwijck en Middenburg omstreeks 1712.

Tekening Robbert Jongepier, gebaseerd op de kaart van Kruikius.

en welgestelde ingelanden. Secretaris Jacob van Leeuwen kreeg een soortgelijk bedrag als schrijfloon voor akten, bestekken, de administratie en de moeite die hij deed om bij enkele ingelanden en aanwonenden van de straat geld bijeen te halen. De Voorburgse bode Jan van der Wilde werd evenmin vergeten. Hij ontving een vergoeding voor het innen van de toegezegde bijdragen en het dwingen van onwillige betalers. Verder dienden de 'schout en het gerecht' enkele declaraties in voor 'vertelingen' gedaan door henzelf en door de straatmakers, bij eerdergenoemde herbergier Lenaert Cornelis van Swieten en bij Willempje Jacobs van der Lee, die in de afrekening wordt aangeduid als 'waardin in de Vergulde Buis'. In totaal werd er uitgegeven 1.228 gulden, 7 stuivers en 8 penningen, zodat er een tekort resteerde van 127 gulden, 7 stuivers en 8 penningen. Dit tekort werd vervolgens in 1662 ten laste gebracht van de ontvangsten uit het octrooi van de tappers te Voorburg.

Op zevenmijlslaarzen naar de Hofwijckstraat

Na dit verslag over de bestrating van het Westeinde, komt de vraag aan de orde hoe het ondertussen is vergaan met de twee aan deze straat gelegen Hofwijckstraatpercelen. Daarbij zal eerst worden beschreven hoe het perceel dat het dichtst bij Hofwijck lag zich ontwikkelde van grond met bouwhuis tot het buiten Welgelegen, hetwelk uiteindelijk werd bebouwd met de huizen aan het oostelijke deel van de Hofwijckstraat. Daarna zal worden aangegeven hoe het westelijke deel van de Hofwijckstraat ontstond op de grond van Wintervliet, later Zomerlust genoemd en nog later Bijdorp. Door de beperkte ruimte zal met zevenmijlslaarzen door deze geschiedenis worden gegaan en moeten diverse interessante details onvermeld blijven. Toch geven de grote lijnen een mooi beeld van de ingrijpende veranderingen die zich in enkele eeuwen in dit gebied voltrokken.

Welgelegen en het oostelijke deel van de Hofwijckstraat

Het derde perceel tot de komst van Welgelegen

Het oostelijke Hofwijckstraatperceel, hiervoor 'het derde perceel' genaamd, bestond zoals eerder beschreven, in 1639 uit een woning met 3 morgen teelland en weiland. In genoemd jaar was dit het eigendom van de erfgenamen van Thonis Jeroensz. In 1651 blijkt dit nog steeds het geval.⁴⁵ Het gaarboek der verpondingen van 1658 noemt vervolgens als nieuwe eigenaar Adriaen Cornelisz van Leeuwen. Daarna blijft het bezit lange

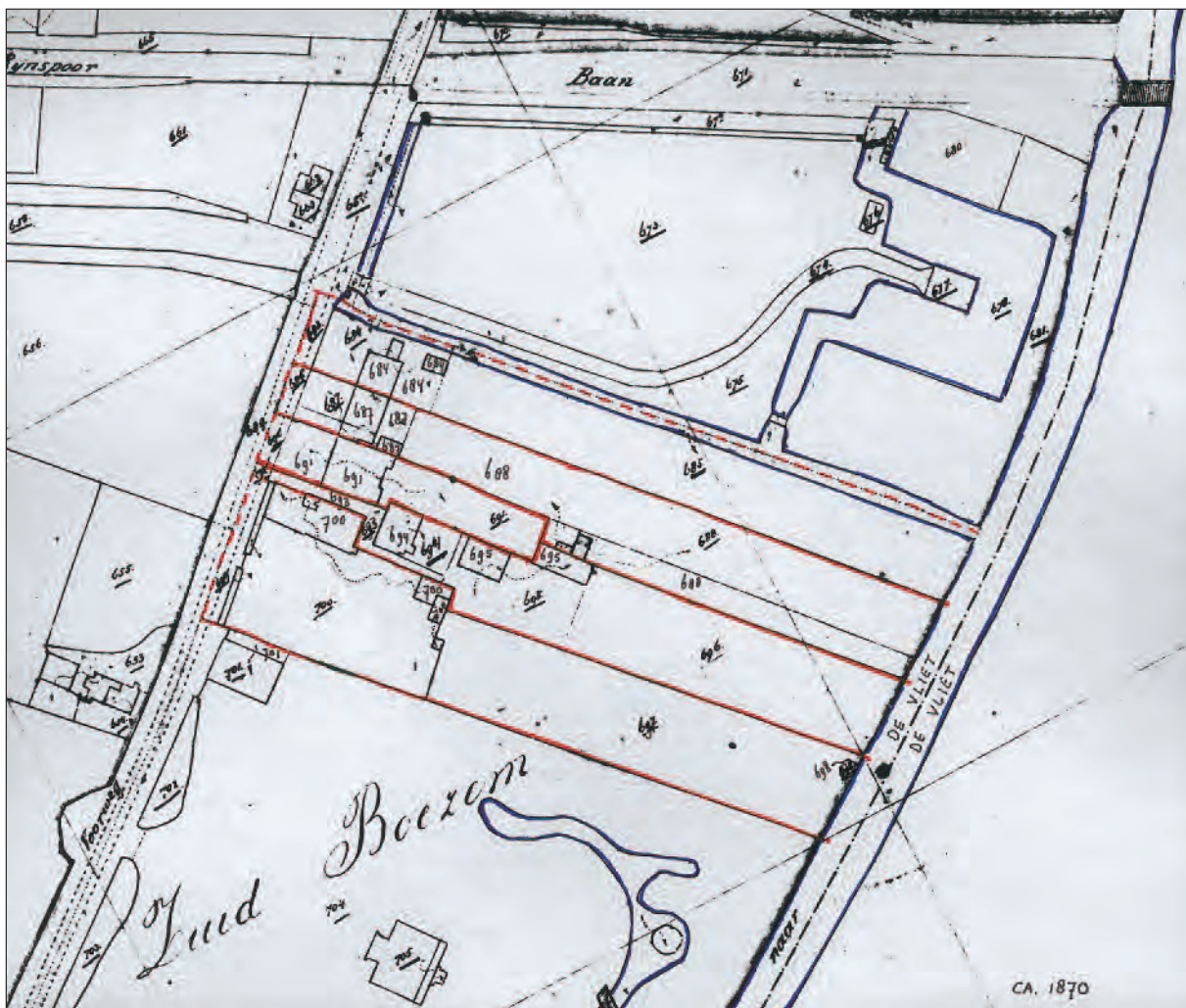
tijd in handen van de genoemde familie, waarbij omstreeks 1680 sprake is van een bouwhuis op dit perceel. Tevens wordt in deze periode een gedeelte van de grond in gebruik afgestaan aan anderen, onder wie Louris Noortveen en later aan diens weduwe. Het genoemde bouwhuis staat met hooiberg afgebeeld op de bekende kaart die Kruikius in 1712 van dit gebied tekende. Het perceel ligt direct naast Hofwijck, waarbij opvalt dat het bouwhuis aan de straatkant is gesitueerd. In 1734 worden alle bezittingen van overheidswege opnieuw getaxeerd. Hierbij krijgt het onderhavige perceel het nummer 215,⁴⁶ waarbij Cornelis van Leeuwen staat geboekt als eigenaar van grond en bouwhuis. Omstreeks 1774 is Hendrik Cornelisz van Leeuwen de eigenaar en in 1799 Jean François Palairet.⁴⁷ Bij de invoering van het kadaster in 1832 staat de grond met huis, erf, boomgaard, boshakhout en koepel op naam van Bastiaan Voorham.⁴⁸

Welgelegen

Enkele jaren daarna komt dit geheel in handen van Frederik Casper Zechner. Curieus genoeg wordt Zechner in diverse stukken ook wel aangeduid als Lechner. Zechner is de oorzaak van veel commotie en onrust in het Westeinde. Hij is koopman en kastelein en hij heeft de eer lid te zijn van het Voorburgse 'college van hoogstaangeslagen grondeigenaren'. Dit college beoordeelt, op verzoek van de gemeenteraad, onder andere de financiële stukken van de gemeente Voorburg. In zijn etablissement met kaatsbaan aan het Westeinde, dat gedurende deze periode Welgelegen wordt genoemd, organiseert Zechner diverse activiteiten, waaronder in 1848 muziekkuitvoeringen met bal. De onrust ontstaat echter vooral door Zechners pogingen om bij zijn etablissement een leerlooierij aan te leggen. Hij dient hier toe een verzoek in bij Gedeputeerde Staten. In de Voorburgse raadsvergadering van 27 mei 1840 komt de zaak aan de orde. Gedeputeerde Staten hebben een aantal voorwaarden geformuleerd waaraan de leerlooierij bij Welgelegen zal moeten voldoen. Zo mag Zechner niet meer dan vier looikuipen en een kalkkuip in gebruik hebben en hij mag geen lijmkokerij exploiteren. Zonder voorkennis van de burens, te weten de eigenaren van Hofwijck en Bijdorp, mogen de kuipen niet worden geopend wanneer de wind in een van beide richtingen blaast. Verder moeten de kuipen steeds in de ochtend zodanig vroeg worden geopend, dat de werkzaamheden vóór zes uur 's morgens zullen zijn beëindigd. De gemeenteraad is echter faliekant tegen. Zechner laat het er niet bij zitten en dient een rekest in

bij de Koning. Deze geeft hem gelijk en zo komt er alsnog een leerlooierij op Welgelegen. Of de klanten van de herberg Welgelegen en de erbij horende kaatsbaan veel last hebben gehad van de onwelriekende geuren van het looizuur, vermeldt de geschiedenis niet. Waar zij en de hele omgeving ongetwijfeld wel last van gehad zullen hebben, is de stank die het befaamde Hofwijck in deze periode verspreidde. In 1840 was dit buiten aangekocht door fabrikant Leendert de Graaff en belegger Constantijn Dominique de Quertemont. Wellicht aangemoedigd door het succes van Zechner laat De Graaff kort na 1840 een 'stoomsmersmelterij en kaarsenfabriek' bouwen,

met alle kwalijke geuren van dien. De Voorburgse gemeenteraad kon blijkbaar weinig uitrichten tegen deze milieubelastende activiteiten. Wel brengt een kleine delegatie, bestaande uit de burgemeester en het raadslid Brouwer, eigenaar van Bijdorp, in januari 1842 een bezoek aan de fabriek. Volgens het raadsverslag werd het tweetal op uiterst vriendelijke wijze door De Graaff rondgeleid, waarbij de heren hun 'erkentelijkheid en tevredenheid' aan de fabrikant overbrachten. Geheel anders van toon is het verslag dat Huygenskenner Veegens in hetzelfde jaar schrijft over zijn bezoek aan Hofwijck. Hij geeft een even woedende als beeldende beschrijving van de kwade reuk,

Kadastrale kaart met diverse percelen in het Westeinde omstreeks 1870 op de plek van de latere Hofwijckstraat. Collectie Gemeentearchief Leidschendam-Voorburg

waarin het eertijds roemruchte buiten van Huygens door de kaarsenfabriek was komen te liggen. Bij een eerder bezoek signaleerde hij overigens de dichtbij Hofwijck gelegen herberg 'die slechts bezoek ontvangt, als een postwagen enige ogenblikken voor haar deur stil houdt. Waarschijnlijk wordt met deze herberg Welgelegen bedoeld. Na het overlijden van Zechner voert zijn weduwe Anna Beuker nog enkele jaren het bewind over Welgelegen. In 1864 verkoopt zij Welgelegen, waarbij de koepel wordt afgebroken. Tevens wordt de leerlooierij 'vernietigd' en weer vervangen door een boomgaard. De kaarsenfabriek op Hofwijck had het ondertussen niet zo lang volgehouden. Reeds in 1845 werd deze weer ontmanteld.

Splitsing in vier delen

De verkoop van Welgelegen levert een tamelijk gecompliceerd vervolg op. In feite komt het er op neer dat het voormalige bezit van Zechner wordt gesplitst in vier naast elkaar gelegen, langgerekte percelen, die dwars op het Westeinde liggen. Elk perceel krijgt een andere eigenaar en daarmee een eigen aparte geschiedenis. Voor de complete verhalen ontbreekt hier echter de ruimte. Voor het totale beeld van de Hofwijckstraat-geschiedenis volgen hier slechts enkele hoofdlijnen en korte notities. Daarbij verschaft een kadastrale kaart uit circa 1870 duidelijkheid over de juiste ligging van de vier percelen.

Gedeelte 1: Westeinde 4 en 6 met achterliggende Vinkenbaan
Het eerste, meest oostelijke deel, dus het stuk dat het dichtst bij Hofwijck ligt, wordt gekocht door Robert Welborn Schepman, een Voorburgse rentenier. Het omvat F683: een stuk van de weg voor dit perceel met de berm, F684: een huis aan de straatkant met erf en schuur en F685: een tuin tot aan de Vliet. Dit geheel komt via diverse andere eigenaren⁴⁹ omstreeks 1903 uiteindelijk in handen van Pieter Willem de Zwart senior, een welbekend Voorburgs timmerman. Vanaf 1873 is hij de gemeenteopzichter van Voorburg. Bij zijn pensionering in 1893 wordt hij in deze functie opgevolgd door zijn oudste zoon, de architect Michiel Anthonie.⁵⁰ Na het overlijden van vader Pieter Willem in 1905 gaat het onderhavige perceel aan het Westeinde naast Hofwijck naar zijn zoon Pieter Willem junior. Deze vraagt in 1907 toestemming een fabriek te mogen bouwen in de tuin achter zijn huis aan het Westeinde, tussen Hofwijck en het perceel van Dr. Ten Bosch. Burgemeester en Wethouders vinden dit echter geen goede plek en weigeren een vergunning. In november 1911 koopt De Zwart een smalle

strook grond van Hofwijck, naast de toegangslaan, ter verbreding van zijn eigen perceel aan de straatkant. De bedoeling hiervan blijkt al snel: omstreeks 1912 bouwt hij tegen het bestaande huis een tweede huis op het nu verbrede perceel. Dit laatstgebouwde huis is thans Westeinde 4.⁵¹ Het oudere huis daarnaast is Westeinde 6. Dit huis droeg ooit de naam 'Casa Nuova', een variant op het ernaast gelegen huis op Westeinde 8, dat de naam 'Casa Bonita' droeg. Overigens bevond zich op de tuingrond van dit perceel van De Zwart, achter zijn hiervoor genoemde huizen, direct naast Hofwijck, tot 1912 een heuse Vinkenbaan waar vogels werden gevangen. Tuinman en vogelvangster was hier de heer Van Mill.⁵² Verderop in dit verhaal, bij het laatste stukje Welgelegen, waar de familie De Zwart eveneens een rol speelt, zal nog iets worden geschreven over de contacten van De Zwart met diens huurder Vincent van Gogh. In 1920 wordt Westeinde 4 verkocht aan de gemeente Voorburg, die er onder andere het bureau Gemeentewerken in huisvestte. Westeinde 6 komt in handen van Henri Alexander Messemaeckers van de Graaff, directeur van een tabakshandel. De grond achter deze huizen die tot aan de Vliet doorloopt, wordt afgesplitst en gaat in 1920 naar de Haagse NV Hollandsche Maatschappij van Onroerend Bezit. Hier zou uiteindelijk een gedeelte van de Hofwijckstraat worden gerealiseerd.

De eerste huizen aan het Westeinde. De eerste vier panden liggen op de grond van het voormalige Welgelegen. Het eerste pand met de uitgebouwde erker is Westeinde 4. Daarnaast ligt nr. 6, het huis met de luiken: Casa Nuova. Dan volgt nr. 8: Casa Bonita, gevolgd door het burgemeestershuis nr. 10. Naast nr. 10 ligt een gang naar enkele achtergelegen panden. Daarna volgen de huizen met de punt-daken. Deze zijn gelegen op het terrein van het voormalige Zomerlust. Ansichtkaart omstreeks 1925. Collectie P. van Dorp

Gedeelte 2: Westeinde 8 met bijbehorende grond

Dit stuk, naast het vorige perceel, komt in handen van Wilhelmina Catharina de Neve, de weduwe van Gideon Marie van de Graaff, met F686: stukje weg met berm, F687: een huis aan de straatzijde met washuis en erf, en F688: een tuin tot aan de Vliet met schuren. Dit alles komt in 1881 in het bezit van Geertruida Albertine Ebbink en Johanna Aleida Dirkje Prior, 'dameskostschoolhouderessen' te Voorburg. Er is wel sprake van enige bouwvalligheid, zodat al spoedig de nodige herbouw en bijbouw plaatsvindt. In dit pand aan het Westeinde, dat, zoals eerder aangegeven, is gesierd met de naam 'Casa Bonita', komt de meisjeskostschool van beide dames. Deze kostschool heeft een goede naam in Voorburg en omgeving. Wel is er regelmatige zorg over ongewenste ontmoetingsmogelijkheden tussen de jongedames van deze kostschool en de jongheren van het minstens zo befaamde Jongeheren-Instituut 'In de Wereldt is veel Gevaer'. Laatstgenoemde kostschool ligt op slechts enkele minuten loopafstand van het Westeinde. De poort van het Jongeheren-Instituut schijnt, bij invallende duisternis en bij het schaarse licht van een gemeentelantaarn, een geliefkoosde ontmoetingsplek te zijn geweest voor heimelijke amoureuze afspraken tussen de jongedames en jongheren van bedoelde scholen.⁵³ In 1898 wordt het

Tuingrond met schuren op het terrein van het oude Welgelegen achter de huizen aan het Westeinde, gezien langs de achterzijde van het nog niet gerestaureerde Hofwijck.

Detail uit foto C. Steenbergh in Weekblad Buiten, mei 1914.

Collectie auteur

Achterkant van Westeinde 8, Casa Bonita, met de meisjeskostschool Prior en Ebbink eind 19de eeuw.

Collectie Gemeentearchief Leidschendam-Voorburg

geheel verkocht aan Johannes Adrianus Kruyt, gepensioneerd consul te Den Haag. Deze verkoopt het in 1902 door aan Dr. Cornelis ten Bosch, arts te Voorburg. Evenals bij het hiervoor genoemde perceel, wordt de tot aan de Vliet doorlopende tuin achter dit huis begin vorige eeuw afgesplitst, waarna het in handen komt van de Haagse NV Hollandsche Maatschappij van Onroerend Bezit. Ook deze grond werd benut om er een gedeelte van de Hofwijckstraat aan te leggen. Het huis gaat vervolgens met een stukje erf, als Westeinde 8 een eigen leven leiden.

Gedeelte 3: Westeinde 10

Na dit perceeldeel volgt het deel met de nummers F690: weg en berm, en F691: het huis aan de straat en een erf. De grond achter het huis is slechts een korte strook en loopt, in tegenstelling tot de vorige percelen niet door tot aan de Vliet. Eind 19de eeuw was dit het huis van de Voorburgse burgemeester Bucaille. Via verkoop in 1884 aan jonkheer Eduard de Citters, hoofdcommies te Den Haag en in 1892 aan Maurits Rudolf Hamming, een Haagse ritmeester der Huzaren, komt het huis met erf en bijgebouwde schuur in 1901 in handen van Henriette Maria Jacoba Schut van Krimpen, echtgenote van Abraham Willem de Klerk te Den Haag. In 1902 wordt het bezit ingebracht in de Schut's Stichting, die een 'rusthuis voor bejaarde dames' in het pand huisvestte. Later vestigde verhuisbedrijf Keijzer

zich in het oude gebouw. Het karakteristieke oude burgemeestershuis werd eind vorige eeuw afgebroken en vervangen door misplaatste nieuwbouw op Westeinde 10.

Gedeelte 4: Een gang met achterliggende percelen

Het laatste deel van het voormalige perceel van Zechner bestaat uit de oprit en de gebouwen van het oude Welgelegen. Het geheel omvat F692: een stuk weg en berm, F693: de bedoelde oprit, in feite een lange gang, dwars op de straat die leidt naar de hierna genoemde gebouwen, F694: een ietwat achteraf gelegen huis en erf, F695: een huis, schuur en erf, halverwege richting Vliet, en F696: een tuin tot aan de Vliet. Dit perceel wordt gekocht door Matthijs Willem Spoor, kamerbanger, zadelmaker en taxateur te Voorburg.

In 1864 dient Spoor als bewoner van 'het buiten Welgelegen, tussen Hofwijck en Bijddorp' een verzoek in bij de gemeente. De vraag is of de gemeente voor Welgelegen twee ijzeren lantaarnpalen wil plaatsen en 's winters voor haar rekening wil doen branden. Niet alleen Welgelegen maar alle hier nieuw gebouwde huizen zullen daar profijt van hebben. De buurt wordt op dat moment bewoond door acht gezinnen. Aanvankelijk wil de

gemeente volstaan met één lantaarn, maar uiteindelijk krijgt Spoor volledig zijn zin en zullen er voor rekening van de gemeente twee branden, op voorwaarde dat Spoor zelf voor het onderhoud en de vervanging van onderdelen zal zorgdragen.

De tuin achter Casa Bonita omstreeks 1885.

Collectie Gemeentearchief Leidschendam-Voorburg

Het gezin Prins omstreeks 1885.

Zittend rechts: Arij Prins. Links naast hem zijn vader en moeder en zijn zus Aleida. Arij's jongste zus Marietje zit vooraan met broer Karel direct achter haar. Links staan de andere twee broers Cornelis en Willem.

Collectie Letterkundig Museum Den Haag

Overigens verhuurt Spoor een van zijn twee hiervoor genoemde huizen vanaf 1870 aan de familie Prins. Tot dit gezin behoort de jonge, in 1860 te Schiedam geboren Arij, de latere schrijver van schilderachtige noodlotsverhalen. Arij volgt in Voorburg, als ‘externe leerling’, de dagschool van de eerder genoemde kostschool ‘In de Wereldt is veel Gevaer’.⁵⁴ Tijdens deze periode houdt Arij een dagboek bij met veel Voorburgse anekdotes. Zo beschrijft hij de commotie die ontstond toen op 11 april 1875 zijn broertje Karel een ruit had gebroken bij buurman burgemeester Bucaille. Hij had er een steen doorheen gegooid en werd als straf de gehele dag ‘opgesloten’. De volgende dag sprak het hele dorp, ja zelfs kostschoolbaas Bruijnings Ingenhoes er over, aldus Arij. Ook de bouwwerkzaamheden op het terrein naast het huurhuis ontgingen de jonge dagboekschrijver niet. Zoals verderop nog ter sprake zal komen, werden op dit naastgelegen Zomerlustterrein door Evert Moll hofjeshuizen gebouwd. Arij schrijft hierover op 16 april 1875, dat ‘die bouwerij van Moll’ al flink was opgeschoten. Tijdens zijn wandelingen verzamelt de sterk visueel ingestelde Arij ontelbare indrukken vol kleurvlakken van de vele Voorburgse boerderijen en het fraaie polderlandschap daaromheen. Het is hetzelfde landschap met zijn grijs-wazige verten en de soms donkernevelige kijkjes langs de Voorburgse Broeksloot dat de schilders van de Haagsche school zo sterk inspireerde. Al deze indrukken zal Arij in het huurhuis aan het Westeinde vastleggen in diverse ‘somber-mooie verhalen’.⁵⁵ Hierbij schildert hij in woorden wat die schilders met hun donkere palet in verf weer-gaven. Veel van deze schilders waaronder Tony Offermans, Theofile de Bock, Philippe Zilcken en Willem de Zwart heeft Arij persoonlijk gekend. In het huis aan het Westeinde waren zij graag geziene gasten van zijn kunstminnende vader.

In 1882 doet Spoor zijn bezittingen aan het Westeinde weer van de hand. De nieuwe eigenaar wordt Pieter Willem de Zwart, de eerdergenoemde timmerman-gemeenteopzichter van Voorburg, hier aangeduid als metselaar. Als mede-eigenaren staan aangegeven vijf van zijn tien kinderen, te weten Michiel Anthonie, Pieter Willem junior, Johannes Cornelis, Hendrik Carel en Maria Adriana.

De Zwart senior bouwt niet alleen huizen in Voorburg, maar ook elders. Zo had hij in 1880 grond verworven aan de Haagse Schenkweg, waar hij vier huizen en twaalf arbeiderswoningen neerzette. Een bovenhuis van een van deze woningen, de huidige Schenkweg 136, werd vanaf mei 1882 door De Zwart ver-

huurd aan Vincent van Gogh, de later zo befaamde, maar voortdurend armlastige kunstschilder. Waarschijnlijk werd een deel van de huur door Van Gogh betaald in de vorm van tekeningen. Toen De Zwart in 1905 overleed, werden deze tekeningen geërfd door zijn oudste zoon Michiel Anthonie. Dertien van genoemde tekeningen werden door Michiel Anthonie verkocht aan een handelaar en staan dan ook geregistreerd en beschreven. Drie andere tekeningen uit de erfenis zouden door een kennis van Michiel Anthonie worden afgegeven bij een geïnteresseerde verzamelaar. Deze tekeningen gingen echter verloren omdat bedoelde kennis de tekeningen per ongeluk in de trein had laten liggen.⁵⁶ Het is bekend dat Vincent van Gogh gedurende zijn ‘Haagse periode’ van 1881 tot 1883 regelmatig naar Voorburg kwam, om zijn weldoener Enthoven aan de Zwarte Laan te bezoeken. Wellicht is het contact tussen Van Gogh en

Het huis met de klokgevel in de Schoolstraat. Ansichtkaart omstreeks 1930. Collectie auteur

Enthoven wel ontstaan via De Zwart, aangezien er tussen genoemde families contacten bestonden. Minder bekend is het verhaal dat Van Gogh minstens één keer ook zijn huurbaas De Zwart in de Schoolstraat te Voorburg heeft bezocht. De Zwart woonde hier toen in het huis met de klokgevel. Kwam de schilder praten over de huur of bracht hij tekeningen? Het antwoord zal wel nooit worden gevonden.⁵⁷

Na enige bijbouw komt het stukje voormalig Welgelegen omstreeks 1905 op naam te staan van Hendrik Karel de Zwart, waarna het in 1911 wordt verkocht aan de NV Betonmaatschappij voorheen P. Bourdrez te Den Haag. In 1919 komt het in handen van de Haagse directeur van bandenfabriek Vredenstein, Emile Louis Constant Schiff, en consorten. Hierna zal nog worden besproken dat Schiff, een jaar eerder, ook al de naastgelegen percelen van het voormalige Zomerlust had verworven. Doordat Emile Schiff in 1917 van zijn tante Madeleine Schiff het naburige Middenburg had geërfd, bezat hij door zijn laatste aankopen een mooi aaneengesloten gebied en een waardevol beleggingsobject omdat projectontwikkelaars hier gaarne zouden willen bouwen. Had tante Madeleine dit gevaar zien aankomen? Was dit de reden dat zij nadrukkelijk in haar testament had laten opnemen dat Emile Middenburg minstens vijftien jaar in stand moest houden en niet mocht slopen? Wat Middenburg betreft, hij heeft zich stipt gehouden aan deze testamentaire voorwaarde. Op het terrein van zijn aanschaffingen uit 1919 laat hij daarentegen omstreeks 1923 het een en ander slopen om vervolgens het overgeblevene in 1925 te verkopen aan de Voorburgse coöperatieve vereniging tot exploitatie van onroerende goederen 'Eendracht maakt sterk'. Deze sloopt de overige restanten, waarna ook hier huizen van de Hofwijckstraat verrijzen.

Ter wille van deze huizenbouw en de aanleg van de Hofwijckstraat gaat het bestuur van Hofwijck er mee akkoord, dat de scheidingsloot tussen Hofwijck en de nieuwe woonwijk wordt gedempt. Hiertoe staat genoemd bestuur met een mooi gebaar zijn eigendomsrechten in deze sloot af aan de gemeente.

Wintervliet en het westelijke deel van de Hofwijckstraat

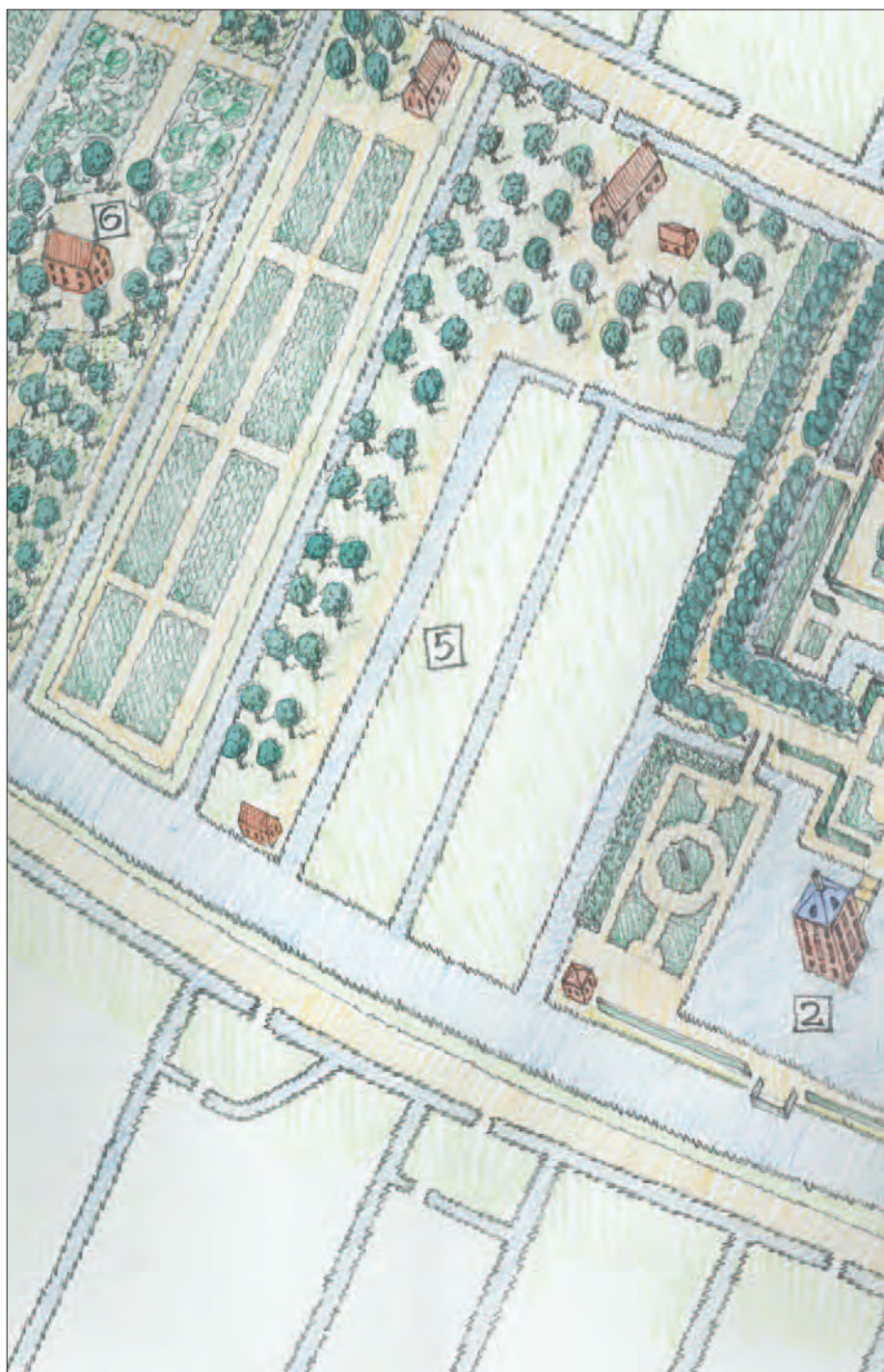
Het vierde perceel tot de komst van Wintervliet

Voor de geschiedenis van Wintervliet moeten wij wederom terug naar het Westeinde van de 17de eeuw. In het begin van dit verhaal werd de grond, waarop het westelijke deel van de

Hofwijckstraat zou worden gebouwd, aangeduid als het vierde perceel van $\frac{1}{2}$ morgen groot. Daarbij werd aangegeven dat deze $\frac{1}{2}$ morgen in 1628 in eigendom was bij Jan Jansz Vrancken. Vrancken trouwde met Trijntge Engelsdr. Diverse akten informeren ons uitvoerig over hun kinderen, kleinkinderen en aangetrouwde familie. Interessant daarbij zijn de bijzondere bijnamen van sommige personen en het feit dat enkele leden van de familie Vrancken zich 'Van der Marck' zijn gaan noemen. In april 1651 dragen de kinderen en erfgenamen van Jan Jansz Vrancken en Trijntge Engelsdr, uiteraard tegen betaling, de $\frac{1}{2}$ morgen teelgrond met huis en erf over aan één van hen, en wel aan Adriaen Jansz Vrancken, hun broer en zwager, die inmiddels de naam Van der Marck draagt. Uit een latere akte blijkt dat laatstgenoemde ook nog de bijnaam 't Hartge' heeft.

Wintervliet

In december 1679 is Adriaen Jansz van der Marck overleden. Zijn erfgenamen verkopen in genoemde maand de $\frac{1}{2}$ morgen teelgrond oftewel warmoesland met alle beplanting en met het huis en erf, aan Johannes Winterkamp uit Den Haag. Deze laat bij het huis een boomgaard aanleggen plus een speelhuis, dat wil zeggen een koepel. Kortom, hij maakt van zijn nieuwe aanwinst een buiten aan de Vliet. Met een verwijzing naar zijn achternaam noemt hij dit buitentje 'Wintervliet'. Ondertussen verandert Winterkamp ook iets aan zijn naam: hij laat de p weg en gaat zich Winterkam noemen. Waarschijnlijk vond hij dit deftiger klinken. In februari 1710 verkoopt Johannes Winterkam zijn Wintervliet met de $\frac{1}{2}$ morgen grond, boomgaard, beplantingen, huis, erf en speelhuis aan de Vliet. De koper is Adam Hendrik Senff. De betaling bestaat uit 500 gulden contant en een hypotheek van 3.400 gulden, verstrekt door Winterkam. Blijkbaar levert die hypotheek problemen op, want reeds een half jaar later verkoopt Senff Wintervliet weer door aan juffrouw Heijndriëtta de la Costa, die daarbij ook volledig de hypothecaire schulden overneemt. De transportakte vermeldt uitvoerig dat juffrouw De la Costa de huisvrouw is van Jean Anselm Thiele, maar dat het echtpaar op huwelijksvoorwaarden is getrouwd en dat Heijndriëtta's goederen, dus ook deze laatste aankoop, op haar eigen naam zullen staan. Openhartig vermeldt de akte verder dat echtgenoot Thiele voor alle zekerheid toch maar is meegekomen om waar nodig zijn huisvrouw voor deze overdracht 'te autoriseren en te kwalificeren'. Op de eerdergenoemde kaart van Kruikius uit 1712 staat ook Wintervliet ingetekend,

een perceel dat smal begint aan de Vlietzijde en aan de straatkant een verbreding heeft in oostelijke richting.⁵⁸ In dit bredere gedeelte aan de straatzijde ligt het langwerpige huis van Wintervliet, dichtbij de boerderij van de burens. Verder is te zien dat de boomgaard loopt tot aan de Vliet, alwaar ook de koepel van dit buiten, met enige moeite, is te ontwaren. Aan de westzijde van Wintervliet liggen de drie lange percelen van Middenburg, waarbij op het eerste stuk aan de straatkant het koetshuis van deze buitenplaats is te zien. Bij de eerder vermelde landelijke hertaxatie van alle onroerende goederen omstreeks 1734 krijgt Wintervliet het nummer 216. Uit de erbij behorende omschrijving blijkt dat het buiten inmiddels is uitgebreid met een koetshuis en stalling. Als eigenaar wordt genoteerd: 'Johan Anselmus Thiele, uit naam van zijn echtgenote'. Dat die echtgenote Heijndriëtta de la Costa heet, wordt niet vermeld: emancipatie heeft in die tijd nog duidelijk haar grenzen.

Zomerlust en Bijdorp

De geschiedenis van het buiten kabbelt voort met diverse eigenaarwisselingen⁵⁹, waarbij de ietwat kille naam Wintervliet wordt vervangen door het veel zonniger Zomerlust. Als omstreeks 1799 de toenmalige eigenaar Willem den Appel, oud-burgemeester van Delft, overlijdt, wordt zijn bezit in het Voorburgse Westeinde getaxeerd. Dit bezit wordt omschreven als een buitenplaats, genaamd Zomerlust, met huis, stal, koetshuis, moestuin, boomgaard en verdere plantage, plus speelhuis op de Vliet uitkomend en een $\frac{1}{2}$ morgen grond. Bij dit bezit hoort ook een dubbele grafkelder in de Oude kerk van Voorburg bij de zuidmuur. In juni 1799 wordt het getaxeerde, inclusief de dubbele grafkelder gekocht door Jan Messchert, een Rotterdamse brouwer, die sinds 1798 eveneens eigenaar was van het naastgelegen Middenburg. Dit samengaan zou echter niet lang standhouden. Messchert overlijdt in 1807, waarna zijn weduwe in 1808 Middenburg verkoopt aan Magdalena de Jonge. Enkele jaren daarna gaat Zomerlust naar Maria Gossiaux, een Voorburgse 'rentenierster'. Bij de invoering van het kadaster in 1832 staat laatstgenoemde nog steeds vermeld als eigenares van wat wordt omschreven als boshakhout, huis en erf, tuin, boomgaard en koepel.⁶⁰ Na haar volgt Petrus Brouwer, arts en raadslid te Voorburg. Overigens gebruikt hij niet langer de naam Zomerlust, maar duidt zijn bezit in het Westeinde aan als Bijdorp. Zoals eerder beschreven, wordt hij genoemd in de raadsnotulen van 1842, waarbij hij, samen met de burgemeester, een bezoek brengt aan de

fabriek op Hofwijck. Als raadslid speelt Brouwer een markante rol. Wanneer de raad in januari 1838 het door de provincie opgestelde reglement voor het beheer van de buurtwegen behandelt, komt hij met een achttal aanvullingen, waarbij zijn aandacht voor dieren blijkt. Hij stelt onder andere voor dat hondenwagens zich op dezelfde manier moeten gedragen als met paarden bespannen rijtuigen. Verder vindt hij dat geleiders van paarden of rijtuigen bespannen met paarden, ezels en honden hun dieren behoorlijk dienen vast te zetten zodra zij zich verwijderen. Drijvers van stieren moeten aan tegemoetkomende rijtuigen met een hoorn een sein geven en drijvers van kudden moeten aan voetgangers zodanige ruimte bieden dat deze ongehinderd de kudde kunnen passeren. Tenslotte moet het verboden worden om bij een tocht naar het land of naar de markt, meer dan drie paarden aan de staart achter elkaar gebonden te vervoeren. Zo blijkt maar weer hoe iedere periode

zijn eigen problemen kent.

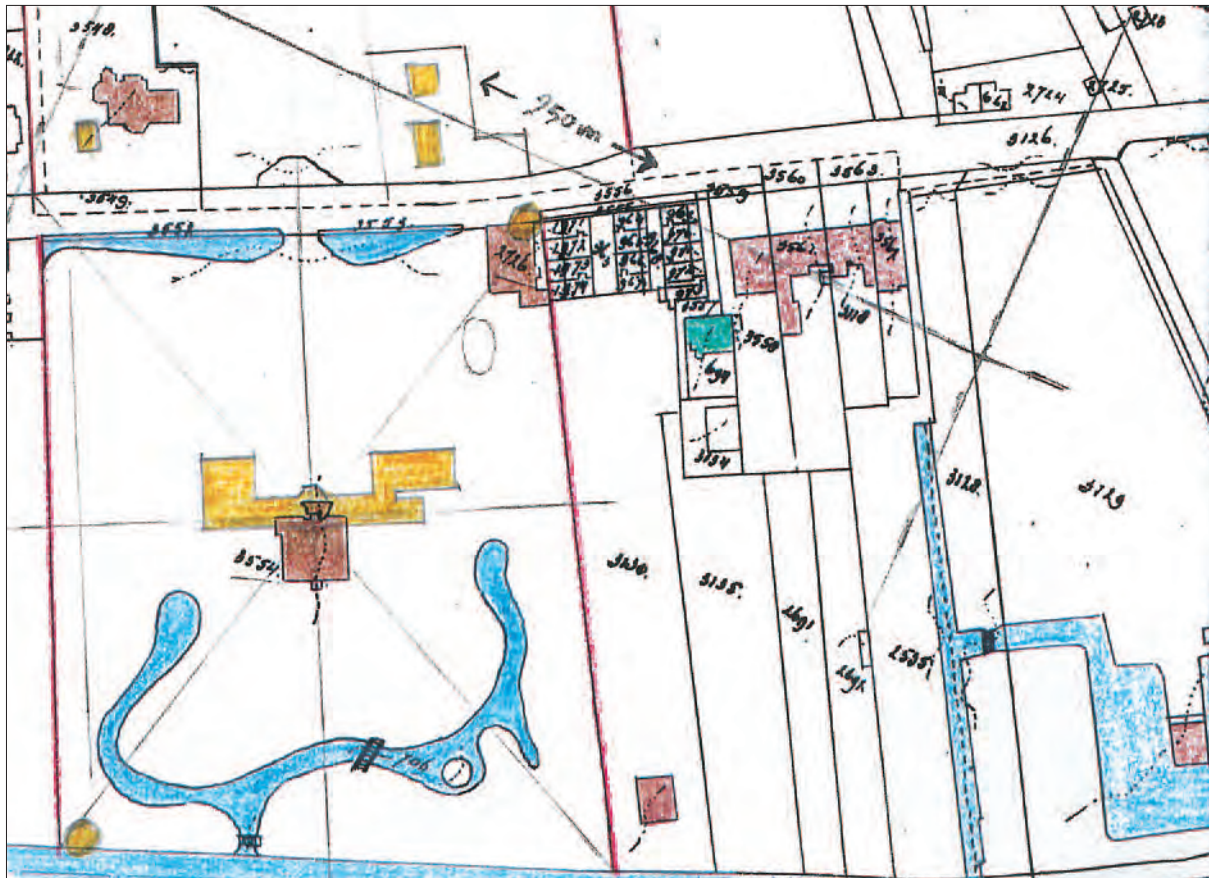
Ook Zomerlust alias Bijdorp ontkomt niet aan het lot van zo vele andere buitens die regelmatig van hand tot hand gaan.⁶¹ Na diverse andere, vooral Rotterdamse eigenaren, is Bijdorp omstreeks 1870 weer in het bezit van Voorburger Evert Moll. Op de informatieve, eerder genoemde kadastrale kaart uit 1870 staat zijn bezit overzichtelijk weergegeven: F697 is een lange tuin vanaf de Vliet, F698 is een koepel aan de Vliet, F700 is een huis aan de straatzijde met schuur en bloementuin. Moll laat de koepel en het huis afbreken.

Omstreeks 1886 laat Moll op zijn grond aan de straatkant zo'n dertien huisjes bouwen, die bekend werden onder de naam 'het hofje van Moll'. In een raadsvergadering van augustus 1886 wordt geconstateerd dat voor deze bouw, die weliswaar op een afgesloten terrein plaatsvindt, geen rooilijnen van hogerhand waren vastgesteld en dat dit wellicht toch had moe-

Linkerpagina:

Wintervliet met huis en boomgaard omstreeks 1712. Naast het langwerpige huis staat de boerderij met hooiberg van de buurman.

Detail uit tekening Robbert Jongepier, gebaseerd op de kaart van Kruikius.

Kadastrale kaart begin 20ste eeuw met de hofjeshuizen van Moll. Links op de afbeelding ligt Middenburg met diens grillige vijverpartij. Rechts is de vijver van Hofwijck te zien met de gedeeltelijk gedempte sloot dwars op de Vliet. Deze sloot zou bij de aanleg van de Hofwijckstraat geheel worden gedempt. Het hofje van Moll ligt 'bovenaan' perceel 3130, aan de straatzijde, te herkennen aan de dertien ingetekende kleine, naast en tegenover elkaar liggende blokjes. Het 'onderaan' perceel 3130 ingetekende blokje, aan de Vlietzijde, is Bijdorp.

Collectie Gemeentearchief Leidschendam-Voorburg

ten gebeuren. De kwestie levert verder voor de bouwerij geen problemen op. In 1890 worden al deze hofjeshuisjes plus de rest van het voormalige Zomerlust alias Bijdorp verkocht aan de eerder veelvuldig genoemde aannemer-timmerman Pieter Willem de Zwart. In februari 1893 vraagt De Zwart 200 gulden subsidie aan de gemeente om de sloot te dempen tussen zijn erf en Middenburg, over een lengte van 90 meter vanaf de straatzijde. De subsidie wordt hem gaarne verstrekt, omdat 'het dempen van alweer een vuile sloot alleszins in het belang der gemeente is'. Omstreeks 1896 bouwt De Zwart in de lange tuin, ongeveer op de plek waar eertijds de koepel stond, een huis aan de Vliet, met een uitweg richting straat, het huidige Westeinde.⁶² Dit huis aan het water draagt anno 2004 nog steeds de naam Bijdorp.⁶³ In 1918 verkopen de erfgenamen De Zwart de hofjeshuizen en andere bezittingen daarbij gelegen, inclusief Bijdorp, aan de eveneens eerder vermelde Emile Louis Constant Schiff⁶⁴ en consorten. Deze laten bij Bijdorp en elders diverse bijgebouwen slopen, waaronder schuren en een kas, om daarna Bijdorp, de hofjeshuizen en de andere voormalige bezittingen van De Zwart te verkopen aan de eerdergenoemde

*Bijdorp aan de Vliet omstreeks 1930. Voor het huis is het echtpaar Reinder de Jong-Eltje Kema te zien.
Collectie Stichting Hoekenburg*

Voorburgse Coöperatieve Vereniging 'Eendracht maakt sterk'. Deze geeft in 1927 opdracht alle hofjeshuizen en diverse andere panden te slopen en om van de voormalige grote tuin van Bijdorp 'erven' te maken, zodat ruimte ontstaat voor de aanleg van de Hofwijckstraat en bijbehorende huizen. Hiertoe worden

vervolgens de lege erven verkocht aan bij de bouw geïnteresseerden als de smid Jan Renooy, de bouwkundigen Boonekamp en Koene, Maas en consorten alsmede bouwkundige Clarenbeek en loodgieter Den Dekker.

Huize Bijdorp aan de Vliet wordt door 'Eendracht maakt sterk' verkocht aan Reinder de Jong, die is gehuwd met Eltje Kema. Haar broers Johannes en Hendrik wonen eveneens in Bijdorp. Wanneer beide echtelieden zijn overleden vraagt genoemde Johannes in een brief van juli 1951 aan de Voorburgse Burgemeester en Wethouders of zij bereid zijn aan hem toestemming te verlenen 'Middenburg' te betreden, via de toegangsdeur in de erfafscheiding. Hem wordt de gevraagde toegang verleend, met de toevoeging dat deze toestemming voor hem persoonlijk is, en niet overgaat op zijn eigendomsopvolger. Wanneer de heer Kema in 1957 overlijdt, stuurt de gemeente dan ook een brief aan de erven Kema en aan de nieuwe, tijdelijke bewoner, dominee Lietaert Peerbolte, met de mededeling dat maatregelen zullen worden getroffen om de doorgang vanuit Bijdorp naar Middenburg op te heffen. Wanneer de dominee echter kort daarna een verzoek indient om toch van bedoelde toegangsdeur gebruik te mogen maken, haalt de gemeente nog eenmaal de hand over het hart en staat dit toe, voor zolang hij en zijn gezin op Bijdorp wonen.

De Hofwijckstraat, 77 jaar verder

De eerste dagen van het nieuwe jaar 2004 zijn koud en wit besneeuwd. Op het voetpad onder de Utrechtse Baan liggen in de invallende duisternis de zwarte restanten van verbrande kerstbomen, een laatste herinnering aan het afgelopen jaar. De anders zo waakzame ganzen bij Hofwijck zijn nergens te bekennen. Zij hebben vast een veilig heenkomen gezocht voor de oudejaarsherrie en voor de koude nachten. Het voorplein van Hofwijck is gevaarlijk glad door een dik laagje ijs. Toen Constantijn Huygens zo'n 365 jaar geleden de grond voor Hofwijck kocht, winterde het ook stevig. Vandaar dat de schop eerst enkele maanden later de grond in kon. Binnenkort zal dit weer gaan gebeuren, nu de fraaie plannen voor de reconstructie van de tuin in de uitvoeringsfase zijn gekomen. Ik verheug mij zeer op de terugkeer van de naaldbomen op de oude eilanden naast het huis en op de reconstructie van de boomgaard met zijn parterres, haagbeuken, ossenbloedrode priëlen en Atheense wandelgalerij. De doorsteek vanuit Hofwijck naar de Hofwijckstraat symboliseert de naamsverbondenheid, maar toch sta ik ineens in een andere wereld. Een groot sneeuwtapijt

spreidt zich uit over alle huizen van de Hofwijckstraat, die zich lijken te koesteren in deze warme saamhorigheid. De straat geeft sowieso een gevoel van een veilige enclave tussen twee parken en buitens in. Ook de q-vorm waarin de straat is gebouwd, ademt de sfeer van een besloten wereldje. Het gelige licht van de twee lantaarns bij Bijdorp stralen onder hun witte muts ouderwetse gastvrijheid en gezelligheid uit, een plaatje, zomaar weggeplukt uit een stemmig kerstverhaal of geleend van een Nieuwjaarskaart uit een lang vervlogen eeuw. Het lijkt zelfs even alsof Wintervliet voor een kort moment is teruggekeerd. Toch vind ik de huisjes met de erkers en de originele glas-in-loodramen nog altijd het mooist. Prachtig, die oranje en blauwe glaskleuren, die zo karakteristiek zijn voor de jaren twintig. Van mij mogen ze direct op de monumentenlijst worden geplaatst. Jammer eigenlijk dat wij niet echt weten hoe Wintervliet en Welgelegen er hebben uitgezien. Hun restanten liggen nu wellicht diep onder de bevroren Hofwijckstraat. De doorsteek via de bakstenen zijpoort naar Middenburg tussen twee huizen in, is een handige vondst van de ontwerpers van de straat. Naast Huize Middenburg staan twee hoge naaldbomen, met zwaarbesneeuwde takken. Aan deze kant bevindt zich ook de gedenksteen waarop staat aangegeven dat de eerste steen van dit gebouw op 8 mei 1869 is gelegd door mevrouw M.A.M. Vriese geboren Schiff. Aan haar intuïtie en testamentaire bepaling is het te danken dat Middenburg niet voortijdig door haar neef werd afgebroken, wat hij met andere huizen elders wel deed, omdat bouwgrond in zijn tijd nu eenmaal forse winst betekende. Buitenom gaande, loop ik een klein stukje de nog steeds aanwezige gang in tussen Westeinde 10 en 12. Hoeveel voetstappen heeft de jonge Arij Prins in deze gang achtergelaten op weg naar zijn kostschool 'In de Wereld is veel Gevaer'?

Een verhaal over de Hofwijckstraat hoort te eindigen bij diens naamgever. Dus voert de terugtocht mij onder de stenen tunnel van de poortwoning van Hofwijck door. De poort werd gebouwd in 1929, twee jaar nadat de Hofwijckstraat was ontstaan. De verkleumde arm van de donkere lindelaan heet mij welkom in de toenemende duisternis en leidt mij naar Huize Hofwijck, dat nu koud en eenzaam in de halfbevroren vijver staat: een verlaten huis in de komende vriesnacht.⁶⁵ De verkilde figuren op de muur kijken mij licht verwijtend aan vanonder hun beijzeldel wenkbrauwen. Nadat lang geleden de mastbomen op de eilanden naast het huis werden omgehakt en niet meer vervangen, waren zij een prooi geworden van weer en wind, die hen vrije-

lijk konden belagen. Wisten die hakkers dan niet dat Hofwijcks bouwheer indertijd bewust tientallen naaldbomen op de eilanden aan weerszijden van het huis had geplant? Met hun groenblijvende takken moesten die 'mastbomen' hen en het huis altijd beschermen, als engelen die hun vleugels wijd om hun kostbare beschermelingen heenslaan. Zelfs in de winter, als alles verdort, zouden zij groen, wakker en waakzaam blijven.⁶⁶ Even sta ik stil, daar, in die koude nacht met de opgloeïende sterren, kijkend naar het verlaten huis met zijn verkleumde figuren. En in die stilte bij het huis, voel ik mij als een heraut, die de blijde boodschap mag brengen, dat die beschermende vleugels, na jarenlange afwezigheid, binnen enkele maanden weer op Hofwijck zouden terugkeren. Het is een mooie gedachte voor het nieuwe jaar.

*Vorige pagina:
Hofwijck en de voltooide
Hofwijckstraat. Luchtopname
1959.
Collectie Gemeentearchief
Leidschendam-Voorburg*

*Hofwijck in de sneeuw.
Foto auteur*

Noten bij 'Huizen tussen Hofwijck en Middenburg'

¹ Een nicht van Thomas Brandelijn, Elisabeth Brandelijn, gehuwd met Dirck Nicasius Hanneman, was een dochter van Cunera van Duvenvoorde. Cunera's moeder, Margareta Egbertsdr van Esbrouck, huwde, na het overlijden van haar eerdere echtgenoten, als derde met Gerrit Jorisz de Bye. Laatstgenoemde was eerder gehuwd geweest met Anna Jansdr van Bassydone, een dochter van Isabella van Rijswijk. Genoemde Isabella was een dochter van Dirck van Rijswijk, heer van De Loo te Voorburg. Mondelinge informatie Cees van der Velde.

² GAV, gaarboek der verpondingen 1565, fol.9. Uit het gaarboek der verpondingen van 1569 blijken de 11 morgen nog steeds verhuurd. In dit gaarboek wordt nu echter de volledige naam van de gebruiker vermeld: Pieter Willemsz Hovelinck. Uit het Voorburgse kohier weekgeld van 1573 blijkt dat hij hier woonde samen met Lucia, 'zijn zuster en dienstmaagd'.

³ In latere aktes betreffende percelen uit dit gebied, werd vaak expliciet het recht opgenomen om via 'een loden pijp' de watertoevoer naar bijvoorbeeld de vijver te verzekeren. Dit recht komt onder andere voor in een akte van november 1646, waarin Agata van Couckelbergh overdraagt aan François Cupyff de la Berandiere een hofstede tussen de Broeksloot en de Lytweg. Later zou Jacob Rijckaert dit huis, dat rondom in het water lag, kopen. Vermoedelijk gaat het hier om het voormalige perceel van Brandelijn. Zie ook noot 42.

⁴ Aanvankelijk werd bij het vaststellen van de huurwaarde van het bezit door de taxateur rekening gehouden met de draagkracht van de betrokkene. Daarvan zijn in het boek van 1569 diverse voorbeelden te vinden. Zo wordt de huurwaarde en dus de te betalen belasting voor ene Jacob Thielmans op nihil gesteld omdat hij 'een out quat huijstje' heeft plus 'een huijs vol cleijne kinderen' en meer schulden heeft dan bezittingen. Ook Maerten Nicasius hoeft niets te betalen: zijn huis is oud en zelf is hij een oude man die 'sijn broot niet langer winnen' kan. Dit laatste geldt eveneens voor Willem Philipsz. Ook hij is oud, evenals zijn huis en kan zelf 'de cost niet wel gecrijgen'.

⁵ Uit een notitie blijkt dat de opsomming in het verpondingsboek van 1565 begint in het Westeinde, aan de zuidzijde, richting Geestbrug. Echter, een verdere aanduiding van de precieze ligging van de vervolgens opgesomde landen en huizen ontbreekt. Belendingen worden in het geheel niet genoemd. Uiteraard wordt in de opsomming wel een zekere volgorde aangehouden, maar er blijven onduidelijkheden. Wanneer bijvoorbeeld een eigenaar of pachter, naast zijn bezit aan het Westeinde, ook elders in Voorburg percelen land of een huis heeft, worden deze meestal al opgenomen in de opsomming bij het Westeinde, zonder dat erbij wordt gezet dat genoemde goederen zich elders bevinden. Dit maakt het lastig om te bepalen in hoeverre alle opgesomde bezittingen inderdaad aan het Westeinde liggen en hoe groot de oppervlakte van het stuk grond aan het Westeinde respectievelijk hoe groot het perceel elders is. Onduidelijk is verder of een genoemd perceel ligt tussen de Vliet en de Heerweg, dan wel zich tevens uitstrekt tot de Lytweg.

⁶ Bij deze reconstructie is voor de eerste jaren vooral gebruik gemaakt van de bewaard gebleven verpondingsboeken van 1565, 1569, 1584 en 1602. Voor de latere jaren werden, naast enkele verpondingsboeken, vooral de transportakten geraadpleegd.

⁷ Een morgen is een oude oppervlaktemaat, evenals hont en roede. 1 morgen = 6 hont = 600 roeden = 0,8516 hectare = 8.516 vierkante meter.

⁸ Maria van Mathenesse, vrouwe van Warmont, is de weduwe van de in 1543 overleden Jan van Duivenvoorde. Door hun huwelijk in 1505 kwam De Werve in bezit van de familie van Duivenvoorde. Zie S. Groeneveld, Terug naar Wassenaer, in: Heren van stand (2001) p 96.

⁹ Toen de eerdergenoemde vrouwe van Warmont in 1558 overleed, ging de Werve en de erbij behorende grond naar haar zoon Johan van Duivenvoorde. Deze deed De Werve overerven op zijn zoon Jan. Johan overleed in 1573. E.M.Ch.Janson, Kastelen in en om Den Haag (1971) p.70; L.J. van der Klooster, in losse bijlage tabel M, in: Heren van Stand (2001).

¹⁰ Oude Claes Schrevelsz is de zoon van de in 1544 vermelde Schrevel Ysbrandtz, en stamvader van de Voorburgse tak van de familie Tedingerbrouck. Hij was gehuwd met Maertge Arentsdr. Mondelinge informatie Cees van der Velde.

¹¹ Hennep werd vooral geteeld op de armere zandgrond aan de noordkant van de Heerweg, terwijl de vruchtbare kleigrond aan de Vliet vooral voor groenteteelt werd benut. Hennep was een grondstof voor touwslagerijen.

¹² Walraven Maertenz is een zoon van Maerten Maertenz en Lijntge Jansdr, van de familie Van Reygersbergen, destijds pachters van het Haagse huis Reygersbergen. Hij is gehuwd met Maritge Cornelisdr Langeveld. Mondelinge informatie Cees van der Velde.

¹³ Op de plek van de oude Voorhof werd eind 18de eeuw de eerste gereformeerde kerk van Voorburg gebouwd, naar een ontwerp van Michiel Anthonie de Zwart. Deze kerk droeg indertijd de toepasselijke naam De Voorhof. Dit nog steeds bestaande gebouwtje tussen de Voorhofstraat en de Huygensstraat is thans in gebruik als kantoorruimte.

¹⁴ Volgens het kohier weekgeld van 1573 woont Cornelis Cornelisz samen met Cornelis Aertsz, zijn dienstknecht, en Maritgen, zijn dienstmaagd.

¹⁵ Geestgrond, teelgrond en warmoesland zijn benamingen die vruchtbare grond aanduiden, waarop akkerbouw plaatsvond. Op de kleinere teelgronden en warmoeslanden werden vooral groenten verbouwd.

¹⁶ Cornelis Claesz en Philip Claesz zijn vermoedelijk zonen van de oude Claes Schrevels. Zie ook volgende noot.

¹⁷ In deze akte wordt als belendend eigenaar aan de westzijde van het verkochte en ten noorden van de Heerweg genoemd Cornelis Claesz genaamd Tedingerbrouck. Hij is gehuwd met Jannitge Cornelisdr.

¹⁸ Aem Jacobsz heeft dit bezit reeds in 1544.

¹⁹ Waarschijnlijk wordt met de heer van Benthuizen bedoeld Jacob Croesing. Toen deze ongehuwd en kinderloos overleed ging de titel naar zijn zuster Sandrina Croesing, tevens ambachtsvrouw van Zoetermeer. Laatstgenoemde huwde in 1582 Gerard Oem van Wijngaarden, president

van het Hof van Holland. Ook hun zoon Jacob droeg de titel heer van Benthuisen. Zie Matthys Baalen, Beschryvinge der stad Dordrecht (1677) p.1342 en 1343. Zie ook P.G. Hoefnagel, Zoetermeer (1969) p.78. Via Elisabeth Croesing, een tante van Sandra Croesings vader Hendrick, zijn familiebetrekkingen aantoonbaar met onder andere Philips Johansz van der Does, schout van Voorburg. Elisabeth Croesing was namelijk een dochter van Cornelis Croesing (overleden ca. 1522) en Hilligont van Alckemade, vrouwe van Benthuisen. Cornelis was een zoon van Jacob Cornelisz Croesing en Margriete Aerntsd. van der Does (overleden ca. 1510). Margriete was een dochter van Aernt Philipsz van der Does, een zoon van eerdergenoemde schout Philips Johansz van der Does. De andere zoon van Philips Johansz was Symon Philipsz van der Does, de vader van Lysbeth van der Does. Laatstgenoemde Lysbeth zou zich omstreeks 1415 verbinden met Dirck Potter, heer van De Loo te Voorburg. Mondelinge informatie Cees van der Velde.

²⁰ In de aankoopakte gedateerd 15 december 1639 van dit perceel door Constantijn Huygens wordt genoemd als belending aan de westkant van het gekochte tussen de Vliet tot aan de Heerweg: de erfgenamen van Thonis Jeroensz.

²¹ Cornelis Philipsz is waarschijnlijk een zoon van Philips Dircksz, en gehuwd met Maertge Dircksdr. Mondelinge informatie Cees van der Velde.

²² Aelbregt Dirxsz is een zoon van Dirck Jacobsz, genaamd Koy, alias Veen. Hij huwde Maritge Pietersdr, respectievelijk Ariaentge Jansdr Bruyneel. Mondelinge informatie Cees van der Velde.

²³ Deze 'jonge Jansz Vrancken' is waarschijnlijk een zoon van Jan Jansz Vrancken, die in 1628 wordt genoemd als eigenaar van het ernaast gelegen vierde perceel. Hij wordt onder andere in een akte van 10 april 1651 genoemd als eigenaar van het perceel aan de westkant van Wintervliet.

²⁴ Willem Jansz Vrancken is vermoedelijk de zoon van de hiervoor genoemde jonge Jan Jansz Vrancken. Hij en zijn nakomelingen zijn zich Van der Marck gaan noemen.

²⁵ Willem Gerdijnsz wordt reeds in 1544 als pachter van genoemd perceel vermeld.

²⁶ De naam Gerdijn wordt ook wel geschreven als Gordijn.

²⁷ In totaal pacht Gerdijn van de weduwe Bontwerker 3 morgen teelgrond.

²⁸ Zie over Hofwijck onder andere Ton van Strien en Kees van der Leer, Hofwijck, het gedicht en de buitenplaats (2002). Zie over Middenburg onder anderen Klaartje van Tuil, Middenburg, in: Kastelen en buitenplaatsen in Zuid-Holland (2000) p. 250-255.

²⁹ Zoals eerder beschreven, is Heerweg de oude benaming voor het huidige Westeinde.

³⁰ Zoals eerder aangegeven is de Lytweg een oude benaming voor de huidige Prinses Mariannelaan.

³¹ Zie Huygens' gedicht Hofwijck, regel 629 en 630.

³² Een hofdicht is een gedicht waarin een met name genoemde buitenplaats, toen vaak aangeduid met het woord hofstede, wordt beschreven en bezongen. Een van de oudst bekende hofdichten is 'Den Binckhorst',

in 1613 geschreven door Philibert van Borsseles.

³³ Zie Huygens' gedicht Hofwijck, regel 797-799:

Een ieder zal 't [=de nieuwe toren] op nieuw herdopen naar zijn oordeel: des wijsten dopers vondst aanvaard ik tot mijn voordeel, en hij zal peter zijn van 't nieuwe houten kind.

³⁴ Politiek gesproken is hier sprake van een curieuze vriendschap.

Huygens was secretaris en vertrouweling van Oranjestadhouder Frederik Hendrik, de broer en opvolger van de in 1625 overleden Maurits.

Westerbaen was remonstrant en bovendien gehuwd met de weduwe van de onthoofde zoon van de eveneens onthoofde Johan van Oldenbarnevelt, beiden verdacht van vijandelijkheden tegen de Oranjes. Dat de kwestie in Huygens' tijd nog niet was vergeten blijkt uit het feit dat in 1648, op bevel van de Staten van Holland, bij Westerbaen een aantal gedrukte vellen over de dood van Van Oldenbarnevelt in beslag werd genomen. Toch blijkt de vriendschap tussen Huygens en Westerbaen geen politieke problemen te hebben opgeleverd. Wellicht speelt hier onder andere de grotere ruimdenkendheid van Frederik Hendrik een belangrijke rol. Westerbaen had van laatstgenoemde dan ook een schilderij in zijn verzameling op Ockenburgh.

³⁵ Zie o.a. J.A. Worp, De briefwisseling van Constantijn Huygens, deel V brief 5196 (december 1651) alsmede J.A. Worp, Huygens gedichten, deel VI p.42 en 43, p.50 (1656).

³⁶ J.A. Worp, De briefwisseling van Constantijn Huygens, deel V brief 5511 (oktober 1656).

³⁷ Willemien B. de Vries, Wandeling en verhandeling (1998) p.141.

³⁸ Willemien B. de Vries in Wandeling en verhandeling p.175.

³⁹ De Laan van Werve is de oude benaming voor de huidige Haagse Laan van Nieuw Oost-Indië en de Voorburgse Laan van Nieuw Oosteinde.

⁴⁰ De bestrating van het Westeinde sloot uiteraard prima aan op de verbeterde route via de zojuist opengestelde Laan van Werve. Zodoende ontstond nu een goede verbinding vanaf de Voorburgse Tolbrug via het Westeinde en de Laan van Werve naar Den Haag.

⁴¹ In de originele documenten betreffende de bestrating worden de namen van de buitens en huizen van genoemde eigenaren niet als zodanig vermeld. Bedoelde namen zijn hier via andere gegevens opgenomen.

⁴² Suzanne, de dochter van Jacob Rijckaert, zou in 1668 huwen met Constantijn, de oudste zoon van Constantijn Huygens.

⁴³ De Vink vermeldt in Jaarboek Die Haghe van 1903 dat Lenaert Cornelis van Swieten sinds 1651 eigenaar was van de vernieuwde herberg met kaatsbaan genaamd De Buis, aan de noordzijde van de Heerestraat.

⁴⁴ Cornelis Dirxsz Veen was getrouwd met de weduwe van Walraven Maertensz, de vorige eigenaar van dit perceel.

⁴⁵ Deze eigendom blijkt uit een akte van 15 december 1639, waarin dit perceel als belending wordt vermeld.

⁴⁶ In de Voorburgse gaarboeken draagt dit perceel het nummer 216.

Cornelis van Leeuwen blijkt de 3 morgen grond weer volledig zelf te gebruiken. Daarnaast heeft hij ook nog 37 morgen elders.

⁴⁷ Hendrik Cornelis van Leeuwen wordt in 1799, in een hierna nog te noemen taxatierapport, vermeld als belendend eigenaar aan de oostkant

van Zomerlust ten tijde van de laatste transportbrief uit 1774. Palairet staat vermeld in de verkoopakte van Zomerlust uit juni 1799.

⁴⁸ De kadastrale nummers van het perceel van Voorham zijn C596 t/m C600.

⁴⁹ Achtereenvolgende eigenaren zijn (met tussen haken het aankoopjaar): Mr. Edo Frieswijk, uit Den Haag, Cornelia Adrina van Voorthuysen, echtgenote van Jean Louis van Gennep te Voorburg (1885), Dr. Cornelis Abrahamsz ten Bosch, arts te Voorburg (1897), Arnold Jacob Bicker Caarten, makelaar te Voorburg (1902), Pieter Willem de Zwart senior, timmerman te Voorburg (1903).

⁵⁰ Michiel Antonie de Zwart was nauw betrokken bij de bouw van het mede door prinses Marianne gefinancierde raadhuis aan de Herenstraat. Hij is ook de ontwerper van de oude begraafplaats aan de Parkweg en de eerste gereformeerde kerk 'De Voorhof' tussen de Voorhofstraat en de Huygensstraat. Verder is hij een van de oprichters van de Vereniging Hofwijck en betrokken bij de eerste restauratie van Hofwijcks huis en tuin.

⁵¹ Volgens Stichting Hoekenburg, Voorburg-West (1997) deel 1 p.10 droeg dit pand de naam Belvédère.

⁵² Stichting Hoekenburg, Voorburg-West (1997) deel 1, p.11.

⁵³ Omstreeks 1906 vindt er een reorganisatie plaats van de openbare verlichting in Voorburg. Daarbij wordt de oude gemeentelijke lantaarn bij de poort van het Jongeheeren-Instituut verwijderd, zonder dat er een nieuwe wordt aangebracht. De directeur van genoemd Instituut richt zich met een brief tot Burgemeester en Wethouders met het verzoek alsnog een 'elektrisch licht' aan te brengen in of voor de poort van zijn school. 'De verlichting in de Schoolstraat is thans, op avonden, als de maan geen licht geeft, van dien aard, dat het gedeelte van de straat, hetwelk toegang verleent tot de hoofdingang van het gebouw [...] nagenoeg geheel in duisternis is gehuld, zodat naar de mening van ondergetekende een ongeluk te enige tijd niet zal uitblijven'.

⁵⁴ Zie over Arij Prins en Voorburg: Kees van der Leer, Dichterlijke droefheid in een Jongeheeren-Instituut, In: Voorburg en de letteren, thema-nummer Historische Vereniging Voorburg (2000) p. 51-56.

⁵⁵ Zo worden omstreeks 1885 diverse, veelal eerder geschreven verhalen, gebundeld in boekvorm uitgegeven onder de titel 'Uit het Leven'. Kort hierna vertrekt Arij uit Voorburg om zich vele jaren in Hamburg te vestigen. In 1893 vertrekt het resterende gedeelte van het gezin naar Den Haag.

⁵⁶ Dr. W.J.A. Visser, Vincent van Gogh en 's Gravenhage, in: Jaarboek Die Haghe (1973) pp. 24-30.

⁵⁷ De informatie over Van Goghs bezoek aan het huis met de klokgevel in de Voorburgse Schoolstraat, is afkomstig van de huidige bewoner, de heer A.F.G. de Jong. Hij heeft het verhaal omstreeks 1960 opgetekend, als een ooggetuigenverslag van een hoogbejaarde, inmiddels overleden overbuurvrouw, die vrijwel haar gehele leven tegenover bedoeld huis had gewoond. Zij omschreef de schilder, die zij aan de deur van De Zwart had gezien, als een 'haveeloos geklede man'.

⁵⁸ Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of dit verbrede gedeelte wellicht

oorspronkelijk deel heeft uitgemaakt van het naburige oostelijke perceel. Een aanwijzing in deze richting zou kunnen zijn de jaarlijkse erfpacht van 18 stuivers die volgens diverse akten de eigenaar van Wintervliet diende te betalen aan de eigenaar van het perceel aan de oostkant. Overigens is ook op 19de- eeuwse kadastrale kaarten deze verbreding in dit perceel, toen Zomerlust genaamd, nog goed te zien. Ook toen stond in deze verbreding een gebouw, dat door een lange 'gang' was gescheiden van de gebouwen van Welgelegen, aan de oostkant.

⁵⁹ Als eigenaren na juffrouw De la Coste worden genoemd Mr Pieter Jan Geselle uit Den Haag, Jean Gasper de Bart (aankoop maart 1749) en zijn echtgenote Maria Jeanne Emelie Juppijn, Renetta Clara Thierry, douairière Carpenter de Westerbeek (aankoop april 1750) en Dr. Willem den Appel (aankoop mei 1774).

⁶⁰ De kadastrale nummers van het perceel van Maria Gossiaux zijn C590 t/m C595.

⁶¹ Na Petrus Brouwer komen als eigenaar van het Bijdorpperceel voor de Hageenaar John Smith, daarna Petrus Hoog van ter Aar, lid van de raad en rechtbank te Rotterdam, vervolgens Jan Martinus Beijerman, een bekende Rotterdamse notaris.

⁶² Het huidige Westeinde werd omstreeks 1900 aangeduid als de Voorweg.

⁶³ De bouwdatum 1896 is ontleend aan kadastrale gegevens. Omstreeks 1920 is het kadastrale nummer van Bijdorp F4142. Teruggaand naar eerdere jaren blijkt dit nummer te corresponderen met F1355, huis, tuin en uitweg, in eigendom bij Pieter Willem de Zwart. Bij F1355 staat aangegeven als stichtingsjaar dienstjaar 1897, dus was de bouw in het jaar voorafgaand aan de kadastrale registratie. Stichting Hoekenburg, Voorburg-West deel 1 p.12 dateert de bouw van Bijdorp 'door Piet de Zwart' op 1905 met de vermelding dat genoemde De Zwart hier ook ging wonen. Het bevolkingsregister vermeldt als bewoners van Bijdorp (Hofwijckstraat 42) vanaf 1927: Adam Cornelis van den Berg, huisschilder en diens vrouw Helena Bezemer. Vervolgens Reinder de Jong en diens echtgenote Eltje Kema, verder haar broers Johannes en Hendrik Kema.

⁶⁴ Schiff wordt in 1919 lid van de Vereniging Hofwijck. Hiertoe was hij 'als notabele van Voorburg' uitgenodigd door het bestuur van genoemde vereniging. Jaren later zou hij eveneens het voorzitterschap van Hofwijck bekleden. In 1925 verkoopt Schiff Middenburg aan een familielid. De overplaats behoudt hij zelf, waar hij in 1926 'Villa Sonnenburgh' laat bouwen. In 1952 verkoopt hij Sonnenburgh aan de gemeente Voorburg, die in 1930 ook reeds Middenburg had verworven. Zie ook Blok en anderen, Tuinhistorische analyse en toekomstvisie Middenburg/Sonnenburgh te Voorburg (2000) p.17, 18.

⁶⁵ Zie in dit verband het gedicht van Jan Prins over het huis Hofwijck in: Verschijningen, 1924.

⁶⁶ Zie Huygens' gedicht Hofwijck, regel 2005-2016. Zie ook J.A. Worp, Huygens gedichten, deel V p. 246: Mastbomen op Hofwijck (1655).

Hofwijckstraat, een stedenbouwkundige impressie

Ernst Manger (met een inleiding van Nicole Verheule-Grobbe)

De eerste plannen om tussen Huize Middenburg en Hofwijck een straat te bouwen, dateren uit ongeveer 1925. De coöperatieve vereniging tot exploitatie van onroerende goederen 'Eendracht maakt sterk' maakte de bouwgrond klaar en verdeelde die in lege erven om aan de bouwexploitanten te worden verkocht. Er werd een vergunning aangevraagd voor het bouwen van huizen en voor de sloop van vier huizen aan het Westeinde, toen nog met de huisnummers 36, 38, 40 en 42, en van de Hofjes van Zwart. Deze hofjes waren dertien woningen groot. Van enkele hofjesbewoners zijn de beroepen bekend: timmerman, schilder en chauffeur, maar van de huisjes zijn helaas geen duidelijke foto's of afbeeldingen gevonden.

*Detallering van de voorgevels
in de Hofwijckstraat.*

Foto auteur

Van plan tot straat

De sloop kon pas aanvangen nadat de huizen leeg waren gekomen en er langs het Westeinde een houten schutting was gebouwd die van zonsondergang tot zonsopgang verlicht werd door een rode lantaren. Dit ter voorkoming van gevaar voor naastgelegen percelen of in het belang der openbare orde, veiligheid of gezondheid. Er werd een sloopvergunning voor dinsdag 6 september 1927 door de gemeente afgegeven. In principe kon de sloop van de hofjes van Zwart en de vier huizen beginnen. Op maandag 5 september echter waren nog twee huizen bewoond. Op deze dag verhuisde de familie Smink naar Den Haag en op de dag van de sloop verhuisde de familie Oosterlaken naar Rijswijk. De sloop kon toch op tijd beginnen. In eerste instantie was het de bedoeling huizen te bouwen met een breedte van 6,3 m. Dit was een adviesbreedte die de gemeente had gegeven. Uiteindelijk zijn de huizen in het eerste gedeelte van de straat 5 meter breed (oneven nummers) en 5,5 meter breed (even nummers) geworden. Door de huizen smaller te maken konden er meer woningen gebouwd worden, wat weer meer geld opleverde voor de bouwondernemers. Ook wilden de bouwers platte daken (dit was voordelig in de bouwkosten) maar daar had de gemeente andere ideeën over. Zo stond er in een der brieven uit het oud-archief het volgende: 'Het bouwterrein gelegen tussen 2 belangrijke buitenplaatsen met name Middenburg en Hofwijck. Een bebouwing zoals thans wordt voorgesteld n.l. aan weerszijden van de niet breede straat een aaneengesloten reeks van woningen met platte daken zal ongetwijfeld in hoge mate een onbevredigenden indruk geven en zal het vriendelijk aspect der omgeving als 't ware met één slag teniet doen.' Ook stelde de gemeente voor om in dit smalle gedeelte toch een klein voortuintje te maken van 1,5 meter diep. En zo moesten de architecten de tekeningen aanpassen. Gekozen werd voor een rode dakpannenkap met daarachter een plat dak. Op deze manier spaarden de ondernemers veel geld uit en was ook de gemeente tevreden gesteld.

Het puintdak van de oneven huizen was overigens een loze ruimte die niet toegankelijk was. De voorgestelde tuintjes waren niet te realiseren. Wel werd ervoor gekozen om de huizen aan park Middenburg-kant te voorzien van ingemetselde bloembakken, wat het algemeen aanzien ten goede zou komen. De bouw kon beginnen. Aardig om te weten is dat op 16 augustus 1927 door de gemeente aan R. Leijenaar, architect en uitvoerder, een bouwvergunning werd afgegeven voor de

bouw van elf huizen, te weten Hofwijckstraat 25 - 43, 75 en 79 en twee garages met als huisnummer 41 en 77. De bouwkosten bedroegen fl. 45.000,—. Ook werd er een bouwvergunning afgegeven voor de bouw van dertien herenhuizen en een bakkerswinkel met bovenwoning, te weten de huisnummers 1 - 23 en Westeinde 12, 14 en 16. Bouwsom fl. 70.000,—.

De eerste bouwfase begon in 1927, de laatste bouwphase was in 1990. Twee bouwondernemers hebben zelf ook een huis in de Hofwijckstraat gekocht en bewoond. Dat waren de heren Piet Boonekamp en Maarten Koene. Er woont nog steeds een dochter van Koene, in het ouderlijk huis.

Van links naar rechts: Wim en Annie Huivenaar (Westeinde 16), Alie van Dam (Westeinde 14) en Francien Yntema voor haar ouderlijk huis, met de hond Bobbie.

Foto 1930, collectie E. Yntema

Piet Boonekamp met Gino Langer.

Foto 1964/65, collectie R. Wassenaar

Vanuit stedenbouwkundig oogpunt vormen de woningen in de Hofwijckstraat een bijzonder wijkje. Door zijn ligging tussen Middenburg en Hofwijck manifesteert het zich als een zelfstandig hofje.

Qua woningtypologie en hoofdropzet van de architectuur is er sprake van een eenheid. Er is wel een aanzienlijk verschil in 'rijkdom' van materialen en vormgeving tussen de woningen. De middenbebouwing is van het type 'kleine middenstandswoning'.

De grotere woningen aan het Westeinde en aan de Vlietzijde functioneren door hun schaal als boekensteunen.

Bouwen en ontwerpen in het interbellum

Het initiatief tot het bouwen van woningen lag in de periode 1900 – 1940 veelal bij woningcorporaties en aannemers. In deze periode bestond in Nederland nog geen volwaardige architectenopleiding. De meeste bouwkundigen volgden een opleiding aan de Polytechnische School te Delft (thans TU), waarna men stage ging lopen bij een gerenommeerd architect, volgens het oude principe leerling-meester.

De meeste bouwkundigen waren op het gebied van de architectuur autodidact en keken heel goed naar de heersende ontwerpvoorbeelden (nummers 25-43 en 65-79).

Tweede van links is Maarten Koene. Collectie M. Koene

*Rechts:
Frank Lloyd Wright,
Barton House (1903)*

Dit gold ook voor diverse aannemers, die zelf bouwplannen ontwikkelden en de ontwerpen ook voor hun rekening namen (nummers 44-48, aannemer S. Treep).

De heersende ontwerpvoorbeelden voor woningen in die tijd was gebaseerd op de landhuizen en villa's van de wereldberoemde Amerikaanse architect Frank Lloyd Wright. Architect Berlage was rond 1900 op studiereis geweest naar Amerika en had met hem kennis gemaakt. In Nederland teruggekeerd heeft Berlage diverse lezingen gegeven. De landhuisstijl is op grote schaal in ons land te zien in het Gooi, Aerdenhout, Wassenaar en rond Apeldoorn en Arnhem. De kenmerken zijn grote dakvlakken met kleine dakkapellen, horizontale belijning in de gevel door gebruikmaking van verschillende soorten baksteen, betonnen randen en houten kozijnen met bovenramen waarin strakke glas-in-lood beglazing.

Voorburg was in deze periode een belangrijk centrum van architectuur met beroemde, landelijk opererende architecten als Herman van der Kloot Meijburg, Jan Wils, Van Moorsel, en Koldewey.

Bekend van Herman van der Kloot Meijburg (1875-1961) in Voorburg is zijn kantoor aan de Parkweg 7, de woningen aan de Dr. Blookerstraat en natuurlijk het poortgebouw van het museum Hofwijck aan het Westeinde 2. De restauratie van het museum is ook van zijn hand. Daarnaast schreef hij diverse boeken over verantwoord ontwerpen in Nederland. Jan Wils (1891-1972), een leerling van Berlage, publiceerde ook veel in het Bouwkundig Weekblad, toentertijd het enige blad over architectuur en bouwen in Nederland. Bekendste project van hem is het Olympisch Stadion in Amsterdam (1928).

Vanwege de geringe mobiliteit in deze periode zie je dat de meeste architecten regionaal opereerden. Zo ook de architecten van de woningen in de Hofwijkstraat. Binnen deze groep was de hiërarchische structuur in ontwerp kwaliteit duidelijk zichtbaar, wat zich uitte in de hoeveelheid ontwerpen. Architect A. Claus (Hofwijkstraat 50 - 60) is een bekende architect uit Den Haag, die veel Haagse-portiekwoningen heeft ontworpen in Voorburg-Noord aan het Van Faukenbergeplein, de Van Halewijnlaan en de Laan van Nieuw-Oosteinde.

De meest in het oog springende Voorburgse architect is Albert van Essen (1890-1967), die zijn kantoor had aan de Prinses Mariannelaan 137, op de hoek met de Fonteynenburghlaan. Zijn zoon A.M. van Essen (1925) woont er nog steeds en is constructeur.

Van Essen was van 1934 – 1957 voorzitter van de Welstandscommissie van Voorburg en gemeentearchitect van de gemeente Nootdorp.

Hij heeft in Voorburg heel veel villa's en landhuizen gebouwd, met als absoluut hoogtepunt de woningen en school aan de Vijverhof. Zijn werk munt niet alleen uit in uitgebalanceerde gevels en plattegronden, maar wordt ook gekenmerkt door het toepassen van zorgvuldige detaillering.

Kijk eens zorgvuldig naar de gevel aan het Westeinde 20. In eerste instantie zie je, mede door de vervuiling, een klassieke gevel, maar door verder te kijken zie je de geraffineerde metselwerkpatronen en een prachtige compositie in de top van de gevel met de schoorsteen en het balkon.

De overige woningen in de straat zijn allemaal in de landhuisstijl uitgevoerd in een soberder uitvoering dan de woningen van Van Essen. De keuze voor zo'n uitvoering was ingegeven door de kosten. In tegenstelling tot het huidige bouwen was in die tijd de factor materiaal maatgevend ten opzichte van de mensuren. Dus bezuinigen op bijzondere details en gevelelementen leverde daadwerkelijk wat op. Wanneer je de bouwkosten van de oneven kant met die van de even vergelijkt, zie je een verschil van maar liefst 25 %: fl. 4.000,00 t.o.v. fl. 5.000,00.

Wat verder opvalt is dat drie blokken met dezelfde architectuur in twee fases zijn gebouwd, kort achter elkaar en door verschillende aannemers. Dit had te maken met de financiële risicospreiding, waarbij de beide aannemers de ontwikkelingskosten van een bouwplan konden delen en daarna een bescheiden aantal woningen te koop konden aanbieden.

1. nummers 24-36 en 2-22 met Westeinde 20-24
2. nummers 50-52 en 54-60
3. nummers 62-66 en 68-72

Kantoor en woning van H. van der Kloot Meijburg aan de Parkweg.

Uit: A.M.J. Sevenhuijsen, Nieuwe bouwkunst in Nederland (1927)

Linksonder:

De gevel van Westeinde 20.

Foto auteur

Onder:

Details van de voordeuren in de Hofwijkstraat.

Foto's auteur

De gevel van het blok met de huisnummers 3 t/m 23 lijkt op het eerste gezicht een traditionele gevel. Bij nadere bestudering valt de compositie op van het gedeelte op de begane grond. Hier wordt op een heldere manier de filosofie van de architecten getoond, nl. dat een woning een geleidelijke overgang moet hebben naar buiten. Dus geen voordeur pal aan de straat maar eerst een bordes met luifel zodat je stapsgewijs binnen komt.

Daarnaast vallen de bovenramen op boven de luifel, die vanaf de straat niet zo goed zichtbaar zijn, maar aan de binnenzijde een prachtige lichtinval veroorzaken.

Sta ook even stil bij de prachtige detaillering van de voordeur. Een kunstwerk op zich maar wel met een grote dosis eenvoud.

Huize Bijdorp, nummer 42

De bouwhistorische geschiedenis van deze woning is voor een groot deel in nevelen gehuld. In 2002 heb ik een verbouwingsplan mogen maken voor de familie Mijdam. Een eerste onderzoek naar de bouwhistorische kenmerken leverde een datering op van rond 1890, gezien het type schuifraam, de luiken en de topgevels met veel houtwerk. Bijzonder is de datering van de gevel aan de park Middenburg-zijde. Naast een afwijkende gevelindeling ten opzichte van de overige gevels trof ik ook kozijnen en deuren aan op de begane grond, die mogelijk 50 tot 100 jaar ouder zijn.

Wegens het ontbreken van archiefstukken is niet definitief vast te stellen dat het huis mogelijk vergroot is rond 1890, maar ik acht de kans groot, gezien het feit dat de kozijnen alleen op de begane grond zitten.

De belangrijkste verandering aan de buitenzijde is de toevoeging van een veranda met balkon in de oorspronkelijke neo-stijl aan de Vlietzijde en een carport aan de oostzijde, die door zijn kubistische vorm en door het gebruik van antracietkleurige rabatdelen 'weg' zou moeten vallen ten opzichte van het hoofdvolume.

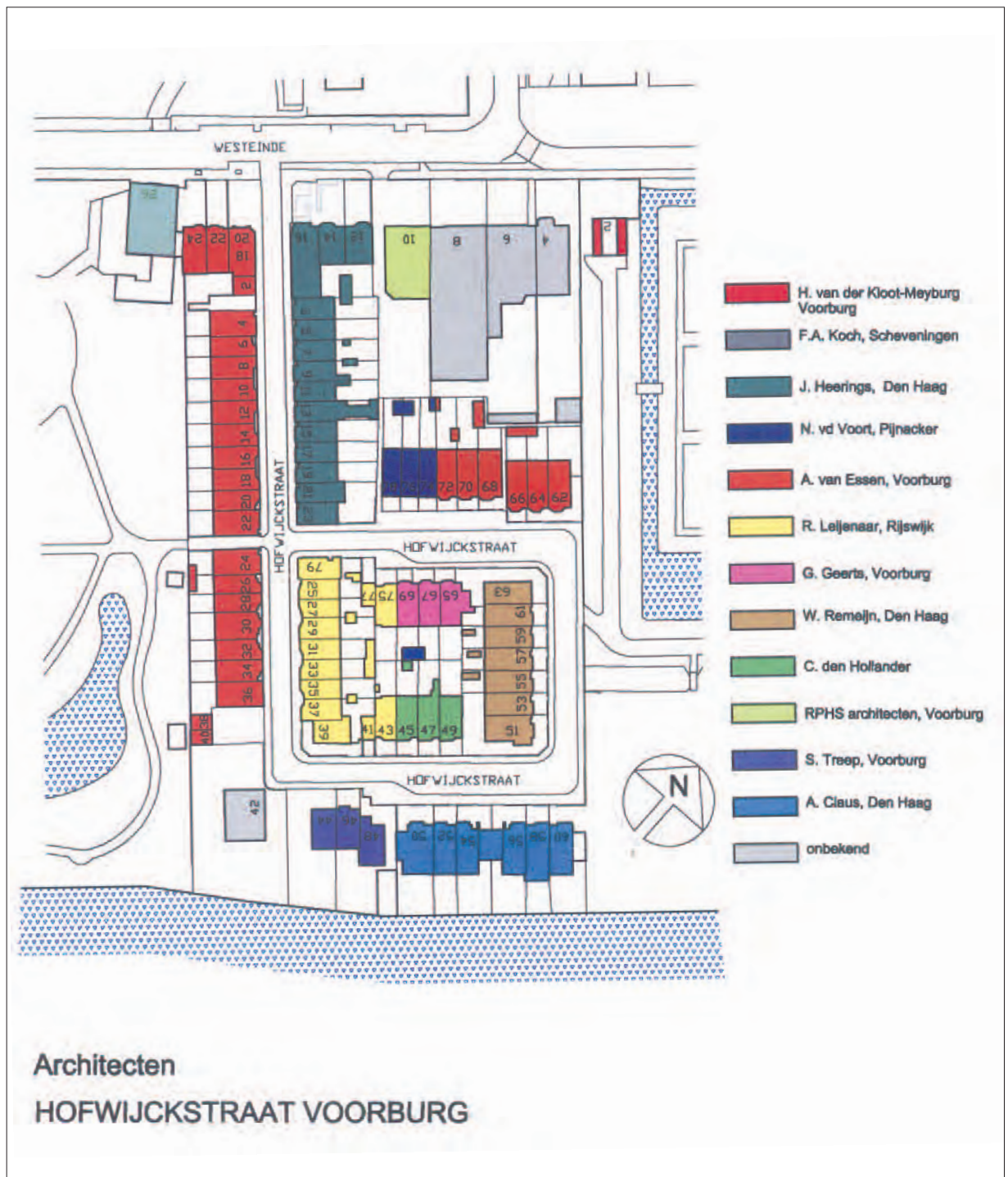
De gevel is gereinigd en de oorspronkelijke knipvoeg is weer aangebracht.

De woning is door deze ingreep een opvallende verschijning geworden aan de Vlietzijde.

*Details van huize Bijdorp.
Foto's auteur*

Hofwijckstraat, Voorburg

Hofwijckstraat	1927	3 - 23	Heerings Jac. (DH)	architect
Hofwijckstraat	1927	25 - 43	Leijenaar R. (RW)	bouwkundige
Hofwijckstraat	1933	45 - 49	Hollander C. den	architect
Hofwijckstraat	1933	51 - 57	Remeijn W. (DH)	architect
Hofwijckstraat	1938	59 - 63	Remeijn W. (DH)	architect
Hofwijckstraat	1933	65 - 69	Geerts G. (VB)	bouwkundige
Hofwijckstraat	1927	75 - 79	Leijenaar R. (RW)	bouwkundige
Hofwijckstraat	1927	2 - 22	Essen Alb. van (VB)	architect
Hofwijckstraat	1950	trafo	GEB	
Hofwijckstraat	1927	24 - 36	Essen Alb. van (VB)	architect
Hofwijckstraat	????	38 - 42	onbekend	
Hofwijckstraat	1927	44 - 48	Treep S. (VB)	aannemer
Hofwijckstraat	1933	50 - 54	Claus A. (DH)	architect
Hofwijckstraat	1933	56 - 60	Claus A. (DH)	architect
Hofwijckstraat	1934	62 - 66	Essen Alb. van (VB)	architect
Hofwijckstraat	1932	68 - 72	Essen Alb. van (VB)	architect
Hofwijckstraat	????	74 - 78	onbekend	
Hofwijckstraat	1938		Waardt J. de (VB)	
Westeinde	1927	poortgebouw Hofwijck	Kloot Meijburg H. v/d (VB)	architect
Westeinde	1640	museum Hofwijck	Post P.	architect
Westeinde	vóór 1900	4 - 8	diverse architecten	
Westeinde	1990	10	Reyenga/Postma/Hagg (VB)	architect
Westeinde	1927	12 - 16	Heerings Jac. (DH)	architect
Westeinde	1927	18 - 24	Essen Alb. van (VB)	architect
Westeinde	1917	26	Koch F.A. (Sch.)	
Westeinde	1869	Middenburg	niet bekend	

Huize Bijdorp. Foto's auteur

Hofwijckstraat, groene straat

Nico Sickens de Wal

Het karakter van een straat wordt vooral bepaald door de aanwezigheid van levend groen. Een straat zónder is al gauw saai, mét: vriendelijker en letterlijk levendiger. En ook nog eens gezonder. ‘(...) groen maakt niet alleen gelukkig, het maakt zelfs regelrecht gezond,’ zo luidt de boodschap van de Amerikaanse psycholoog Robert Ulrich, na zijn experimenten met ziekenhuispatiënten die deels voor een blinde muur, anderdeels met uitzicht op bomen waren geïnstalleerd. De tweede groep had minder klachten, gebruikte minder medicijnen en kon sneller uit het ziekenhuis worden ontslagen.

*Hofwijckstraat, ca. 1930.
Collectie E. Wieters*

Semper virens

De Hofwijckstraatbewoners kunnen zich gelukkig prijzen met veel groen. Dat valt al op als je de straat binnenkomt: het Tuincentrum Hofwijck in je rug, de sierstruikjes ter weerszijden, met groenblijvende heesters zoals laurier, buxus en bonte hulst – links en rechts uitnodigend om verder te gaan.

Het Tuincentrum evenaart de straat qua leeftijd. In 1926 begon bloemenverkoper Max de Groot op deze plek een kwekerij van snijbloemen. Hij sneed en verkocht ze zelf en noemde het geheel 'De zweetdruppel' – welke veelzeggende benaming hij bij de 'doorstart' direct na de oorlog (1946) verruilde voor 'Semper virens', een benaming waarmee Constantijn Huygens stellig even content zou zijn geweest als met de 'herdoping' tot Tuincentrum Hofwijck op 28 mei 1990. Na een stevige worsteling met de Gemeente Voorburg, die toen de grond had aangekocht van de Nederlandse Spoorwegen en opgenomen in een bestemmingsplan met kantoorgebouwen. Vele Hofwijckstraatbewoners hebben toen positief meegedaan aan een handtekeningenactie om dit groene voorportaal van de straat te behouden. Met succes dus. En het bleef een familiebedrijf, dat thans bloeiend wordt gehouden door Ronald van der Meij en echtgenote. Overigens: de gemeentelijke overheid heeft zich jegens de Hofwijckstraat altijd wel 'groengezind' getoond, eerst met berkenbomen – waarvan er nog één over is (bij huisnummer 46) en de andere in de loop der jaren vervangen zijn door twee stevig uit de kluiten gewassen populieren en vier meelbesboompjes met wat minder ten hemel reikende ambities.

Al het overige groen, in én achter de straat, is het resultaat van noeste vlijt der in- en omwonenden zelf. In én om, want de straat ligt immers ingeklemd tussen twee parken: Park Middenburg en de tuin van Hofwijck, die terwijl wij dit schrijven letterlijk 'op de schop' gaat om zoveel mogelijk te worden heringericht overeenkomstig het concept van Constantijn Huygens uit 1640.

Playsant Middenburg

Voordat een kritische lezer nu stelt dat in het eerste deel van de Hofwijckstraat de bomen en struiken van Park Middenburg niet te zien zijn, merken wij op dat de bewoners van dit straatgedeelte in een zee van groen áchter hun eigen achtertuinen kijken. Meest loofbomen, die de prettige gewoonte hebben hun bladeren af te werpen als de dagen gaan korten, zodat het binnenshuis in najaar en winter toch niet te donker wordt.

Hoeveel in de Hofwijckstraat geboren en getogen kinderen zullen hun vroegste natuurimpressies niet hebben opgedaan in Park Middenburg? Inclusief valpartijen in de vijver, toen handvaardige jongens een touw hadden bevestigd aan een overhangende tak, die hen uitdaagde zich als een Tarzan in de dop over te zwaaien van de ene naar de andere kant. Inclusief kerstboomverbrandingen zelfs, op het pad langs de Vliet.

Naar leeftijd gerekend doet het 'Huys Middenburg' nauwelijks onder voor Huygens' Hofwijck: de oudste vermelding dateert uit het midden van de 17de eeuw. In 1657 kocht toen mr. Johan van der Dussen, raad en schepen van Delft, 'een seeckere huysinge en warmoesland' van de weduwe van Aam (=Adam) Jacobs Gordijn. Omschrijving en prijs – 2.000 guldens – duiden op niet veel meer dan een tuinderswoning met bijbehorende grond. De verheffing tot buitenplaats moet het werk van Van der Dussen zijn geweest, want toen deze zijn bezitting vijf jaar later verkocht, werd deze omschreven als 'een nieuw getimmerde huysinge mitsgaders thuyne en boomgaert en een speelhuys aan de Vliet' voor een prijs van 5.500 guldens (dat waren nog eens tijden!). Elke volgende eigenaar spande zich in om het huis op te stoten in de vaart der buitenplaatsen, die toen her en der aan de Vliet verzezen. En zo bedroeg de koopprijs in 1676 al 11.000 guldens, waarvoor de remonstrantse predikant Bernard Crayvanger en een zekere Cornelis Vink dan ook wel 'een schoone, nieuwe weldoortimmerde playsante ende welge-

*Tuincentrum Semper virens.
Links snackcar Stuu.
Collectie Gemeentearchief
Leidschendam-Voorburg*

legen hofstede, bestaende in verscheijde Camers, vertrecken ende keuckens' verwierven, mét een koetshuis voor zes paarden en hunne koetsiers, met een tuinmanswoning 'ende versien voor deselve hofstede met een thuijn ende achter met een Boomgart ende vijver in deselve uijtwaterende in de Vliet.'

Het park onderging ook in de 18de en 19de eeuw verscheidene metamorfosen. Op 8 mei 1869 werd de eerste steen gelegd voor een nieuw landhuis – pal achter het oude, dat werd gesloopt. Toen werd ook het imposante smeedijzeren hek aan het Westeinde geplaatst en de huidige 'slingervijver' gegraven, passend bij de begin 19de eeuw in zwang geraakte Engelse landschapstijl. Kenmerken daarvan zullen bewaard blijven nu het park opnieuw onder handen wordt genomen, waarbij heel wat geboomte het veld moet ruimen (of, bij het uitkomen van deze publicatie, al zal hebben geruimd).

'De cultuurhistorische, tuinhistorische en tuin- en landschaps-architectonische waarden die de tuinen van Middenburg en

Sonnenburgh vertegenwoordigen dienen bewaard en versterkt te worden. Tegelijkertijd moet de specifieke functie van deze groengebieden als openbaar stadspark versterkt worden.' Deze verzekering en de voorgaande bloemrijke citaten ontleen wij aan de Tuinhistorische analyse en toekomstvisie Middenburg/Sonnenburgh te Voorburg van het bureau Blok, Olde Meierink en partners, anno 2000 samengesteld in opdracht van de Gemeente Voorburg.

Hiermee moeten wij, node, Park Middenburg de rug toekeren en verder stappen door de Hofwijckstraat, te beginnen bij het eerbiedwaardige Huis Bijdorp, tot aan huisnummer 60 – de riante huizenrij met achtertuinen aan de Vliet dus. Hoewel het groen van het achteruitzicht vooral van de eigen tuinen moet komen, biedt toch ook de overliggende Vlietoever een groenstrook langs de wallenkant en wat verspreid staande bomen. De Vliet zelf is hier natuurlijk de voornaamste attractie, met al wat daar vaart – en eens in de zoveel jaar scháátst. In 1991 zelfs inclusief 'koek en zopie' op het ijs.

Hofwijck op de schop

De tuin van Hofwijck, waar de huisnummers 51 tot en met 61 aan hun voorzijde op uitkijken, is een verhaal apart – totaal anders dan het wisselend groen van Middenburg. Al is er ook enige overeenkomst: ook de Hofwijcktuin heeft, vooral in de achter ons liggende decennia, diverse gedaanteverwisselingen ondergaan. Het oorspronkelijke, strak geometrische concept dat de illustere Constantijn Huygens in de lente van 1640 gerealiseerd zag, was in de jaren tachtig van de 20ste eeuw een nogal zieltogend restant met nauwelijks meer vruchtdragende fruitbomen, de resten van een prieeltje en wat schapen. Te schamel als park en onder de sterkte als kinderboerderij. Nadat, mét zagende, knippende en hakkende assistentie van Hofwijckstraatbewoners, de fruitbomen en het struikgewas waren verwijderd, kon de herinrichting overeenkomstig het Plan Weeber in 1987 een aanvang nemen. Het kostte een aantal mooie, grote beuken het leven, ongewild, zo werd beweerd, als gevolg van het tijdens de aanleg wisselende grondwaterpeil en 'zonnesteek'. De waterpartij werd drastisch veranderd – met het 'canal grande' als meest opvallende ingreep -, er kwamen enkele rijen moerasediken en een 'vrij naar classicistisch voorbeeld ingerichte' kruidentuin met strakke, laaggehouden buxusheggetjes. Ruim 15 jaar na deze herinrichting begon het geheel er volwassen uit te zien, maar het bestuur van de Vereniging Hofwijck besloot dat alles opnieuw 'op de schop' moest, ditmaal om, voor zover mogelijk, het oorspronkelijk concept van Huygens terug te winnen. Eigenlijk een mission impossible, want het spoorviaduct en de naastliggende snelweg, die een verhoudingsgewijs zeer groot deel van Huygens' tuin in beslag nemen, zullen niet worden verlegd. En het niet door Huygens ontworpen 'canal grande' blijft, om voldoende wateropslagcapaciteit te behouden. Maar als alles volgens plan verloopt, dan komt zijn toevluchtsoord Hofwijck toch wel wat meer in zijn historisch perspectief te staan. Over de architectuur van die tuin bestaat zoveel literatuur, dat we in deze vogelvluchtige groenbeschrijving menen te mogen volstaan met het releveren van Huygens' filosofie over de menselijke gestalte die hij (als vanuit een helikopter) in de vorm van de tuin voor zich zag: met het huis als hoofd, daaronder symmetrisch romp en ledematen – alles in de juiste maatvoering en vol afwisseling begroeid, zoals Huygens het zelf beschrijft.

*Waar zijn wij? Tussen bos en boomgaard. Sta eens stil,
dit 's ook mijn eigendom, ik doe er wat ik wil,
en wat ik heb gewild en zal u niet vervelen,
en wat ik wilde, zijn twee wanden van abelen,
die nu ten hemel gaan, en pronken met hun kruin
(...) tot in het noorder duin.*

*Wel past hun dat gepronk: zij mogen zelf zich roemen
beschutters van geboomt, van kruiden en van bloemen.*

Voor het verdwijnende groen uit Weebers concept komen méér bomen terug, waar de aanwonenden met zeer gemengde

gevoelens tegenaan kijken. Sommigen vrezen dat 'licht en lucht' in het gedrang zullen komen en het uitzicht op het 'kasteeltje' belemmerd zal worden. Anderen verheugen zich juist op méér groen, dat in de winter de uit Polen aanstormende oostenwind en de 'ruis' van treinbaan en A 12 zal intomen – om niet te reppen van zijn heilzame werking, waarmee we dit groenverhaal begonnen zijn.

Is dat verhaal nu compleet?

Helemaal niet, want alle huizen hebben tuinen: achter en voor een goed deel ook aan de straatzijde. Allemaal verschillend ingevuld: met vriendelijk struikgewas, kleurrijke bloeiers en een aantal forse bomen, zoals enkele prunussen, een nijvere kronkelwilg, een larix en een ceder, écht uit Libanon, die zijn hemelbestorming tot boven de daken 40 jaar geleden begon

*Koek en zopie aan de wallenkant van de dichtgevroren Vliet.
Foto 1991, collectie T. Tammes*

*De poort die vanuit de
Hofwijkstraat toegang geeft
tot Park Middenburg.
Foto N. Verheule-Grobbe,
voorjaar 2004*

als sprietje van amper vijf centimeter in een potje met okergele kleiaarde.

En dán de stoeptuintjes. Die bestónden 40 jaar geleden nog niet eens en het straatdeel van Westeinde tot Bijdorp was eigenlijk een beetje saai. Nu groeit en bloeit er een groene weelde – van lavendel en skimmia, via vuurdoorns tot een ongelooflijk mooie blauwereggen, die al vijf gevels beslaat!

Bij zoveel flora hoort ook fauna en daar is de Hofwijckstraat óók al rijk mee gezegend: een indrukwekkend assortiment vogels. Van goudhaantjes en winterkoninkjes ('klein Jantjes') via iets te opdringerige houtduiven en brutale Vlaamse gaaien tot en met reigers, die zich over de goudvissen in een tuinvijvertje ontfermen.

*De goudvink is hier 't minst, de kneu, de spreeuw, de lijster:
hier zit de nachtegaal en gorgelt met zijn vrijster,
de koekoek slaat de maat, en roemt van zijn bedrijf (...)*

Aldus noteerde Huygens, die dus nog meer vogels signaleerde dan wij nu. Maar migratie is in de vogelwereld nog intensiever dan bij de mensen. Zo rept Huygens niet van ganzen – gevederde vrienden die zich in ónze jaren vermenigvuldigden van zeven tot wel veertig. Je hoorde ze op elk uur van dag of nacht. Nu zijn ze uiteengewaaierd door het geweld van happende en gravende grondbewerkers. Terugkeer lijkt er niet in te zitten, door de dichte beplanting van de Vlietoever. Hopelijk laten de jaarlijks terugkerende zwanen zich hierdoor niet weerhouden van hun decoratieve aanwezigheid, die al op oude prenten valt waar te nemen.

De Huygenscitaten zijn ontleend aan de fraaie uitgave Hofwijck. Het gedicht en de buitenplaats van Constantijn Huygens door Ton van Strien en Kees van der Leer. Walburgers, 2002.

*De prachtige blauwereggen,
inmiddels al vijf gevels breed.
Foto N. Verheule-Grobbe*

De melkboer kwam nog aan de deur

Nicole Verheule-Grobben

*Meerijden met de aardappel-
boer. Op het paard Marjolein
Linck, achter haar op de bok
Eddie van Hal.
Collectie F. Linck*

De Hofwijkstraat is altijd een klein straatje apart geweest, geen doorgaande weg, en toch was het er altijd een komen en gaan; het bruiste er van de activiteiten. Zo bezochten voor de Tweede Wereldoorlog wel drie tot vier melkboeren de straat. Eerst met paard en wagen, wat voor de kinderen heel leuk was, want ze mochten regelmatig op de bok meerijden.

De melk zat in gamellen en je kon die per kwart liter kopen. De melk werd afgemeten en in je eigen melkkan gegoten. De opvolger van paard en wagen werd de bakfiets en weer wat later werd de melk in een klein wagentje bezorgd. Enkele melkhandelaren uit Voorburg waren Jaap Schneider uit de Willemstraat, De Raad, Streng, Pitlo, Van der Meer, Van

Kreuningen en Bertus Vrolijk. Later werd de melkhandel gesaneerd. Aan de hand van de omzet werd iedere melkhandelaar een aantal straten toebedeeld. Door de komst van de supermarkten zijn zij nu helaas uit het straatbeeld verdwenen.

Aan de deur

Naast de melkboeren die langskwamen, bezocht ook de palingboer de straat en bracht zijn vis in een bakfiets aan de man. Eenmaal in de week hoorde je door de straat schallen 'ouwe lorrehe, ouwe lorrehe!' Zo kondigde Dilles Toms, de lorrenboer zijn komst aan. Op tweede kerstdag kwam hij ook altijd.

Linksboven:
Melkboer Jaap Schneider uit de Willemstraat met zijn zootje Jan.
Foto 1933, collectie H. Schneider

Boven:
Melkboer Schneider.
Collectie H. Schneider

Geheel links:
Melkboer Stassano.
Collectie F. Nieuwenhuijsen

Links:
Melkboer Bertus Vrolijk.
Foto 1960, collectie A. Verduijn

Hij kocht dan voor tien tot vijftientig cent de hazen- en konijnenvellen op.

Al zat er een heerlijke brood- en banketbakker op de hoek van de Hofwijckstraat, toch kwam ook bakker Pronk (uit de Herenstraat) met bakfiets zijn brood huis aan huis verkopen. Aan het Westeinde woonde Piet Broeke, de petroleumboer, ook wel 'Piet de kindervriend' genoemd. Hij woonde daar samen met zijn vrouw. Zij hadden geen kinderen. Wanneer Piet in de straat kwam, werd hij altijd wel door één of meerdere kinderen geholpen en als beloning gaf 'Piet de kindervriend' een lekker rolletje drop of snoep.

Eenmaal per maand kwam de scharensliep in de straat om je scharen en messen weer vlijmscherp te slijpen. Hij was tevens ketellapper en soldeerde je kapotte wasketel. De aardappelboer kwam ook wekelijks met paard en wagen zijn aardappels verkopen. Ook bij hem mocht je als kind op de bok en als je

*De palingboer.
Collectie F. Nieuwenhuijsen*

*Rechts:
Orgelman met van links naar
rechts: Jos, Pieter en Gerard
Nieuwenhuijsen.
De lange jongen rechts is Kees
van der Velde.
Foto ca. 1948, collectie
J. Nieuwenhuijsen*

geluk had ook wel eens een stukje op het paard meerijden. In de wintermaanden kwamen regelmatig verschillende kolenboeren aan huis bezorgen, zodat je je Salamander- of Etnakachel weer lekker warm kon stoken. Tweemaal per week werden de zinken 'asbakken' door de vuilnisman geleegd. Inmiddels zijn deze vuilnisbakken al weer lang vervangen door kunststof containers.

In de zomer was het een waar feest als de orgelman met zijn draaiorgel 'de Goliath' de straat een bezoekje bracht. De orgelman liep achter het orgel en duwde het de straat in. Met één hand werd het grote draaiwiel aangezwengeld en zo werd vrolijke muziek ten gehore gebracht. In de andere hand had de orgeldraaier een koperen bakje waar de kinderen maar al te graag een centje in stopten. De post werd vroeger twee maal per dag bezorgd. Bertus Boers, de huidige postbode, loopt alweer heel wat jaartjes de post te bezorgen. In mei 2004 was hij 25 jaar postbode van de Hofwijckstraat.

De winkels

Op de hoek van de Hofwijckstraat (huisnummer 1) en het Westeinde zat banketbakkerij Veenman. Mevrouw Veenman stond in de winkel, mijnheer Veenman werkte in de bakkerij. Het gezin bestond daarnaast nog uit vijf kinderen: Jozien, Sjaan, Willie, Ria en Jan. De straat geurde altijd naar heerlijk vers gebakken brood. Soms werkten er jongens uit de straat als knecht bij de bakker. Ook was het destijds de gewoonte dat de knechts inwoonden. In 1969 sloot banketbakkerij Veenman definitief de winkel. Het pand werd nog tot eind 1970 bewoond, maar daarna begon de verbouwing van winkel tot kantoorpand. Augustus 1971 werd in de vroegere bakkerswinkel assurantie-kantoor Mooijman gevestigd.

Aan de overkant van banketbakkerij Veenman, op de andere hoek van de Hofwijckstraat en het Westeinde, was een tabakszaak, genaamd 'sigarenmagazijn Hofwijck'. Voordat de familie Bodaan er met deze sigarenwinkel begon, waren er korte tijd andere bedrijfjes gevestigd geweest: een filiaal van de Zwitserse wasinrichting, vanaf 1931 de heer A.A. Steinman met zijn electrowinkel, vanaf 1933 de heer B.F.J.A. 't Hart, een radio-

detaillist, en later ook een groentewinkel. In 1938 trok de familie Bodaan in het pand en startte er de sigarenwinkel met een beginkapitaal van fl. 300,-. De huur bedroeg toen fl. 11,- per maand. Een pakje sigaretten kostte voor de oorlog zeven en een halve cent tot een dubbeltje! Naast de tabaksartikelen verkocht Bodaan ook tijdschriften, puzzelboekjes, snoep, enz. Mevrouw Bodaan stond altijd in de winkel, mijnheer Bodaan was brandweerman bij de Haagse brandweer. Zij hadden twee kinderen: Carmen en Piet. Een bijzondere klant die regelmatig sigaretten kwam kopen was 'de koningin van Voorburg', ook wel bekend als 'poederdot'.

Aan het Westeinde 14, links naast bakkerij Veenman, zat kapsalon Van Dam. Op 2 januari 1929 begon de heer Lambert van Dam hier met zijn echtgenote een kapsalon. De vader van Van Dam, ook kapper, had het pand voor zijn zoon gekocht en verhuurde het aan hem. Vele bewoners uit de Hofwijckstraat lieten er hun haar verzorgen. Familie Van Dam was eerste bewoner van het huis. Het gezin woonde boven de zaak met uiteindelijk zeven kinderen. In 1956 kwam Bert van Dam bij zijn vader in de zaak werken. Na zijn trouwen in 1967 nam hij met zijn vrouw

*Mevrouw Veenman.
Collectie R. Wassenaar-
Veenman*

Marian de zaak over.

In 1968 kwam de oude kapper Van Dam te overlijden. Mevrouw Van Dam senior heeft tot haar dood, zij werd 92 jaar, boven de zaak gewoond. In augustus 2000 gingen Bert en Marian van Dam met pensioen. Na ruim 70 jaar kapsalon sloten zij de deuren voorgoed. Het pand werd door een vaste klant, Mooijman, gekocht. Ook dit pand werd grondig verbouwd en in maart 2001 werd er de nieuwe zaak van Mooijman assurantiën geopend.

Ten tijde van de kapsalon maakte Frederick Linck (Hofwijckstraat 28) voor fl. 1,- per stuk houtskooltekeningen van de nieuwste kapsels en haarmodellen, die in de zaak werden opgehangen. Met het verdiende geld ging hij op zondagochtend naar Drievliet toe. Daar ontmoette hij zijn vrienden en werd het verdiende geld in de jukebox gegooid om zo gezellig met de meisjes uit de buurt te kunnen dansen.

*Sigarenmagazijn Bodaan.
Collectie P.J. Bodaan*

*Verhuisfirma P. Keijzer en Zn.
Collectie P. Keijzer*

De firma Keijzer

Op Westeinde 10 was, zover onze herinnering reikt, verhuisfirma Piet Keijzer en zoon gevestigd, maar voordat de oude Piet Keijzer dit pand kocht, heette het 'Schut's Stichting' en was het een rusthuis voor bejaarde dames. De gevel van nummer 10 was vóór 1926 voorzien van luiken naast de ramen. Op de eerste etage zaten kleine balkonnetjes voor de ramen. De entree bestond uit een houten voorportaal. Een mooie voortuin met ijzeren hek sierde het Westeinde.

Keijzer veranderde het een en ander aan de gevel. Zo verdwenen de luiken, het portaal en ook de balkonnetjes. Op 20 juli 1926 dient Keijzer bij burgemeester en wethouders een verzoek in een wagenremise op eigen terrein te mogen bouwen. Dit verzoek is dan al goedgekeurd door de schoonheidscommissie. Het gebouw zal gaan grenzen aan de kant van de nieuw geplande Hofwijckstraat. Keijzer zegt toe mee te betalen aan de kosten voor de aan te leggen straat met riolering. Verder staat hij voor de aanleg van de straat grond af aan de gemeente, geheel kosteloos.

Wanneer de oude Keijzer in 1945 komt te overlijden, trekt Piet Keijzer met zijn vrouw en zoon Piet Keijzer junior in het pand. In 1956 trouwt Piet junior. Hij krijgt twee kinderen. Het gezin blijft op het Westeinde wonen tot 1989.

De verhuysfirma Keijzer begon met een paard en wagen en eindigde met grote vrachtwagens, die ook buitenlandse bestemmingen aandeden. Zo is het een keer gebeurd dat er uit het buitenland een grote bananenspin en later ook eens een slang in de wagens mee was gekomen. De politie werd erbij gehaald en de spin en slang werden met vereende kracht gevangen om ergens anders ondergebracht te worden.

's Ochtends heel vroeg reden de vrachtwagens al door de straat. Wanneer je je auto iets te dicht bij de remise had geparkeerd, kwam het wel voor dat Piet Keijzer je heel vroeg uit je bed haalde met het verzoek je auto te verzetten. Op 24 april 1976 vierde de firma haar 75-jarig bestaan met een groots feest. In 1989 werd de zaak verkocht aan firma Henniken in Zoetermeer, ook het huis en de remise werden verkocht. In 1990 werd alles gesloopt. Aan het Westeinde werd een kantoorpand gebouwd, ontworpen door het Voorburgs architectenbureau Reijenga, Postma en Hagg. Aan de kant van de Hofwijckstraat werden drie eengezinswoningen gebouwd, die tevens de laatste fase in de bouw van de straat vertegenwoordigen.

Verkassen

Tot 1932 was de Hofwijckstraat een lange straat met een klein zijstraatje waaraan een groot houten hek stond. Het terrein achter het hek bestond uit grasland, bosschages en wildgroei.

Dit was een heerlijk gebied waar veel gespeeld werd. Voor de kinderen uit de straat was het een hele belevenis toen achter het hek gebouwd ging worden. Dat betekende natuurlijk nieuwe avonturen op het bouwterrein.

Veel woningen stonden lange tijd leeg en werden uiteindelijk te huur aangeboden met een lokkertje: de eerste paar maanden kon men er gratis wonen! Later werd er binnen de straat wel eens van woning gewisseld. Dit gebeurde om diverse redenen: óf je wilde graag groter wonen en kocht of huurde een huis verderop in de straat, óf de huisbaas bood je het net leeggekomen

huis van de burens aan dat beter in de verf en het behang zat. Dan werden alle spullen opgepakt en een deur verder weer op dezelfde plek teruggezet. Alles weer tip top in orde, alleen het huisnummer was veranderd en natuurlijk het behangetje!

*Drie generaties Piet Keijzer.
Foto 1941, collectie P. Keijzer*

*Kinderen uit de Hofwijckstraat.
Van links naar rechts op het hek: Henk Koene, Chris Straman, Dolf van Dam, Joop van der Eijk. Daarvóór: Jan Nieuwenhof, Herman Straman, Jacob Yntema, Piet van der Eijk, Francien Yntema, Dinnie de Ronde, Lies Mummick, Wim en Annie Huivenaar. Op de voorgrond liggend: Emmo Yntema.*

Foto 1930, collectie F. Yntema

*Snackcar Stuut.
Collectie Gemeentearchief
Leidschendam-Voorburg*

Met de tijd mee

Als je de straat uitliep, zag je aan de overkant van het Westeinde een bijzondere caravan staan. Dit was Snackcar Stuuat, waar je een lekker patatje kon kopen. Wel even oppassen met oversteken, want tram 39 kon er aankomen! Met de kassabonnen van Stuuat kon je een bepaald bedrag bij elkaar sparen, voor bijvoorbeeld een gratis halve kip. Achter de snackcar stond een kleinere caravan waar de familie een aantal jaren in woonde. Het zoontje had de bijnaam 'John patat' en reed vaak met zijn mooie, dure trapauto door de straat. In de ene zak van zijn broek zat een zakje met mayonaise en in de andere een zakje patat.

Naast de winkels en activiteiten die zo bepalend waren voor het straatbeeld in de jaren dertig en veertig, kwamen ook de eerste auto's. Nieuwenhuijsen had voor de oorlog al een auto. Paans, van nummer 12, had als een van de eersten voor zijn werk als vertegenwoordiger een auto, een blauwe Volkswagen.

Rechtsboven:

Theo Ninaber van Eijben.

Foto 1956, collectie Y. Kroon-Groenen

De Austin van de familie Nieuwenhuijsen. Op de ladder Jan Nieuwenhuijsen.

Collectie F. Nieuwenhuijsen

De kinderen uit de straat mochten af en toe een rondje meerijden. In de jaren '50 en '60 werden scooters populair. De ontwikkelingen gingen hard. Zo kwam ook de eerste telefoon in de straat, bij Boonekamp, van huisnummer 10. Met de telefoon was er ook een nieuw geluid in de straat gekomen, want de bel van de telefoon hoorde je al van verre overgaan. Boonekamp gebruikte de telefoon vooral voor zijn werk als aannemer - hij heeft ook in de Hofwijckstraat een rij huizen gebouwd - maar hij vond het ook prima als mensen uit de straat een enkel keertje van zijn telefoon gebruik maakten. In geval van nood was het al helemaal geen probleem. Bij wie het eerste televisietoestel stond, is helaas niet meer te achterhalen. Als je indertijd een televisie aanschafte, moest je bij de gemeente een vergunning aanvragen voor het plaatsen van een antenne op je dak. Pas wanneer die er was, kon de antenne worden geplaatst, wat overigens niet zo eenvoudig was. De schoorsteen was de aangewezen plaats om de antenne aan te bevestigen. Als dat gebeurd was, was het nog een hele klus om de antenne zo te richten dat je een goed scherp beeld kreeg. Eén persoon stond op het dak en een ander moest van binnenuit, staande voor het toestel, aanwijzingen geven: 'letsje meer draaien, nee, de andere kant op ... nu zie ik alleen maar sneeuw, nee, nog meer draaien, het beeld is nu dubbel.' Wat is de kabel-tv van tegenwoordig dan toch makkelijk!

Bekende gezichten

Een vertrouwd beeld in de straat waren de jongens Nieuwenhuijsen. Iedere avond na het eten maakten zij een wandeling, door de weeks een kort ommetje en op zondag een grote wandeling, o.a. over de Westvlietweg. In de straat hadden zij de bijnaam 'de Daltons': volgens de verhalen liepen ze achter elkaar van klein naar groot. Naast wandelen waren de jongens gek op varen. De zeilboot 'de Pantarij' die menigeen op straat heeft zien liggen, was door de jongens Nieuwenhuijsen zelf gebouwd.

Heel bijzonder was ook mevrouw Linck. Zij ving alle ziek, zwak en misselijke dieren op en verzorgde ze. Zo ook een vosje, dat zij altijd in het park uitliet. Eens ging zij met haar vosje naar de Bijenkorf en vroeg toen op de bontafdeling 'of deze zo niet veel mooier was dan aan een jas'. Mevrouw Linck kwam ook vaak langs met de collectebus voor het Rode Kruis.

Wat was het een feest als een van de kinderen Hessing, van Westeinde 6, jarig was! Vader Hessing huurde dan een Jan Plezier -een grote koets met twee paarden ervoor- en alle kinderen uit de straat mochten mee naar Voorschoten, naar speeltuin 'de Oude Vink', waar iedereen naar hartelust kon spelen. Ter afsluiting werd er nog wat lekkers gegeten en gedronken, waarna de vrolijke terugreis aanvaard werd.

*De Pantarij met de jongens Nieuwenhuijsen.
Collectie F. Nieuwenhuijsen*

*Linksboven:
De eerste televisie van Mary Huguenin.
Collectie M. Huguenin*

*Vader Huguenin met dochter Marianne.
Collectie familie Huguenin*

De garage van de familie Hessing, op huisnummer 2, heeft indertijd een korte periode dienst gedaan als onderkomen voor een gezin. De vader van dat gezin was werkzaam bij de firma Hessing en de ongebruikelijke huisvesting was bedoeld als middel om via de gemeente sneller elders een woning toegewezen te krijgen.

Elastieken en olifanten

Er was nog een groot onderscheid tussen de katholieken en de hervormden. De kinderen werd door de wederzijdse ouders verboden met elkaar te spelen. Deze 'wijze raad' werd natuurlijk menigmaal in de wind geslagen. Als ouders er echter achter kwamen dat hun protestantse zoon verkering had met een katholiek meisje, dan moest het onmiddellijk uitgemaakt worden. De volwassenen hadden geen of nauwelijks contact over en weer. Dit ging zelfs zo ver, dat katholieken hun boodschappen haalden bij De Gruyter, de protestanten bij de Coöp. Protestantse ouders vertelden hun kinderen dat katholieke kinderen het maar makkelijk hadden: als die kattenkwaad hadden

uitgehaald, hoefden ze dat alleen maar op te biechten aan de pastoor en na een paar extra gebedjes waren alle zonden alweer vergeven! Bij de protestanten wogen de zonden heel wat zwaarder op het ziele. Moeilijk was het, als je als niet-katholiek met een katholieke vrouw getrouwd was. Al stond je volledig achter de geloofsopvoeding van de kinderen, de pastoor sloot je als vader geheel buiten, als je eens bij een speciale gelegenheid in de kerk kwam. In het gezin in kwestie kwam de pastoor wekelijks gesprekken aan huis voeren, maar de vader mocht daar niet aan deelnemen.

Toen Frederick Linck, 6 jaar oud (1950), in het ziekenhuis lag, kwam op zondag na de mis meneer pastoor aan de zieken de hostie uitreiken, waar natuurlijk niets mis mee was, maar hij liep wel met een grote boog om het bedje van Frederick heen en negeerde hem volkomen, omdat hij nu eenmaal een protestants jongetje was.

In een opzegversje uit die tijd werd met beide richtingen de spot gedreven: 'Katholieken elastieken, protestanten olifanten'. Een enkele keer mocht een protestants meisje met haar vriendinnetje mee naar de katholieke kerk. Van de pastoor moest zij dan wel achter in de kerk blijven. Ze mocht pas de kerk in als ze een hoedje of doekje op het hoofd had en als nadrukkelijke voorwaarde werd ook vermeld 'als je maar stil bent!' Bijzonder was het als kind bij de katholieken alle bewegingen in de kerk mee te maken: nu eens moest je staan, dan gaan zitten en dan weer knielen, heel anders dan in de protestantse kerk waar iedereen meestal bleef zitten. Bij het betreden en verlaten van de kerk mocht je als niet-katholiek uiteraard absoluut niet aan het wijwater komen.

De jaren vijftig, zestig en zeventig

Na de watersnoodramp in 1953 heeft de gemeente Voorburg onderdak geboden aan evacués afkomstig uit Brouwershaven. Zij werden ondergebracht in Huize Middenburg. De zolder van verhuysfirma Piet Keijzer aan het Westeinde 10 werd tijdelijk als depot gebruik voor kleding en dekens die de Voorburgers daar konden inleveren. Hier konden de evacués uitzoeken en meenemen wat zij nodig hadden.

In die jaren waren de trouwerijen nog geheel in stijl: de heren in jacquet of smoking en de dames in het lang. Mooie koetsen voor de bruiloftsgasten reden door de straat.

Het was in de jaren zestig en zeventig een gezellige tijd. Alles ging veranderen: de muziek, de kleding en de kapsels. Jongens lieten hun haar groeien, een grote schande in de ogen van veel

ouderen. De lengte van de rokken werd korter met als toppe-
 de mini-rok. De kwetsbare 78-toerenplaten waren al vervangen
 door bijna onbreekbare 33-toeren platen, de lp's, en 45-toeren-
 plaatjes, de singletjes. Tieners gingen gezellig bij elkaar op
 bezoek, de pick-up werd op twee stoelen gezet en dan werd er
 lekker gedanst op muziek van o.a. Jim Reeves. Hoog opgesto-
 ken kapsels waren toen in de mode. Idolen werden ermee geï-
 miteerd, zoals Mary Wilson en Wanda Jackson. Hoe hoger het
 kapsel hoe mooier. Door het haar veel te touperen kreeg je het
 juiste effect. Krullen waren een tijdje helemaal uit. Mooi glad
 haar, dat was het! Had je van jezelf krullen of te veel slag in je
 haar, dan maakte je de haren nat, legde ze op de strijkplank,
 een doek over je haar en strijken maar, zo kreeg je mooi steil
 haar!

Ook waren er veranderingen op culinair gebied. Champignons
 waren aanvankelijk nog heel bijzonder en later kwamen er ook
 paprika's, ingevoerd uit Hongarije. Mevrouw Linck maakte als
 een van de eersten in de straat macaroni als avondeten klaar,
 toen heel bijzonder en nu o zo gewoon!

Vissen en schaatsen

De Hofwijckstraat is mooi gelegen tussen Hofwijck en Park
 Middenburg, tussen Vliet en Westeinde, met aan de overkant
 park Sonnenburg. Overal waar je kijkt is er wel water. Het is
 dan ook niet verwonderlijk dat vanaf het eerste moment dat de
 straat bewoond werd, er door jong en oud ook veel gevestigd werd.
 Park Middenburg was in het begin de daarvoor aangewezen
 plaats, daar Hofwijck lange tijd niet via de straat toegankelijk
 was. Pas later, in de jaren negentig, komt er een officiële door-
 gang van de Hofwijckstraat naar de tuin van Hofwijck. Vele
 vaders hebben hun zonen visles gegeven. Of het nu in de vroe-
 ge ochtenduur of aan het einde van de dag was, gevestigd werd
 er. In de jaren veertig ging Leo van Velzen regelmatig 's och-
 tonds vroeg vissen, samen met zijn vriend Ses Feijen. Vader
 Hennink leerde de jongens Nieuwenhuijsen vissen en er wer-
 den wedstrijden gehouden wie de meeste vis ving. Ook Mary
 Huguenin en Marjolein Linck waren wel eens langs de water-

Linksboven:
 Familie Verduijn.
 Collectie A. Verduijn

Van links naar rechts:
 Marianne, Hedy en Mary
 Huguenin met hoog kapsel.
 Collectie M. Huguenin

Links:
 Mary Huguenin op haar fiets.
 Foto 1955,
 collectie M. Huguenin

kant te vinden met hun hengeltje. De grootste vis die ooit uit
 het water werd gehaald was Mary zelf, nadat zij had laten zien
 dat zij ook met losse handen kon fietsen (1955).

In de jaren zeventig viste Aat van der Berg vaak met buurman Ton Adriaanse langs de Vliet. Ton haalde dan de achterbank uit zijn Deux-Chevaux en sjuowde die naar hun visstek om er samen geriefelijk op te kunnen zitten. Dit maakte het vissen wel heel comfortabel, helemaal als je dan ook nog een mooie grote paling wist te vangen. Die paling mocht in de badkuip van de familie Adriaanse zwemmen totdat hij de volgende dag op de barbecue werd gerookt. De viswedstrijden werden meestal onder leiding van Aat van der Berg georganiseerd, maar vaak ontstonden ze ook spontaan, als de jeugd in de gaten kreeg dat Aat en Ton weer aan het vissen waren. De zoons van Aat van der Berg hebben begin jaren tachtig in de Hofwijckvijver een snoek van 98 cm gevangen, maar dat ging uiteraard niet zonder slag of stoot. Met veel moeite en grote inspanning hebben zij de snoek met een schepnet (dat in allerijl thuis werd gehaald) uit de vijver weten te lichten. De jongens Van der Berg waren natuurlijk apetrots op hun grote vangst.

In de wintermaanden waren veel vaders (in de jaren vijftig: pa Visser, huisnummer 46 en pa Hessing, Westeinde 6, in de jaren zeventig: pa Straver, huisnummer 63) nog op een andere manier actief. Bij voldoende sneeuwval was er altijd wel een vader die de auto pakte en rondjes door de straat ging rijden met aan zijn bumper een hele sliert kinderen die zich op hun sleetjes voort lieten trekken. Helaas kan dit in deze tijd niet meer, omdat de straat nu vol auto's staat, wat het rijden met sleetjes veel te gevaarlijk maakt. Er werd ook naar hartelust geschaatst en er was keuze genoeg op al die bevroren vijvers in de omgeving. Op de vijvers in park Middenburg werd geschaatst, op die rond Hofwijck en ook op de Vliet. De familie Koene, van nummer 60, zorgde in 1963 voor muziek, koek en zopie en een pan warme erwtensoep. Zo leek het daar net een echte ijsbaan.

Schaatsen in park Middenburg, 1958. Op de voorgrond: Sjanneke Brandhorst (Westeinde 20) en Thea en Lia Fontein uit de Hofwijckstraat. Collectie familie Brandhorst

De oorlogsjaren

Nicole Verheule-Grobben

Langs de paden van park Middenburg werden in het begin van de oorlog loopgraven gemaakt, zo herinnert zich een oud-bewoner van de Hofwijkstraat. Er werd ter hoogte van Huize Dorrepaal en Ypenburg flink gevochten. Vanuit het park werd er naar de overkant van de Vliet geschoten. Nederlandse soldaten stonden in de portieken van de Hofwijkstraat naar de Duitsers te schieten.

*Het bevrijdingsfeest.
Jan Veenman en Maub Feijen.
Collectie R. Wassenaar-
Veenman*

De bewoners werd geadviseerd om tijdens de beschietingen in de gang te gaan liggen met een matras over zich heen om zo te voorkomen dat zij door kogels of granaatscherven geraakt werden.

Toen er een vijandelijk vliegtuig boven de straat overvloog, begon een Nederlandse soldaat midden op straat het vliegtuig te beschieten. De hulzen die uit zijn geweer vielen, werden later opgeraapt door een van de kinderen Koene van huisnummer 16. Eén zo'n huls is nog altijd in bezit van een neef van de familie. Na de capitulatie werd het de kinderen met klem afgeraden in het park te spelen in verband met munitie die er nog zou kunnen liggen. Omdat dit kinderen eigen is, trokken ze zich van deze 'wijze raad' niets aan en gingen, gedreven door nieuwsgierigheid, toch het park in. Daar zagen zij naast de hun zo vertrouwde wandelpaadjes de loopgraven die daar aan het begin van de oorlog waren gegraven. Een ander stil bewijs dat hier soldaten hadden gelegen, leverden achtergelaten gamellen, de restanten hutsplot er nog in.

Razzia's

In de oorlog gebeurde het regelmatig dat de Duitsers de Hofwijkstraat binnenreden in de veronderstelling dat ze via

deze route de Vliet over zouden kunnen steken.

Gré van der Heide, van huisnummer 29, moest van haar ouders vaak uren boven, voor het raam op de eerste etage, op de uitkijk zitten voor het geval de Duitsers een razzia kwamen houden. Tijdens zo'n razzia werd de joodse familie Salomon de Rood, woonachtig op huisnummer 68, opgepakt en gedeporteerd, tot grote schrik van de bewoners. Niemand heeft de familie nog teruggezien. Ook een familie die woonde op nummer 28 werd door de Duitsers opgepakt. De zoon van die familie was op dat moment niet thuis en alleen om die reden is hem veel bespaard gebleven. Driessen, een kolenhandelaar die woonde op huisnummer 19, werd ook opgepakt en is op 4 december 1944 in concentratiekamp Neuengamme aan een ziekte overleden.

Op huisnummer 26 werd de schutting verzaagd tot een doorgang naar de burens. Bij een huiszoeking kon de zoon des huizes snel bij de familie Thomas onderduiken, samen met pa Thomas. Thomas werd door de Duitsers gezocht, omdat hij het beheer had van de NZH-tramlijn Leiden-Voorburg-Scheveningen, die stil was gelegd, tot grote ergernis van de Duitsers. Tijdens de razzia's zaten veel mannen tussen de 18 en

Hofwijkstraat vanaf de Vlietkant gezien.

Foto 1930, collectie F. Wielders

40 jaar verstopt in huis. De beste plaats was onder de vloer, op de plek waar de kachel stond, want mocht een soldaat het in zijn hoofd halen door de vloer te schieten, dan was er daar de kleinste kans dat je geraakt zou worden! Er waren heel fanatieke Duitsers bij, maar ook vriendelijke, die om een kopje thee vroegen en daarna weer vertrokken.

Men verstopte zich ook in de loze ruimte boven de schuifdeuren en achter de schotten op zolder. De loods van Piet Keijzer, die ook als opslagruimte diende, werd tijdens razzia's stiekem gebruikt als schuilplaats. Keijzer zelf was hier niet van op de hoogte. Ook kapper Van Dam heeft in die tijd regelmatig ondergedoken gezeten, samen met nog twee andere mannen. Onder de vloer in de salon was een zinken bak waar alle geknipte haren in werden geveegd. Half onder en naast deze bak had Van Dam een ruimte waarin zij met z'n drieën konden schuilen. Later werd de kapper door een NSB'er uit de buurt verraden en moest hij zich elders gaan schuilhouden, namelijk in de liftschacht van de Van der Heem-fabriek (van Philips) aan de Maanweg.

In de oorlogsjaren zat kapper Van Dam zonder stroom, dus moest hij die bij bakker Veenman lenen. Regelmatig kwam het ook voor dat er geen water uit de kranen kwam. Je kon dan water halen bij Piet Keijzer achter op het erf. Hij had daar een goed werkende waterpomp.

In park Middenburg was, ter hoogte van huisnummers 6, 8 en 10, van hout een schuilkelder gemaakt, met daar overheen een dikke laag aarde. Na de oorlog speelde de jeugd er graag op en in.

Huize Middenburg zelf was voor de oorlog tot december 1948 een pension. De pensionhouder was de heer A. van der Tak. In Huize Middenburg waren twee schuilkelders ingericht voor 85 personen elk, waarin men drie uur kon verblijven zonder luchtverversing.

Rudolf Ronde, van de familie Ronde van Hofwijckstraat 24, heeft in het verzet gezeten. Op nummer 35 woonde mevrouw Adriana Pijl, die een joodse vriendin in huis had wonen. Toen de gelester verplicht werd voor joodse mensen, heeft mevrouw Pijl er ook een aangeschaft om zo solidair met haar vriendin te zijn.

*Dameskapper Van Dam.
Foto 1929,
collectie L. van Dam*

Bijzondere gebeurtenissen

Bij de familie Driessen stond een prachtig harmonium. Juist tijdens een razzia werd dit orgeltje door iemand uit de straat gerepareerd, door Hendrik Hoogervorst, van nummer 7. Het was een erg grote man, van ruim twee meter. Op het moment dat hij achter het harmonium aan het repareren was, kwam een Duitse soldaat de woonkamer binnen stormen. Door al het tumult dat de Duitser veroorzaakte bij zijn entree, kwam de man langzaam overeind om te kijken wat er allemaal aan de hand was. Dit was zo onverwacht voor de soldaat dat hij zich een ongeluk schrok en wat zijn schrik nog vergrootte, was dat er aan de plotseling oprijzende verschijning geen einde leek te komen. Hij trok spierwit weg en nam de benen met de woorden 'Mein Gott, mein Gott!' De bewoners hebben de soldaat niet meer teruggezien.

In de tijd dat de Hofwijckstraat gebouwd werd, in 1926, had Hendrik Hoogervorst een bedrag van fl. 100.000,- gewonnen. Hij woonde toen nog bij zijn ouders in de Herenstraat op huisnummer 173. Ook Herenstraat 38 was van de familie Hoogervorst. Zij hadden een kruidenierszaak. Buiten aan de gevel hing de petroleum-, benzine- en margarinevergunningen. Met een klein deel van zijn gewonnen kapitaal had Hendrik zijn huis Hofwijckstraat 7 gekocht. Het bespelen van het harmonium was een grote hobby van hem. In zijn achterkamer had hij drie harmoniums staan. Zijn grootste wens was om later tussen zijn

Bevrijdingsoptocht door park Middenburg.

Foto H. Frankenmolen, collectie Y. Kroon-Groenen

harmoniums te mogen sterven. Uiteraard werd deze wens ingewilligd. Terwijl de familie in de voorkamer 's avonds laat nog een kaartje legde, blies Hendrik Hoogervorst zijn laatste adem uit. Een jonger neefje dat ook in de voorkamer zat, attendeerde de rest van de familie erop, dat het opeens wel erg stil was geworden in de achterkamer. Hendrik Hoogervorst was gestorven, alleen tussen zijn dierbare harmoniums.

Op huisnummer 31 woonde de familie De Klerk. Tijdens een razzia lag de dochter des huizes in bed, toen een soldaat haar slaapkamer binnenviel, zich een hoedje schrok van haar verwilderde uiterlijk en niet wist hoe snel hij het huis weer moest verlaten.

Joop Koene van huisnummer 16 had rode schmink op zijn gezicht gesmeerd en was in bed gaan liggen. Aan een Duitse soldaat die het huis was binnengevallen, werd verteld dat de jongen niet in staat was mee te gaan, daar hij roodvonk had. De soldaat maakte meteen rechtsomkeert en verliet met gezwinde spoed het huis. Het was wel een wonder zo snel als Joop na de razzia van zijn roodvonk was gezezen!

Twee soldaten waren het huis van de familie Nieuwenhuijsen binnengevallen. De een was een Pruis, de ander kwam uit Beieren. De Beierse soldaat was gemoedelijk, maar de Pruis hard en onverbiddelijk. Nieuwenhuijsen lag tijdens de inval doodziek op bed, hij had difterie. Mevrouw Nieuwenhuijsen zei tegen de soldaten: 'Daar ligt mijn man, hij is doodziek en heeft difterie, neem hem maar mee'. Eén blik van de soldaten was genoeg om hen zo snel mogelijk het huis, zonder Nieuwenhuijsen, te doen verlaten.

Het raam van het huis van de familie Nieuwenhuijsen, huisnummer 66, werd in de oorlog gebruikt om er proclamaties op te hangen. Dit gebeurde ook bij nummer 22. Zo was er een oproep dat alle mannen van een bepaalde leeftijd een koffertje moesten inpakken en op een nader genoemd tijdstip klaar moesten staan om opgehaald te worden. Eén man stond klaar, maar een ander werd uit zijn woning gehaald. Op weg naar het station deed hij een heldhaftige vlucht poging door uit de rij te breken. Zo hard als hij kon, rende hij bij de Duitsers vandaan, ieder moment verwachtend een schot te horen en een kogel te voelen. Hij wist te ontkomen via Hofwijck. Toen hij zeker wist dat het veilig was, kwam hij uit zijn schuilplaats en ging weer naar huis. Wat was de familie blij en opgelucht toen hij thuiskwam!

In de oorlog moest iedereen die in het bezit van een auto was, deze aan de Duitsers afstaan. Nieuwenhuijsens auto stond in

de garage naast huisnummer 75. Hij woonde in dat huis met zijn broer en drie zussen. Toen hij ging trouwen kocht hij het huis schuin aan de overkant, huisnummer 66. Om te voorkomen dat de Duitsers zijn auto mee zouden nemen, had hij de wielen onder de auto vandaan gehaald en goed verstopt. Helaas braken de Duitsers de garagedeur open en zagen de auto staan. Zij vroegen aan de broer of hij soms de eigenaar van de auto was. De broer, doodsbang voor de Duitsers, gaf hierop het eerlijke antwoord dat de auto van zijn broer was. Nieuwenhuijsen heeft nog van alles geprobeerd om zijn auto te mogen houden maar helaas, na enig speurwerk vonden de Duitsers ook de vier wielen, monteerden die onder de auto en reden, zeer comfortabel en blij met de aanwinst rustig de straat uit. Dit uiteraard tot grote ergernis van Nieuwenhuijsen, die zijn prachtige auto nu voorgoed kwijt was aan de vijand. Een bijzonder vervoermiddel in de oorlog was een taxi die voortgetrokken werd door een paard. De motor en motorkap waren uit de auto gehaald waardoor er zitruimte voor de 'chauffeur' was vrijgekomen.

Gré van der Heide liep vaak met Riet van Hal (Riet kwam uit een

*Bevrijdingsfeest.
Van links naar rechts: Jet en
Riet van Hal, Jeanne (?) en
Magda van Hal.
Foto H. Frankenmolen,
collectie J. Kors-van Hal*

*Taxi.
Collectie F. Nieuwenhuijsen*

Bevrijdingsfeest.
Sterrenkinderen.
Foto H. Frankenmolen,
collectie A. Cornet-Thomas

Van links naar rechts: huis-
houdster van Keijzer, Piet
Keijzer, mevrouw Van
Dam en oom Van Dam.
Collectie P. Keijzer

gezin met zeven kinderen) naar de gaarkeuken om met haar pannetje eten voor het gezin te halen. Eerst haalde zij het eten in de gaarkeuken op het Westeinde, later verhuisde deze naar de Groen van Prinstererschool in de Paradijsstraat. Met je voedselbonnen kon je daar eten halen. Van Riet kreeg zij wel eens een voedselbon zodat de familie Van der Heide wat meer te eten had. Bij de familie Van Hal viel een portie meer of minder in de grote pan toch niet op.

Een aantal leerkrachten van de Delflandse school aan de Prinses Mariannelaan werd in de oorlog te werk gesteld in Duitsland. Meester Houtkamp en meester Gorsel (Hofwijckstraat 45), juffrouw Tie en juffrouw De Bruin hebben de hele oorlog op school les gegeven.

In het oorlogsjaar 1945 was de Montessorischool 'Vreugd en Rust' (nu Restaurant-Hotel Savelberg) aan het Oosteinde door de Duitsers bezet. Helaas konden de kinderen zo niet meer naar hun vertrouwde school toe. Het onderwijzend personeel besloot toen de kinderen thuis les te gaan geven. Mevrouw Wage (ook juffie Wage genoemd) was onderwijzeres op deze

school en zij woonde in de Hofwijkstraat, op huisnummer 60. Iedere dag gaf zij les aan een groep kinderen. In de winter was dit niet zo eenvoudig, want er was geen verwarming en om het toch een beetje behaaglijk te krijgen kropen de kinderen dicht bij elkaar. Wanneer zij iets moesten opschrijven, verwarmden ze eerst hun handen onder hun oksels.

Als het luchtalarm ging, was het de bedoeling zo snel mogelijk onder de trap te schuilen, totdat het sein 'veilig' klonk. Zo gebeurde het dat op 3 maart 1945 het luchtalarm weer afging en de klas gedurende enkele uren onder de trap moest schuilen. Versteend van angst zaten de kinderen dicht tegen elkaar aangekropen. Het lawaai was dit keer oorverdovend. Ze hoorden het geronk van zware vliegtuigmotoren. Het Bezuidenhout werd gebombardeerd. Het lawaai van deze bombardementen was vreselijk angstaanjagend. Mevrouw Splunder, oud-leerling van die tijd, weet nog goed hoe vreselijk dit alles was, ook de tocht naar huis, een tocht die zij nooit meer vergeet. Onderweg kwam zij vele handkarren en paard en wagens tegen met zwaargewonde en verbrande mensen, op weg naar het ziekenhuis Antoniushove. De mensen liepen als verdoofd mee naast de karren en wagens.

De heer Groen van aannemersbedrijf Groen uit de Johan Camphuysstraat in Den Haag was aangesloten bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst en had een EHBO-diploma. In zijn werkplaats heeft hij samen met zijn 11-jarige dochter Ans tijdens de bombardementen vele gewonden verzorgd. Toen de situatie niet meer veilig was, besloot familie Groen te vluchten naar Voorburg. De familie Bulsing, van Hofwijkstraat 54, bood het gezin onderdak aan. De zolder werd ontruimd en ingericht voor de vluchtelingen. Ans had haar hondje mee kunnen nemen en omdat er niet veel te eten was, kreeg het hondje veel water, waardoor het veel uitgelaten moest worden, ook 's nachts. Ans liet het hondje in een mandje aan een touwtje via het raam naar buiten zakken, zodat het in de tuin een plasje kon doen. De familie Groen heeft drie weken bij de familie Bulsing ingewoond.

Tijdens de oorlog vloog er een brandend toestel over Voorburg richting Bezuidenhout, waar het ook is neergestort. Na de oorlog is Piet Bodaan samen met zijn vader gaan kijken waar het toestel terecht was gekomen. Op de fiets vonden zij het in de buurt van de Louise de Colignystraat: de romp van het toestel lag keurig netjes in een plantsoentje en het hek om het plantsoentje was wonder boven wonder nog helemaal intact! De ontberingen die de oorlog met zich meebracht, vielen niet

mee: razzia's, joden die opgepakt werden, de avondklok, voedsel op de bon en ook nog de strenge winter van 1944, de hongervinter, die veel leed veroorzaakte. Boven sigarenwinkel Bodaan woonde een gezin met vier kinderen. De kinderen gingen geregeld met een karretje de boer op om eten te zoeken. Tijdens zo'n tocht is in de barre winter een van de kinderen gestorven door honger, uitputting en hevige kou. Het waren trieste tijden. De zoon van de familie Yntema, Egbert, ging regelmatig samen met een vriendje 's avonds stiekem het park in om wat takken hout van de bomen te zagen, zodat er wat

brandstof was voor het kacheltje om op te koken. Dit was een gevaarlijk karweitje, daar het verboden was om na de avondklok nog buiten te komen. Als je werd gesnapt door een Duitser was je je leven niet zeker.

's Avonds kwamen drie families steeds bij elkaar. Van der Heide, van nummer 29, werkte bij de Esso en kreeg regelmatig petroleum mee van de baas. Hij vulde dan de petroleumlamp en nam deze mee naar het huis van de burens, de familie Welter, huisnummer 27 (van kantoorboekhandel Welter in de Herenstraat). Naast de Welters woonde de familie De Boer, huisnummer 25, die weer wat kolen meebrachten, zodat de drie families gezellig en warm bij elkaar zaten. Er werden dan oude truien uit elkaar gehaald om daar weer nieuwe sokken of wan-

*Bevrijdingsfeest.
Foto ca. 1947,
collectie J. Kors-van Hal*

ten van te breien. De kolen kwamen uit een gat in de kolenbewing die aan de tuin van de familie De Boer grensde. De buurman was kolenhandelaar en men ging er van uit dat hij dat beetje kolen wel niet zou missen.

Bevrijding

Mevrouw Van Osselen, die boven de banketbakkerij aan het Westeinde woonde, organiseerde een toneelstuk voor het bevrijdingsfeest. Met slierten elektriciteitsnoer werd de straat versierd. Overal in de straat hingen Nederlandse en oranje vlaggen. Mijnheer Veenman van de bakkerij coördineerde het feest. Gré van der Heide heeft dagen lang bij mevrouw Van Osselen geholpen kleding voor het toneelstuk te maken. Lappen stof en crêpepapier waren hier voor nodig. Het toneel-

stuk werd tussen de struiken van park Middenburg opgevoerd. Nadat iedereen zich verkleed had voor de optocht, werd er verzameld bij de brede stoep in de straat. De optocht kon beginnen. Door de straat, over het Westeinde en door park Middenburg. Iedereen was verkleed. Je zag allerlei sprookjesfiguren, groot en klein door de straat lopen. Mevrouw Bodaan was onherkenbaar verkleed als heks, zodat iedereen al snel aan elkaar vroeg: 'Ken jij die heks?' Alleen mevrouw Yntema, van nummer 3, had haar herkend, aan haar pantoffels. Ook werd er de spot met de Duitsers gedreven. Mevrouw Keijzer senior had zich verkleed als de tante van Mussert en zat op de wagen van groenteboer Sluis uit de Willemstraat. Sluis zelf zat op de bok en mende zijn paard. Naast de wagen liep Piet Keijzer junior verkleed als soldaat met wapen. Kleding en wapen had Piet speciaal voor deze gelegenheid van de ondergrondse geleend.

Ook Joop van der Eijk, huisnummer 9, en zijn neef waren verkleed als soldaten. Zij hielden de vriend van de huishoudster van de familie Keijzer onder schot. Hij was verkleed en droeg een bord met daarop de tekst: 'Aanschouw deze held! Seiss Inquart's rechterhand, de LIJDER van het onderdrukte volk en vaderland'.

De huishoudster van de familie Keijzer had zich gekleed naar de 'Mode van 1945'. Piet Keijzer senior had vodden aan met een tekstbord om zijn nek waarop stond: 'Zoo laten de Moffen ons achter'. Overdag was het feest in de straat: er was muziek en er werden spelletjes voor de kinderen georganiseerd. 's Avonds was er een groot feest op het erf van Piet Keijzer, maar ook in park Middenburg waren mensen uit de straat tot in de vroege ochtenduurtes aan het feestvieren.

Later werden er nog vele volgende bevrijdingsfeesten in de straat georganiseerd door o.a. Van Osselen en Van der Eijk.

Bevrijdingsfeest. Rob van der Heide en kapper Van Dam. Foto 1945, collectie G. Peters-van der Heide

Kinderspelen

Nicole Verheule-Grobben

In 1930 was er al een eerste Hofwijck-voetbalclub. Deze club bestond uit een aantal jongens uit de Hofwijckstraat en een paar uit de buurt. In het begin was er nog geen auto te bekennen in de Hofwijckstraat, wat voor de jeugd geweldig was. Een lege straat met als nauwelijks te noemen obstakels een enkele lantaarnpaal of een boompje, er kon dan ook veel en veilig op straat gespeeld worden. Er werd meestal gevoetbald in het brede stuk van de straat, maar ook voor volleyballen leende dit stuk straat zich uitstekend. Later verschenen er ook tafeltennistafels op straat en speelde niet alleen de jeugd tegen elkaar, maar ook de volwassenen, die zich ontpopten als fanatieke spelers.

Voetbalclub Hofwijck Voorburg. Achterste rij van links naar rechts: Henk Koene, Hank Vrijhoek, Joop van der Eijk, Henk Nieuwenhof, Emmo Yntema, Jan Nieuwenhof. Voorste rij: André Nieuwenhof, Willie van Dam, onbekend, kind Kleiweg uit de Heeswijkstraat. Foto 1930, collectie E. Yntema

Naast deze sporten werd er nog veel meer gespeeld. Steppen bijvoorbeeld: eerst had je de houten step met rode wieltjes en witte rubber bandjes, waarmee je fijn stoepje op en af kon steppen, later kwam de ijzeren step met luchtbanden en een voetrem met het nadeel dat je er regelmatig lekke banden van kreeg. Voor de hele kleintjes was er de driewieler van ijzer. Creatief was de jeugd ook, bijvoorbeeld door van een oud kinderwagenonderstel met hulp van vader of oudere broer een kar te timmeren, waarmee je weer hele leuke dingen kon doen, samen met je vriendjes. Er was ook de vliegende Hollander: door met je armen het stuur van voor naar achter te duwen en te trekken, kwam je vooruit en om het wat leuker te maken kon je een kar op sleeptouw nemen.

Niet alleen de paarden van de melk- en aardappelboer reden door de straat. De kinderen hadden een eigen houten hobbelpaard op wieltjes dat door stoere broertjes of zusjes geduwd kon worden. Waar ook veel mee gespeeld werd, was de bolderkar, een geliefd speelobject. Hoe meer kinderen er in konden hoe groter de pret, al was het wel wat zwaar voor diegene die de kar moest trekken. Die moest vooral niet te scherpe bochten maken, want dan kantelde de wagen en lag je vrachtje op straat!

Van tolleren tot skeelers

De meisjes hadden zelf een leuk spelletje bedacht, zo rond 1941. Met een grote groep vriendinnetjes uit de straat verzamelde Gré van der Heide zich in het brede gedeelte van de straat. Zij splitsen zich op in twee groepen. De ene groep haakte in en liep rechtsover de straat in en de andere groep ging linksom. De ene groep zong: 'Li li kermis Li, zet een potje Li', de andere groep zong: 'La la kermis La, zet een potje La.' Aan het gezang dat langzaam maar zeker aanzwol, hoorde je wanneer

*Boven:
Gré van der Heide en Rietje
Sundermeijer op de step.
Foto 1936, collectie G. Peters-
v.d. Heide*

*Ria en Jetty Nieuwenhuijsen
met driewieler en step.
Collectie F. Nieuwenhuijsen*

je de andere groep tegenkwam. Dan maakte je een grote kring en werd er met z'n allen gezongen: 'Hector Hector tralala, drie-maal in de rondte van je hopsasa!' En dan begon je weer van voor af aan. In de jaren vijftig en zestig kon je op woensdagmiddag naar de film in het Forumtheater in de Herenstraat. Fjord, het wijkcentrum aan de Zwartelaan, was een andere leuke gelegenheid om je vrije middag door te brengen. Maar bij de familie Verhoeff was het op woensdagmiddag ook dikke pret, als je daar in de achterkamer op het zangkoortje kwam. Touwtje springen, elastieken, knikkeren, tollen en hoepelen waren dé spelen die toen veel op straat werden gedaan. Vandaag de dag zie je touwtje springen, elastieken en hoepelen terugkomen. De tollen zijn verdwenen, maar de knikers zijn zelfs nog mooier geworden dan ze vroeger al waren. Er wordt nog steeds op straat gespeeld, ook al is er nu veel minder ruimte vanwege de vele geparkeerde auto's. Voor de kleintjes is het met al het verkeer in de straat een stuk onveiliger geworden. De brede stoep is nu nog wel de ideale plek voor de jeugd om te spelen. Balletje trappen gebeurt nog steeds: vroe-

ger bij Keijzer, nu tegen de tuinmuur van de familie Reijenga, waarop met verf een groot doel is geschilderd. Daarnaast, op nummer 78, waar de familie Raad woont, zijn in de voortuin aan de stoepkant twee bankjes gemaakt, waar je als ouder of kind gezellig kunt zitten, als er buiten wordt gespeeld. Regelmatig liggen er op de brede stoep houten planken, waar de jongens springschansjes van maken, zodat zij er met hun skateboard van af kunnen stunts. Ook de crossfiets leent zich daar heel goed voor. Vroeger waren rolschaatsen je van het, nu zijn dat de skeelers! Met de nodige bescherming aan, maken de kinderen regelmatig de buurt onveilig op hun snelle skeelers. Een grote skelter van de familie Mijdam staat voor het huis geparkeerd en ieder kind uit de straat mag er naar hartelust in rijden! Park Middenburg is vergeleken met vroeger veel meer geschikt als plaats waar de kinderen kunnen en mogen spelen. Er wordt daar tegenwoordig na schooltijd en in het weekend heel wat afgevoetbald op het gras. Tussen de struiken worden hutten gebouwd en dikke touwen in de bomen zorgen voor veel slinger- en klimplezier. Voor verstoppertje zijn de

*Op de Vliegende Hollander
Gerard Nieuwenhuijsen en in
de kar Jetty Nieuwenhuijsen.
Collectie F. Nieuwenhuijsen*

struiken fantastisch, maar je kunt er ook prima soldaatje tussen spelen. De rondlopende oprijlaan voor huize Middenburg is ideaal om erop te skeeleren maar ook om er veilig te leren fietsen. Op het muurtje voor Huize Middenburg zie je regelmatig vriendinnetjes gezellig met elkaar zitten kletsen, terwijl de honden zich op het gras uitleven.

Jan, Gerard, Tiny, Jos, Loek en Pieter Nieuwenhuijsen (van nummer 66), Evert en Erik Poels (van nummer 64) en Bernard de Bruin (de zoon van Else Lindorfer, van nummer 59).

Collectie F. Nieuwenhuijsen

Rechtsboven:

Gerard en Jan Nieuwenhuijsen met bolderkar.

Collectie F. Nieuwenhuijsen

Van links naar rechts op de skelter: Shyra Mijdam (no. 42), Daphne en Edeliën Verheule (no. 9).

Foto N. Verheule-Grobben, 2003

Kattenkwaad

Nicole Verheule-Grobben

Vanaf het begin dat de Hofwijkstraat bewoond was, woonden er veel gezinnen. Niet zoals nu met gemiddeld twee kinderen, maar vaak tussen de zeven en negen kinderen groot. De kinderen speelden veel op straat. De jeugd was zeer creatief in het bedenken van allerlei kattenkwaad. Zo woonde er in de jaren vijftig op huisnummer 32 een getrouwd stel zonder kinderen. Wanneer een kind bij hen voor de deur aan het ballen was en de bal tegen het raam kwam, dan pakte de vrouw des huizes de bal af en liep ermee naar binnen. Na een minuutje kwam zij weer naar buiten en gaf de bal netjes terug, maar dan wel in stukken gesneden!

Familie Van Velzen. Van groot naar klein: Puck, Henk, Niek, Guus, Aat, Leo en Trees. Foto 1939, collectie L. van Velzen

Nadat dit een aantal keren voorgevallen was, werd het tijd om wraak te nemen, vonden de kinderen. Marjolein Linck nam de grootste envelop die zij thuis kon vinden en stopte deze vol met spinnen die zij uit park Middenburg had gehaald. De envelop werd goed dicht geplakt en vervolgens in de brievenbus van de familie gegooid. Direct na het openen van de bewuste brief rende de vrouw des huizes huilend en schreeuwend van schrik de straat op. Later vond zij het toch wel vervelend, dat de kinderen zo'n hekel aan haar hadden.

Een andere deugniet was op het volgende idee gekomen: je nam een lege fles en aan de hals bond je een touwtje. Dit hield je stevig in je hand, dan klopte je heel hard op het raam (uiteraard het raam van iemand waar je nog een appeltje mee te schillen had) en tegelijkertijd liet je het touwtje met de fles los. Door het lawaai leek het dan net of het raam gesneuveld was. En dan maar maken dat je wegkwam!

Spelen op straat. Het meisje met de witte jurk is Marie Koene (no. 10), dochter van aannemer Maarten Koene die een rij huizen in de straat heeft gebouwd.

Collectie M. Koene

Rechts:

René, Rob en Ed Verhoeff.

Collectie R. Verhoeff

Dat durf jij toch niet!

Om de hoek van de Hofwijckstraat en het Westeinde (aan de kant van bakkerij Veenman) woonde een familie met een Fiatje en dat werd regelmatig in het begin van de Hofwijckstraat geparkeerd. Er zat altijd een hoese om de wagen ter bescherming tegen vuil en krassen. Op een dag hadden René en Rob Verhoeff met nog twee vriendjes het autootje opgepakt en steeds een stukje verder neergezet, steeds dieper de straat in tot tegenover het poortje van park Middenburg. Daarna gingen zij bij de eigenaar van de auto aanbellen. De heer des huizes deed zelf open. De jongens zeiden: 'Meneer, wij houden niet van klikken, maar dit vonden wij toch te ver gaan. Wij zagen namelijk dat een paar jongens uw auto heel ergens anders in de straat hebben neergezet.' De eigenaar, echt boos, vroeg de kinderen met hem mee te lopen naar zijn auto. Natuurlijk waren zij bereid dat te doen. Zij liepen met z'n vieren samen met de man de Hofwijckstraat in. Maar wie zagen zij daar aan komen lopen met haar vosje aan de lijn? Mevrouw Linck. Laat die man nou navraag gaan doen bij mevrouw Linck of zij misschien gezien had welke jongens zijn auto verplaatst hadden. 'Jawel,' zei mevrouw Linck, 'die jongens die naast u lopen hebben dat gedaan!' Deze verklaring betekende voor de jongens natuurlijk weer rennen zo snel als ze konden, naar huis! Ook bedachten zij om twee voordeurknoppen met elkaar te verbinden en tegelijkertijd aan te bellen. Leuk om te zien hoe steeds dan de ene deur open ging en de ander dicht en dan omgekeerd.

Wilde je iets bij René Verhoeff voor elkaar krijgen, dan hoefde je alleen maar te zeggen: 'Dat durf jij toch niet!' Zo ook een keer toen de jongens bij de grote verhuiswagen van Piet Keijzer stonden. De deur van de wagen kon je zo openmaken en er zat

zelfs nog een sleuteltje in het contact. René zei heel stoer: 'Zal ik een stukje rijden?' en de andere jongens: 'Dat durf jij toch niet!' Hebbes, dus René dook in de vrachtauto, draaide het sleuteltje om en allemaal zagen ze de vrachtauto schokkend vooruit gaan. Snel draaide René het sleuteltje weer terug en toen kwam Piet Keijzer eraan. Dat werd dus weer zo hard als je kon wegwezen en naar huis!

In de jaren zestig hing de jeugd veel op de trappen aan de achterkant van Huize Middenburg. René Verhoeff is daar eens - om indruk op een meisje te maken - op zijn fiets door de vijver van het park gefietst, uiteraard nadat iedereen had geroepen dat hij dat 'toch niet' durfde.

De boswachter

In park Middenburg stonden vroeger ook fruitbomen. Het was een leuke sport om stiekem fruit te plukken zonder gesnapt te worden. Boswachter Naber zat je al snel met zijn fiets achterna. Typerend voor Naber was dat hij altijd kaarsrecht op zijn fiets zat, hoe hard hij ook achter je aan fietste. Aan de andere kant van Middenburg waren de gemeentetuinen die beheerd werden door Van Wijk. Ook hij liep regelmatig rondjes door het park om de lieve jeugd te betrappen op kattenkwaad. Als dit gebeurde, dan rende hij achter je aan, maar te pakken kreeg hij je nooit, want hij kwam niet zo snel vooruit op zijn houten klompen! Met Moederdag was Van Wijk alles weer vergeten, want als je hem vroeg om een bloemetje of plantje voor Moederdag, dan kreeg je dat ook van hem.

Tussen Huize Middenburg en de gemeentetuinen loopt een sloot. Deze sloot was een ideale plaats voor de roodkaaksalamander. De jeugd vond het een leuke sport om deze diertjes te vangen en weer vrij te laten. Helaas zijn deze salamanders hier nu niet meer terug te vinden.

In het voorjaar gingen de kinderen kikkervisjes vangen in de vijvers van het park. Dit was een leuke bezigheid, totdat Naber langskwam, je emmertje afpakte en de kikkervisjes op het gras gooide (!) en je naar je emmertje kon fluiten. Misschien was het dan wel niet verboden om kikkervisjes te vangen, maar zeker was het wel ten strengste verboden op het gras te lopen: overal in het park stonden bordjes 'Verboden op het gras te lopen'. Soms lag boswachter Naber je zelfs al op te wachten. Zodra je dan maar een voet op het gras zette, joeg hij je weg. Vissen langs de Vliet mocht ook niet van Naber, maar daar trok de jeugd zich niets van aan. Met emmertje en hengel ging menig kind langs de kant van de Vliet zitten vissen. Soms liep het

goed af en kon je trots thuis je vangst laten zien, om de vis daarna weer in de Vliet terug te gaan gooien, soms had je pech en werd je emmertje door de boswachter afgepakt met de mededeling dat je vader of moeder het 's avonds bij hem thuis weer op kon komen halen. Ook al was Naber dus een strenge man, als je bevriend was met een van zijn drie kinderen, was hij heel wat toeschietelijker.

De Vliet

Vanuit het Westland voeren er regelmatig schuiten voorbij die hun groenten gingen veilen in de veilinghallen van Veur. Veel van wat niet geveild was, werd in de Vliet gedumpt. De knullen uit de Hofwijckstraat visten daar de rotte groente uit. Die werd vervolgens gebruikt om er de boten die langsvoeren mee te bekogelen. Er was een eerste gooier die de groente vlak voor de schipper op de boot gooide. Als daar niet op gereageerd werd, kwamen de andere jongens die zich achter struiken en bomen schuil hadden gehouden, te voorschijn en kreeg de schipper de volle laag. Dit ging steeds goed totdat een schipper op een dag deze acties goed zat werd. Hij meerde snel zijn boot aan de walkant bij park Middenburg (hier was toen nog een betonnen muur) en zette de achtervolging in. De kinderen waren hem natuurlijk veel te snel af. Eer de boot goed en wel stil lag, waren de bengels al verdwenen, maar met de schrik in hun lijf.

Toch gebeurde het vaak dat de veilingschippers een paar leuke komkommers naar de kinderen aan de waterkant gooiden en

Park Middenburg. Marijke, Corrie, Carmen Bodaan, boswachter van de werkverschaffing, Tony en Elly. Collectie P. Bodaan

zo was er zo nu en dan bij het eten een lekker gratis hapje. Naast het bekogelen van de schippers had de jeugd nog een bijzondere activiteit bedacht. Het was een leuke sport bij het zwemmen aan de veilingboten te gaan hangen en je zo een stukje mee te laten slepen. Dit was heel gevaarlijk: de boten maakten veel golven en bij het loslaten kwam je heel dicht in de buurt van de schroef van de boot. Zwemmen in de Vliet betekende ook verder een groot plezier. Wie nog niet kon zwemmen, werd in een drijvende ton gezet en van de kant geduwd, dan moest je maar verder zien hoe je weer aan de kant kwam! Daar weten de kinderen Nieuwenhuijsen nog alles van. Ook nu nog wordt er door kinderen uit de straat in de Vliet gezwommen.

Mee naar het bureau

Er werd veel stiekem gevoetbald in park Middenburg, soms stuurde Naber zelfs de politie op de kinderen af. Soms kwamen de agenten ook spontaan langs en als je dan betrappt werd, moest je mee naar het bureau. Toen Huize Middenburg een tijdje leegstond (dat zal eind jaren vijftig, begin jaren zestig geweest zijn) was het voor de

Hofwijckstraatkinderen een leuke plek om te spelen. Via een raampje in het souterrain waren ze binnengekomen. Met de dienstlift spelen was heel leuk. Het huis werd toen beheerd door een (in kinderogen) woeste man met rood haar. Hij heeft het zwaar gehad met de jeugd uit de Hofwijckstaat die regelmatig de kleine raampjes kapot kwam trappen.

Ook Piet Keijzer heeft het zwaar gehad. Voor de deuren van zijn remise werd veel gevoetbald, wat Keijzer niet prettig vond, want het kostte hem zijn raampjes. Vaak ging hij zelf achter 'de lieve jeugd' aan en een enkele keer stuurde hij er een agent op af. Het eerste was leuk en spannend, maar het tweede was minder aangenaam, vooral als je met oom agent mee moest naar het bureau. De ballen die Keijzer afpakte, sneed hij vaak meteen kapot, wat de jeugd er toch niet van weerhield balletje te trappen tegen zijn remise. Piet Bodaan had een keer de pech: hij werd met nog een aantal jongens door een agent opgepakt en meegenomen naar het bureau. In een rij liepen zij achter de agent aan. Dit zag een jongen van Van Osselen, die boven bakkerij Veenman woonde, en hij ging gauw de deur opendoen. Piet zag het en kon op deze manier stiekem uit de rij ontsnappen en naar binnen glippen! Toch werd Piet een andere keer meegenomen naar het politiebureau en moest daar voor straf blijven. De politie belde dan na verloop van tijd de ouders op met de mededeling dat zij hun kind konden komen halen! 'Mooi niet,' zei Bodaan: 'jullie hebben hem meegenomen, dan brengen jullie hem ook maar weer thuis!' Als de protestantse kinderen uit de zondagschool kwamen, liepen zij wel eens de katholieke kerk binnen en goten blauwswel in de wijwaterbakjes om daarna zachtjes weer naar buiten te gaan. Daar wachtten zij de kerkgangers op, die nietsvermoedend met een blauw voorhoofd naar buiten kwamen. Wat is nou leuker dan besjes te plukken in het park, je zakken goed te vullen om dan met een pvc-pijp besjes door de brievenbussen tegen de tochtdeuren te schieten? Minder leuk is betrappt te worden door de vrouw des huizes en alles weer schoon te moeten maken en op te moeten ruimen! De jongens Van der Berg heugt het vast en zeker nog (jaren zeventig). Er werden veel feesten in Hofwijck gegeven. De mensen die naar deze feesten gingen waren altijd prachtig gekleed. Om het goed te kunnen zien knipte de jeugd gaten in de hekken. Toen was er nog geen vrije doorgang van de straat naar de tuin van Hofwijck. Deze gaten waren tevens heel handig om in de moestuin van Hofwijck te komen om daar vruchten te plukken en op te eten.

*Zwemmen in de Vliet, 2003.
Van links naar rechts: Iris Meedendorp, Djen Reijenga, Edelien en Daphne Verheule, onbekend, Marjanneke en Bas Grobben, Bob Wiolders, Thom en Marc Groeneveld.
Foto N. Verheule-Grobben*

's Winters

Tijdens een strenge winter (jaren vijftig) heeft een vrachtboot ondanks het ijs in de Vliet toch nog geprobeerd een lading hout in Voorburg af te leveren. Helaas kwam de boot door de strenge vorst vast te liggen. De kinderen konden via het ijs naar de boot toe glijden en er naar hartelust op spelen.

Als het aan het einde van de winter ging dooien, gingen de jongens uit de straat op de Vliet ijsschotsje springen, spannend van het ene stuk ijs naar het andere springen zonder in het water te vallen en vooral ook zonder elkaar te duwen, hoor! Menig kind kwam na dit 'schotsje brouwen' dan ook nat en klappertandend thuis om een hete douche te nemen en warme droge kleren aan te trekken. Wat ook veel pret gaf was een ijsschots uit de Vliet te halen en deze schuin tegen de voordeur te zetten van iemand die je niet zo aardig vond, of met wie je nog iets te vereffenen had. Als de schots eenmaal tegen de deur stond, belde je aan en maakte je uit de voeten. De deur werd dan door de nietsvermoedende bewoner geopend, het ijs viel naar binnen, sloeg kapot op diens voeten en op de vloer van de

gang, die natuurlijk helemaal onder het ijs kwam te liggen.

Meestal waren de reacties niet erg blij.

Als het gesneeuwd of geijzeld had, was het in de jaren zestig en zeventig een geliefde sport aan het begin van de straat een auto op te wachten en dan achter de bumper te gaan hangen ('bumperkleven') en je dan zo lekker door de straat laten trekken totdat de auto ging parkeren. Een keer was er een bestuurder die er een beetje genoeg van had en probeerde de lieve bumperklevertjes af te schudden. Door harder te gaan rijden en snel een bocht te nemen probeerde de automobilist van ze af te komen. Ze lieten inderdaad los, maar de auto haalde niet de geplande bocht en kwam, tot grote schrik van de bestuurder, tegen een tuinmuurtje tot stilstand.

Bij ijzel hielden de jongens Koene van nummer 60 samen met hun vrienden een speedwaywedstrijd op hun brommers. Ze reden zo hard mogelijk rond het blok huizen en gleden vooral bij de hoeken onderuit, met alle gevolgen van dien: een deuk in een van de nog weinige auto's in de straat, kapotte kleding of schade aan de brommer.

*Vrachtwagenremise van
Verhuisbedrijf P. Keijzer.
Foto M. Schellekens*

*Brommers.
Collectie E. Koene*

Spelen op straat. Van links naar rechts: Siebe Siebesma, onbekend, Heidi (?), Marjolein Linck, Joke Siebesma, Nellie Algra, onbekend. Op de voorgrond: Kees Siebesma en Klaske (?).

Collectie F. Linck

Patrick is zoek!

In de jaren zeventig voetbalden de jongens Van der Berg van huisnummer 26 (Arjen, Jurgen en Erwin) graag op straat. Regelmatig hoorde je een harde gil met vlak daarna glasgerinkel. Moeder Van der Berg kwam dan snel naar buiten om de gemoederen te sussen en riep daarbij standaard: 'De verzekering betaalt, geen paniek!' Alle betrokkenen kregen dan bij de familie Van der Berg een kopje thee, waarna de jeugd weer fijn buiten ging spelen.

Op een dag ging mevrouw Van der Berg boodschappen doen en liet voor haar kinderen het touwtje uit de deur hangen. Toen zij terugkwam en de straat in fietste met haar boodschappen, was iedereen daar in rep en roer. Patrick van der Wiele, het buurjongetje van nummer 25, was zoek! Wat werd er gezocht: de parken werden doorzocht en ook langs de sloten en in de Vliet werd goed gekeken, maar zonder enig resultaat. Patrick was onvindbaar.

Mevrouw Van der Berg was inmiddels van haar fiets gestapt om haar boodschappen naar binnen te brengen. Eenmaal in de huiskamer ziet zij een paar benen onder de eettafel uitsteken. Langzaam nadert zij de eettafel en tot haar grote schrik ligt daar onder de tafel een jongetje. Nadere inspectie wijst uit dat het inderdaad Patrick is. De kleine man ligt prinsheerlijk te slapen niet wetende dat de hele straat naar hem op zoek is. Wat was iedereen opgelucht dat hij terecht was! Patrick was via het touwtje het huis ingekomen, maar kon, toen hij had gemerkt dat geen van zijn buurvriendjes thuis was, de deur niet meer open krijgen. Waarom hij nou eigenlijk onder de eettafel was gekropen, zal wel altijd een raadsel blijven!

Bewoners van naam en faam

Caroline Brummer-Willers en Nico Sickens de Wal

Al ruim 75 jaar lang is het in de Hofwijckstraat een komen en gaan van bewoners. Onder hen bevindt zich ook een aantal dat aparte vermelding verdient, zoals uit deze bijdrage blijkt.

Else Lindorfer (r) met het echtpaar Van Wijngaarden in de Hofwijckstraat, omstreeks 1950.

Theo van Wijngaarden (27 februari 1874 – 4 november 1952)

Van 1934 tot 1952 woonde Theo van Wijngaarden in de Hofwijckstraat op nummer 65. Hij was kunstenaar: hij schilderde, tekende en etste figuren (naakten), boereninterieurs, ‘vlammende’ bloemstukken en landschappen. Hij heeft naam gemaakt als kunstkenner en restaurateur van oude schilderijen. Zo was hij een kenner van oorspronkelijke verfsoorten en de bereiding daarvan.

Van Wijngaarden was bevriend met Han van Meegeren, die vooral bekend is geworden door zijn meesterlijke vervalsingen van oude meesters als Johannes Vermeer. Van Wijngaarden wist in hun gezamenlijke atelier de verf zodanig te bewerken, dat het leek alsof de verf daadwerkelijk uit de tijd van de oude meesters stamde. Van die verf maakte Van Meegeren uiteraard graag gebruik. De redenen die worden genoemd voor het eindigen van de samenwerking tussen Van Wijngaarden en Van Meegeren zijn divers. Zo zou Van Meegeren de samenwerking hebben opgezegd nadat kunstkenner Abraham Bredius een ‘Frans Hals’ van de hand van Van Meegeren als vals had bestempeld: Bredius ontdekte verf die niet eerder dan aan het einde van de 19de eeuw was ontwikkeld. Een andere reden zou zijn dat Van Wijngaarden de vriendschap verbrak, omdat Van Meegeren in de oorlog schilderijen aan de Duitse bezetter verkocht.

Ook Theo van Wijngaarden zelf had schilderstalent. In de jaren '20 van de vorige eeuw genoten de schilderijen van Johannes Vermeer grote belangstelling onder het kunstminnende publiek. Vermeer werd herontdekt als grote meester, zijn werken waren schaars, grotendeels onbekend, zeer in trek bij de belangrijke internationale verzamelaars en dus van zeer grote waarde. Zo zorgde de ontdekking van Vermeers ‘Het meisje met de rode hoed’ in 1925 voor veel publiciteit en commotie onder de kunstkenners. Toen twee jaar later nog twee andere werken van Vermeer werden ontdekt, ‘De kantwerkster’ en ‘Glimlachende vrouw’, ontstond wederom grote opwindning. De twee schilderijen waren aangekocht door een van de belangrijkste Amerikaanse verzamelaars uit die tijd. Een kunstkenner van het Mauritshuis in Den Haag stond in voor de echtheid van ‘De kantwerkster’: ‘De Vermeer in kwestie is een schilderij waarvan over de echtheid geen twijfel bestaat ... het meisje staart de aanschouwer aan met grote, licht vertwijfelde ogen.’ De werken bleken niet van Vermeer, maar van Theo van Wijngaarden.

Theo van Wijngaarden was getrouwd met Francina de Boer. Ze hadden vier kinderen. Hun zoon Willy van Wijngaarden trad in de voetsporen van zijn vader en werd kunstschilder en restaurateur. Later hertrouwde Theo van Wijngaarden met Annie Vliegen. Dit huwelijk bleef kinderloos.

Else Lindorfer (10 mei 1917 – 11 januari 1965)

Kunstenares Else Lindorfer wordt als Elsa Rosa geboren in München. In 1939 vertrekt zij naar Nederland, waar ze twee jaar later trouwt met de houtkoper Frans de Bruijn. In 1941 verhuizen ze naar de Hofwijckstraat, nummer 59. De oorlogsjaren brengt Else grotendeels gescheiden van haar man door. Hij kan niet meer terugkomen uit Frankrijk, waar hij voor zijn werk verblijft. In 1946 scheiden ze. Else blijft in Nederland om hier een bestaan voor zichzelf en haar kinderen op te bouwen. Ze begint in deze jaren haar artistieke capaciteiten te ontwikkelen. Zo begint ze te tekenen en te schilderen. De eerste beginselen van de olieverftechniek worden haar bijgebracht door de enkele huizen verderop wonende Theo van Wijngaarden. In 1950 trouwt Else met Hubert Bulsing en verhuist ze van Hofwijckstraat 59 naar Hofwijckstraat 54. Het huwelijk met Hubert Bulsing houdt echter niet lang stand: in 1951 scheiden ze. In december van datzelfde jaar vertrekt Else uit de Hofwijckstraat naar de Van Deventerlaan, later naar de Laan van Oostenburg in Voorburg.

Else rijdt graag op haar Solexje door Voorburg en omgeving, schildersattributen in de fietstas. Veel van haar werken worden tijdens het schilderen al verkocht en dat geeft Else de moed om van haar hobby haar beroep te maken. Ze ontwikkelt zich verder en krijgt erkenning voor haar werk. In 1955 heeft zij haar eerste tentoonstelling in het zaaltje van een boekhandel. In 1957 exposeert ze bij Liernur in Den Haag, een tentoonstelling waarover de critici vol lof waren. Else exposeert ook in Haarlem, Utrecht en Amsterdam. Ondanks haar artistieke succes heeft Else regelmatig aanvallen van depressiviteit en zondert zij zich steeds meer af. Else Lindorfer overlijdt in 1965.

Ds. Arie Dekker (12 november 1868 – 9 februari 1953)

Dominee Arie Dekker, predikant bij de Nederduitsch Hervormde Gemeente, kocht in 1939 van mevrouw Evertje Kroes voor

fl. 8.000,- het huis aan de Hofwijkstraat 52. Dekker was een kleurrijk figuur in kerkelijk Nederland: hij werd geprezen om zijn gave van preken, maar ook verguisd om de toonzetting van zijn preken en zijn autoritaire karakter.

Als Arie Dekker 10 jaar is, overlijdt zijn vader. Zijn moeder hertrouwt, maar de verhouding tussen stiefvader en –zoon is moeizaam. Als Arie 18 jaar oud is, overlijdt ook zijn moeder. De jonge Arie wil graag predikant worden en volgt het gymnasium in Zetten en vervolgens in Doetinchem. In oktober 1891 start hij zijn studie aan de faculteit der godgeleerdheid van de universiteit van Utrecht. In 1896 rondt hij de studie af.

In zijn eerste standplaats Nieuwpoort trouwt hij in 1898 Lijsje Voorspuij. Het huwelijk wordt gezegend met drie zonen en drie dochters.

Hoewel Arie Dekker enige naam maakte als begaafd prediker, was hij niet overal geliefd. Een vrolijk studentenleven, zijn ‘zondig’ bruiloftsfeest, maar ook zijn volgens sommigen onhebbelijk optreden maken dat hij in 1898 in zijn geboorteplaats Groot-Ammers als consulent niet welkom is.

Na een aantal gemeenten komt Dekker in 1921 in Opheusden terecht. Daar maakte hij zich sterk voor de stichting van een hervormde school. In 1924 kon deze school van start gaan. Een van de leerkrachten van de nieuwe hervormde school was de later als dichter beroemd geworden Gerrit Achterberg uit Langbroek. Tussen Gerrit Achterberg en Dekker's zoon Arie Jacobus ontstaat een goede vriendschap. De beide vrienden interesseerden zich zeer voor literatuur; de poëzie was de drijfveer van hun vriendschap. Ze brachten zelfs een gedichtenbundeltje met eigen gedichten uit, getiteld ‘De zangen van twee twintigers’. Het bundeltje werd eind 1924 uitgegeven in een oplage van 250 exemplaren en voorzien van een voorwoord door Arie Dekker sr.

Ondanks het geringe succes van deze bundel meent de biograaf van Achterberg, Wim Hazeu, dat de vriendschap tussen Achterberg en Dekker beslissend is geweest voor de ontwikkeling van de toen nog jonge en onzekere onderwijzer in de dichter Achterberg.

Na zijn emeritaat verhuisden Arie Dekker en zijn vrouw naar Voorburg. Hij was in Voorburg nog enige tijd hulp-prediker. In mei 1952 overlijdt zijn vrouw, een verlies dat Dekker nooit te boven is gekomen. In september 1952 verhuist hij naar huize Rustoord in Voorburg, waar hij vijf maanden later op 84-jarige leeftijd overlijdt.

Johannes Jacobus Ninaber van Eijben (27 december 1900 – 30 juni 1991)

De Hofwijkstraat en de Lusthofschool hebben een band: veel kinderen uit de straat waren en zijn leerling op deze school. De Lusthofschool is ontstaan uit twee aparte scholen: de Theresiaschool voor meisjes en de Antoniuschool voor jongens. In juli 1933 werd de heer Ninaber van Eijben hoofd van de Antoniuschool. In 1958 vierde hij zijn 25-jarig jubileum. Pastoor Borsboom droeg bij die gelegenheid de heilige mis op en Ninaber van Eijben ontving de Pro Ecclesia et Pontifice, een pauselijke onderscheiding. In 1959 vierde Ninaber zijn 40-jarig jubileum als onderwijzer. In 1965 zei hij het onderwijs vaarwel. De Voorburgse krant berekende ter gelegenheid van zijn afscheidsreceptie ‘dat er dan zo’n 1400 zesde-klassertjes door de heer Ninaber ‘afgeleverd’ zijn.’

Ninaber van Eijben woonde in de Hofwijkstraat op nummer 72.

De familie Ninaber van Eijben in de achtertuin van hun huis in de Hofwijkstraat, omstreeks 1950. Staand in het midden Ninaber van Eijben, hurkend in het midden dochter Rita.

Collectie Y. Kroon-Groenen

In 1931 kocht hij het net gebouwde huis voor fl. 7.000,-. In de oorlog was Ninaber straatleider. Hij bracht onder meer vluchtelingen uit Breda bij gezinnen onder. Als lid van de IKB was hij in die tijd ook belast met de voedselvoorziening. Na het bombardement van het Bezuidenhout gaf hij soms duizenden porties voedsel per dag uit.

Bovenal was Ninaber onderwijzer. Enkele herinneringen van oud-leerlingen:

'Ik heb wel eens tijdens het voetballen mijn klomp door de ruit geschoten, in de kamer van meester Ninaber van Eijben: Antoniusbeeld kapot en de inktpot om! Gelukkig zat mijn vader in de glastuinbouw en was een nieuwe ruit snel geregeld.' En: 'Voordat de school begon werd de bel geluid. Die hing in de toren, met een ijzeren draad eraan die tot 2,5 meter boven de grond hing. Meester Ninaber van Eijben luidde altijd de bel met behulp van een lange stok. Maar soms tilde hij een kind op en die mocht dan aan het touw trekken. Dat vond je geweldig!' 'Ninaber van Eijben, we noemden hem ook wel Nipie, was streng, maar wel aardig. Voetballen op het schoolplein kon hij lang gedogen. Als het hem te veel werd, pakte hij de bal af. Ik zie hem nog weglopen, beide handen op de rug, met in één hand de begeerde bal.'

Rita Groenen - Ninaber van Eijben (22 april 1931 - 23 december 2001)

Ook de dochter van Ninaber van Eijben, Rita Groenen, is een bewoner van naam en faam in Voorburg en omstreken. Na haar huwelijk in 1958 vertrok zij uit het ouderlijk huis aan de Hofwijckstraat 72, om daar in 1969 weer terug te keren. Vader Ninaber van Eijben woonde nog in hetzelfde huis. Vanwege haar jarenlange activiteiten voor scouting is Rita bekend bij vele Voorburgers en Rijswijkers. Vanaf 1970 heeft ze diverse functies voor Scouting Nederland bekleed. Zo was ze van 1974 tot 1992 voorzitter van het groepsbestuur en teamleider van de zeeverkenner en van 1980 tot 1992 teamleider van de welpen. Daarnaast heeft Rita Groenen jarenlang vrijwilligerswerk verricht voor het Rode Kruis en Jantje Beton. In 1993 ontving ze een koninklijke onderscheiding, als kroon op haar vrijwilligerswerk. Met een smoesje werd ze naar museum Swaensteyn gelokt, waar haar de onderscheiding werd uitgereikt door de toenmalige burgemeester Eenhoorn. Rita Groenen, bij velen bekend als KapRita, overleed in 2001.

*KapRita, omstreeks 1992.
Collectie Y. Kroon-Groenen*

Henk van Gelder (22 september 1916 – 7 maart 1998)

Hendrik (Henk) Enno van Gelder werd geboren in Rotterdam als zoon van Herman Arend Enno van Gelder en Johanna Droste. Van 1954 tot 1980 woonde hij in de Hofwijckstraat op nummer 12. Van Gelder wordt wel de grootste en belangrijkste numismaat (munten- en penningdeskundige) van de vorige eeuw genoemd.

In het jaar dat Van Gelder de Hofwijckstraat verliet, beëindigde hij tevens een 36-jarige loopbaan bij het Koninklijk Penningkabinet. Van 1949 tot 1980 was hij directeur van het Koninklijk Penningkabinet. In 1976 werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar numismatiek aan de Rijksuniversiteit Leiden. Hij heeft vele publicaties en standaardwerken op het gebied van de numismatiek op zijn naam staan en vervulde vele bestuursfuncties. Vanwege zijn grote verdiensten heeft hij vele binnen- en buitenlandse onderscheidingen en eerbewijzen ontvangen. Bij het grote publiek was hij vooral bekend vanwege zijn standaardwerk De Nederlandse munten, dat in de Aula-reeks verscheen.

Cornelis Welter (14 april 1904 – 4 augustus 1970)

Menig Voorburger kent kantoorboekhandel Welter, die jarenlang gevestigd was in het pand Herenstraat 79. Oprichter C.L. Welter verhuisde van het woonhuis boven de winkel in 1937 naar de Hofwijckstraat. Tot 1939 woonde hij op nummer 12, toen verhuisde hij naar nummer 27, waar hij tot zijn overlijden in 1970 heeft gewoond.

Hij had een uitgebreide collectie aan kantoorartikelen, maar daarnaast heeft Welter ook vele prentbriefkaarten van Voorburg in de jaren '20, '30 en '40 uitgebracht. Mede dankzij die briefkaarten is het oude Voorburg goed in beeld gebracht. Van de briefkaarten wordt dan ook veelvuldig gebruik gemaakt bij publicaties over het Voorburg van die jaren. In 1967 werd kantoorboekhandel Welter overgenomen, maar de naam Welter werd gehandhaafd en werd daarmee een begrip in Voorburg. In maart 2003 sloten de deuren van de kantoorboekhandel definitief.

Theo van der Elst (7 mei 1892 – 30 maart 1993)

Theo van der Elst is tot nu toe waarschijnlijk de oudste bewoner die de Hofwijckstraat heeft gekend. Op 9 februari 1952 kocht Theo van der Elst het huis aan de Hofwijckstraat 39 en ging er met zijn vrouw Antoinette Remmert wonen. Hij betaalde fl. 12.000,- voor de woning. Na het overlijden van zijn vrouw hertrouwde hij in 1968 op 76-jarige leeftijd met Fenneke Bomhoff. Tot anderhalf jaar voor het overlijden van Theo woonden zij in de Hofwijckstraat. In maart 1992 verhuisde het echtpaar naar bejaardentehuis De Mantel in Voorburg. Daar vierde Theo zijn 100e verjaardag. Kort daarna, in juli 1992, overleed zijn vrouw Fenneke. In 1993 stierf Theo van der Elst, 100 jaar oud.

Theo speelde cello en saxofoon. Hij heeft onder meer gespeeld op de boot die passagiers naar Indië bracht en in het circusorkest van Hagenbeck. Later is hij gaan werken in het fijnmetaal.

Zelfs in de jaren na zijn pensionering was hij werkzaam bij weegschalenfabriek Nationaal.

In de Hofwijckstraat was Theo een bekende figuur. Hij had zijn werkplaats in het schuurtje aan huis, waar hij altijd bezig was met knutselen. Hij maakte van koper, hout en verf miniatuur draaiorgeltjes, doosjes en schilderijtjes. Ook repareerde hij klokken of maakte hij van een aantal oude klokken een 'nieuwe'. In zijn Dafje ging hij vervolgens op pad om zijn spulletjes voor een leuk prijsje van de hand te doen.

Theo van der Elst in zijn jonge jaren, omstreeks 1920.

Collectie P. Hoek

Jerney Kaagman (9 juli 1947)

Jerney Kaagman is een bekende verschijning in de muziek-business. Toen ze als zangeres van de groep 'Earth and Fire' groot succes had met het nummer 'Weekend' woonde ze in de Hofwijckstraat op nummer 30. Ze heeft daar, met partner Bert

Jerney Kaagman verbouwt haar huis in de Hofwijckstraat.

Foto: Joop van Tellingen voor weekblad Privé, 1980 (met dank aan Privé)

Jerney en Anja samen hard aan het werk om het Voorburgse huisje in een waar paleisje te herscheppen.

Ruiter, gewoond van februari 1980 tot november 1987. Jerney Kaagman is geboren in Den Haag. Als ze zes jaar is verhuist ze naar Leidschendam. Ze volgt de MMS op het Huygens Lyceum in Voorburg. Daar zong ze in het bandje 'The Rangers'. In 1967 doet Kaagman examen en kiest ze het secretaressevak. Als ze als zangeres voor Earth and Fire wordt gevraagd, zegt ze dat vak vaarwel en in september 1969 treedt ze toe tot de band. Na enkele eerdere succesvolle singles scoort Earth and Fire zijn grootste hit in 1979 met het nummer 'Weekend'. In 1980 ontvangt Earth and Fire de exportprijs van de stichting Conamus. Het succes van 'Weekend' wordt niet meer geëvenaard. De groep gaat in 1982 uit elkaar en komt in 1987 weer bij elkaar. Grote successen blijven echter uit. Ook de twee solo-albums die Kaagman tijdens de onderbreking heeft opgenomen zijn geen groot succes.

Kaagman is inmiddels actief als belangenbehartiger van Nederlandse popmuzikanten via de BV Pop en als voorzitter van de vakbond de BV Pop. In de jaren '90 werkt ze als PR-manager bij het commerciële radiostation Radio Noordzee, waar hoofdzakelijk popmuziek van Nederlandse origine te horen is. In 2000 wordt ze directeur van de stichting Conamus, een organisatie die de Nederlandse lichte muziek promoot in binnen- en buitenland. In 2002 neemt ze plaats in de jury van het programma 'Idols' en wordt zo ook bij het jonge(re) publiek bekend.

Weekblad Privé berichtte destijds over de verbouwing van haar 'vooroorlogse rijtjeswoning in een stil gedeelte van Voorburg'. Uitvoerig wordt 'het splinternieuwe paleisje' beschreven: 'een tien meter lange woonkamer met een L-vormige open keuken, twee toiletten, twee slaapkamers (waarvan één voor logés) en een badkamer. Een garderobekamer, een naaikamer en een zolder om ongestoord muziek te kunnen maken.'

Op 35-jarige leeftijd, in 1983, poseert Jerney Kaagman in de eerste Nederlandse Playboy; voor zover ons bekend is zij de enige (ex-)bewoner van de Hofwijckstraat die in de Playboy heeft gestaan!

Peer Dellen (19 november 1948)

Ongeveer tegelijk met de komst van Jerney Kaagman naar de Hofwijckstraat, kocht Peer Dellen het huis op nummer 24, waar hij van 1980 tot 1982 heeft gewoond.

Peer Dellen is een beroemde Haagse gitaarbouwer en -restau-

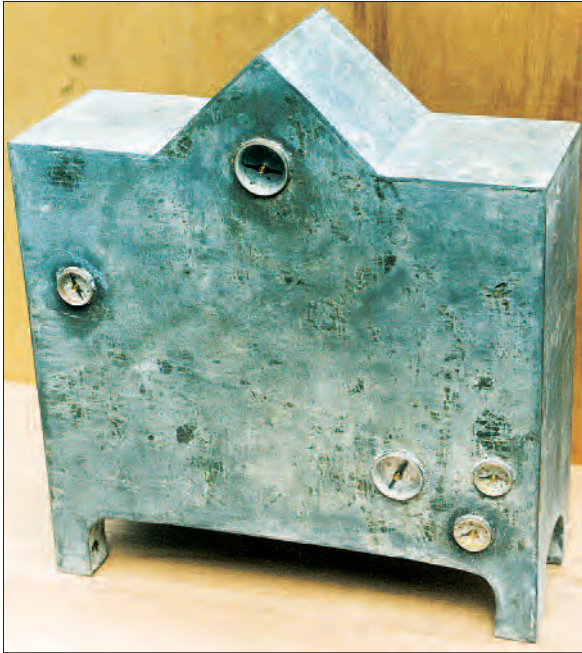
rateur, die de afgelopen 30 jaar voor gitaristen uit binnen- en buitenland gitaren heeft gebouwd. Bekende gitaristen die op een 'Peer Dellen' spelen zijn Mark Knopfler (Dire Straits), Bas van Wageningen (Di-rect) en de Golden Earring.

Tijdens de hoogtijdagen van de Haagse bandjescultuur in de jaren zestig van de vorige eeuw, speelde Peer Dellen ook zelf in een bandje: 'The Running Tides'. Nationale bekendheid heeft die band nooit verworven, het bleef bij optredens in en rond Den Haag. Uiteraard speelde Peer Dellen gitaar. Andere leden van dit bandje waren mede-gitarist Hans Vandenburg (die later als zanger/gitarist deel uitmaakte van de Haagse popband Gruppo Sportivo) en drummer Cees Kalis (die later drummer werd bij Earth & Fire).

Myrte Ouwerkerk (13 september 1992)

De jongste die in het kader van 'bewoners van naam en faam' vermelding verdient, is de 11-jarige actrice Myrte Ouwerkerk, woonachtig op nummer 37. Met rollen in het toneelstuk 'Far away', de film Pietje Bell 2, 'De jacht op de tsarenkroon' en in de dagelijkse soapserie 'Goede tijden, slechte tijden' is zij doorgedrongen tot de nationale (jeugd)top. Myrte begon haar carrière op 6-jarige leeftijd, toen ze lid werd van theatergroep Rabarber in Den Haag. Zij doorstond glansrijk de audities voor 'Far away' en werd kort na haar optreden in dit toneelstuk via castingbureau Wim Serlie Productions in Den Haag gevraagd voor de rol van Sofie, het vriendinnetje van Pietje Bell. De film blijkt een groot succes: 100.000 bezoekers in de eerste

zeven dagen, goed voor een gouden status. Begin 2004 staat de bezoekersteller al op 600.000.

Naast het acteren volgt Myrte een opleiding basisonderwijs in Leidschendam. Haar schaarse vrije tijd besteedt zij graag aan het spelen van schaak en softbal. Een veelzijdig talent!

Frits Wiolders (27 juli 1951)

Kunstenaar Frits Wiolders woont in de Hofwijckstraat op nummer 36. Frits volgde opleidingen aan de Nutsacademie in Rotterdam en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. In 1990 studeerde hij af als eerstegraads leraar handvaardigheid. Zijn kunstwerken vervaardigt hij voornamelijk uit metalen als lood, zink, koper, messing en brons, soms gecombineerd met verrassende voorwerpen als kompassen, noten, bloempotjes en zelfs een gewei. Hij won in 1986 de Groenmarktprijs op de Nieuwe Haagse Salon en in 1996 de Albert Termote Prijs van de gemeente Voorburg. Hij heeft werken verkocht aan de gemeenten Den Haag en Voorburg, aan diverse artotheken en aan particulieren. Zijn kunstwerken zijn op diverse tentoonstellingen te zien geweest, waarbij hij werd geprezen om zijn enorme materiaalgevoeligheid. Het Voorburgse museum Swaensteyn heeft

werken van hem opgenomen in de permanente collectie, die van tijd tot tijd worden tentoongesteld.

Frits Wiolders' professionele werkzaamheden staan in het teken van kunsteducatie. Daarnaast is hij lid van de commissie amateurkunst en cultuureducatie van de Raad voor het Cultuurbeleid, een adviesorgaan van de regering.

Paul Reijenga (25 januari 1962)

De beste coverband van de Randstad, zo mag je The Raspers omschrijven. Drummer en mede-grondlegger van The Raspers is Paul Reijenga, bewoner van Hofwijckstraat 23. Samen met zijn broer Robbert Henk, die ook in de Hofwijckstraat heeft gewoond, richt hij in 1982 De Raspers op. De band bestaat uit vier vrienden, allen afkomstig uit de buurt waar zij wonen. Evenals vele bands in die periode spelen De Raspers Nederlandstalige nummers. Bij een optreden waarbij de band naast het eigen repertoire een aantal covers speelt, reageert het publiek zeer enthousiast. Omdat bovendien het hoogtepunt van de Nederlandstalige pop voorbij is, wordt besloten verder te gaan als coverband. De naam van de band wordt aangepast: The Raspers. Naast covers spelen en schrijven The Raspers de laatste jaren steeds meer eigen nummers. The Raspers geven zo'n 50 concerten per jaar.

Paul Reijenga heeft van zijn hobby zijn beroep gemaakt. Na een opleiding op het Haagse conservatorium studeert hij in 1989 af en timmert hij flink aan de weg met de Raspers. Hij geeft

Links:

*Kunstwerk van Frits Wiolders.
Collectie Frits Wiolders*

De Raspers in een oude samenstelling, omstreeks 1980.

*Midden op de foto Paul Reijenga, links op de foto Hofwijckstraatbewoner en oud-Rasper Ron Grobben.
Collectie N. Verheule-Grobben*

bovendien drumles en richt in 2002 de Voorburgse Drumschool op, gevestigd in de Herenstraat. Hij verzorgt privé-lessen en groepslessen voor drummers en popgroepen, hij componeert en arrangeert.

Aardig detail is dat hij les geeft aan de zoon van Hofwijckstraatbewoner Ron Grobben, die van 1985 tot 1990 bassist is geweest bij De Raspers.

Ferry Mingelen (12 december 1947)

Journalist Ferry Mingelen heeft van 1973 tot 1977 in de Hofwijckstraat op nummer 10 gewoond. Mingelen is vooral bekend als presentator en eindredacteur van 'Den Haag Vandaag', waarin hij de Haagse politiek verslaat en politiek kritisch weet te ondervragen.

Ferry Mingelen is als journalist in 1969 op z'n 21ste begonnen bij het Vrije Volk als gemeenteraadsverslaggever in Den Haag. Hij ging vervolgens werken bij dagblad Trouw, waar hij zich specialiseerde in politiek, buitenlandse zaken en defensie. Begin jaren '80 stapte hij over naar de Gemeenschappelijke Persdienst, waar hij correspondent in Brussel werd. Daar hield hij zich bezig met aangelegenheden die de NAVO en de Europese Gemeenschap betroffen. Vanaf 1984 werkt Mingelen voor de NOS.

Nico Verhoeff (4 mei 1904 - 1 september 1977)

Nico Verhoeff woonde van juli 1936 tot juli 1976 in de Hofwijckstraat op nummer 44.

Het leven van Nico Verhoeff wordt gekenmerkt door muzikaliteit. Zo was hij mede-oprichter en dirigent van het Haagse Residentiekoor (van 1936 tot 1953) en van Die Delftsche Sanghers (vanaf 1934). Tevens was hij dirigent van het kerkkoor van de Hippolytus kerk in Delft (tot 1971), van het kerkkoor van de Hippolytus kapel in Delft (van 1973 tot 1976) en van het Toonkunstkoor in Gouda. Van 1945 tot 1953 was Verhoeff directeur van het Goudsch Conservatorium. In 1974 ontving hij een koninklijke onderscheiding voor al zijn muzikale verdiensten.

*Nico Verhoeff, omstreeks 1975.
Collectie familie Verhoeff*

Rechtsboven:

Elles en Peter Jacobs.

*Foto N. Verheule-Grobben,
voorjaar 2004*

Elles Jacobs (6 juni 1956)

Hofwijckstraat 46 is sinds 1994 de residentie van Elles Jacobs en haar man, Peter Jacobs. Peter is in het verleden beroepsmatig met muziek bezig geweest. Hij trad als gitarist op in verschillende bands en was muziekproducent van diverse muziekprogramma's, zoals 'Goud en Nieuw' en de 'Holidayshow'. Elles is een bekende in modeminnend Voorburg. Ze is 24 jaar lang mede-eigenaar geweest van de in Voorburg alom bekende modezaak Peter Ivens aan de Parkweg. In augustus 2002 heeft zij een modezaak in Oegstgeest geopend. Zij stamt af van een rasechte Voorburgse familie, Van Grimbergen. Elles' grootvader had in het begin van de vorige eeuw een smederij in de Voorburgse Kerkstraat.

Gré Goddijn (23 december 1933)

Mevrouw Gré Goddijn woont sinds mei 1982 op nummer 65. Vele Voorburgers zullen haar kennen. Zij was van augustus 1970 tot oktober 1984 een van de zwemonderwijzers in zwembad De Vliegermolen. Ook gaf ze vanaf 1960 zo'n 15 jaar lang les bij gymnastiekvereniging Wilhelmus. Vele honderden kinderen hebben van Gré les gehad. Ze wordt nog geregeld herkend als de zwemjuf of gymjuf van toen. Het zwemonderwijs zat anders in elkaar dan nu. Wie herinnert

zich niet de lange stok met de ronde haak, waarmee je drijven werd gehouden. Ook autobinnenbanden en kurken waren handige hulpmiddelen. Er werden particuliere en individuele lessen gegeven en er was natuurlijk het schoolzwemmen voor de Voorburgse scholen, waaronder ook Effatha. De leerlingen die de grootste problemen hadden met zwemmen, waren voor Gré de grootste uitdaging. Kinderen die niet in het water durfden, die niet durfden te springen, dove en slechtiende kinderen, ook zij hebben hun diploma in bijna alle gevallen weten te halen. Gré heeft menig dank-je-wel-cadeautje ontvangen. Naast de kindergroepen was er de zogenaamde 'berengroep', voor mensen die op wat latere leeftijd zwemles namen.

Zelf is Gré op 33-jarige leeftijd begonnen met zwemmen. Uiteraard heeft ze alle zwemdiploma's gehaald. Na een gemeentelijke reorganisatie verdwenen nagenoeg alle zwemonderwijzers uit de Vliegermolen. Gré Goddijn ging als administratief medewerker bij de gemeente Voorburg aan de slag. In 1993 ging zij met vervroegd pensioen.

Lieuwe Doornbos (4 december 1923)

Goede vraag voor een kennis-quiz: Wat is de overeenkomst tussen Lambarene in het Westafrikaanse Gabon en Stoelmanseiland in de Marowijne, de grensrivier tussen Suriname en Frans Guyana? Antwoord: Het zijn allebei oerwoudgebieden waar humanitair bevlogen artsen een ziekenhuis uit de bodem stampen.

In Lambarene deed dat de Elzasser theoloog, organist en arts Albert Schweitzer, die daartoe in 1913 een hoogleraarschap in Straatsburg verruilde voor een ongewis bestaan als zendeling-

arts, waarvoor hem in 1952 de Nobelprijs voor de vrede werd toegekend.

Op Stoelmanseiland was het dokter Lieuwe Doornbos die in 1954, uitgezonden door het Zeister Zendingsgenootschap, met hulp van een architect en een evangelist die een dagreis verder woonde, met blote handen de bouwstenen maakte, waarmee uit Paramaribo meegekomen metselaars en timmerlui een ziekenhuis wrochtten, dat in 1956 door de gouverneur werd geopend.

Het complex is nog volop in gebruik en heeft dus de roerige periode met rebellenleider Ronny Brunswijk, die er zijn hoofdkwartier vestigde, overleefd.

Om - onder meer - de hoge kindersterfte onder de boscreolen te bestrijden legde Doornbos eigenhandig een veld met 200 sinaasappelboompjes aan - bemest door óók ter verrijking van het voedselpakket aangevoerde kippen.

Toen de familie Doornbos na tien jaren terugkeerde naar Nederland - vooral om een goede schoolopleiding voor hun vier kinderen veilig te stellen - benutte Lieuwe zijn medische registratie van ruim 500 kinderen tussen 0 en 7 jaar als bouwstof voor zijn dissertatie, die hem óók nog eens het predikaat 'cum laude' opleverde. Het jaar van zijn promotie tot doctor in de geneeskunde - 1966 - markeerde tevens de vestiging van de familie Doornbos op Hofwijckstraat 51 - op handzame afstand van de Hoofdinspectie van de Volksgezondheid, waar hij als hoofdinspecteur het aandachtsgebied 'Moederschap en kindhygiëne' behartigde.

Al in het volgende jaar, 1967, werd dr. Doornbos benoemd tot medisch directeur van het Rotterdamse ziekenhuis Dijkzigt, dat toen nèt was bevorderd tot Academisch ziekenhuis. Prachtige bekroning van een glansrijke carrière zou je zeggen, maar daar dacht dr. Doornbos anders over. Geconstateerd hebbend dat ziekenhuizen in het algemeen veel te kampen hebben met infectieziekten, besloot hij zich alsnog te specialiseren, volgde van 1972 tot '75 in zijn 'eigen' ziekenhuis de opleiding tot bacterioloog en werd in laatstgenoemd jaar als zodanig benoemd aan het 'Westeinde Ziekenhuis' (Medisch Centrum Haaglanden) in Den Haag.

Een leemte in de medische literatuur ziende, stelde Doornbos in 1983 een bacteriologisch handboek voor analisten samen, dat onlangs zijn vijfde druk beleefde en waarvan de 700 pagina's nog dagelijkse kost zijn in alle Nederlandse laboratoria. Specifiek voor de Voorburgse gemeenschap maakte dr. Doornbos zich onder meer verdienstelijk als bestuurslid, respectieve-

*Gré Goddijn, zwemjuf van velen, augustus 2003.
Collectie N. Verheule-Grobben*

lijk voorzitter van het Huygens Lyceum, voorzitter van het Platform van Winkeliers, Gemeente en Burgers van de Gemeente Voorburg en voorzitter van Vluchtelingenwerk Voorburg.

Johan Sybesma (12 februari 1919 - 27 maart 1994)

‘Als hij er was voelde ik me veilig,’ zei zijn overbuurvrouw Anita – en zij was niet de enige die Johan Sybesma’s aanwezigheid in de Hofwijckstraat aldus ervoer. Dat kwam niet alleen doordat hij in zijn uniform een stoere politiemans was, maar vooral door zijn houding, die rustig en evenwichtig gezag uitstraalde. Als overtuigd gelovige – ouderling bij de Fonteinkerk – waren normen en waarden voor hem al ijkpunten lang voordat ze als speerpunten in de politiek werden gepropageerd.

‘Johan stond model voor de waakzame haan,’ lezen wij, na zijn overlijden, in het aprilnummer 1994 van het wijkblad ‘Samen’ van de Gereformeerde kerk in Voorburg: ‘Als je bij hem binnenkwam zag je meteen in de gang zijn handgemaakte politieklok. Op die klok een beeltenis van een politiemans die een vrouw in nood hielp en een politiemans die een dief achterna zat.’

Zijn principiële opstelling bracht hem in de oorlogsjaren tot deelname aan het verzet, waarbij hij door het oog van de naald kroop toen de SS uit Leeuwarden in de boerderij waar hij verbleef, huiszoeking kwam doen. Gewaarschuwd door een minder bloeddorstige Duitse soldaat kon hij nog net een Knokploeglid, een Arbeitsdienst-ontduiker, zijn vader en zijn karabijn verbergen vóór de SS’ers huis en schuur overhoop haalden en de avondmaalswijn voor de kerk achterover sloegen, waarna ze geen fut meer hadden om de steile zoldertrap te beklimmen ...

Overigens had Sybesma niet van jongs af aan de ambitie om bij de politie te gaan. De sleutel tot zijn beroepskeuze vinden we in de woorden van de toenmalige minister-president Willem Drees: ‘De overbevolking zal leiden tot structurele werkloosheid en landhonger.’ Een verwachting die in de periode 1948 tot en met 1965 een half miljoen Nederlanders aanzette tot emigratie naar Canada, de V.S., Australië, Nieuw Zeeland, Zuid-Afrika en Brazilië. Bij deze stroom emigranten had Sybesma zich willen aansluiten, richting Canada. Daartoe wilde hij wel eerst de Engelse taal goed beheersen. En wie zich geen taalstudie kon veroorloven, kon voor Engels terecht bij de Politie school. Zo verruilde Sybesma in 1945 zijn geboorteplaats

Tzummarum (boven Franeker) voor Rotterdam en vervolgens, in 1952, voor Voorburg: Hofwijckstraat 31, waar hij ook na zijn pensionering als adjudant/plaatsvervangend chef van de geüniformeerde dienst in 1980 bleef wonen. Ook ‘in burger’ bleef Johan Sybesma hier een markante verschijning – altijd behulpzaam en dat niet alleen met persoonlijke inzet in het kader van het kerkenwerk, maar ook bij technische akkevietjes: van weigerachtige uurwerken (zijn klokkenhobby) tot het weer in beweging brengen van de Oude Vlietbrug in de A 12 toen niemand er raad mee wist.

Altijd voor anderen beschikbaar en dan óók nog met de zorg voor acht opgroeiende kinderen – dat kon alleen dankzij de even memorabele inzet van zijn vrouw Marrigje. Zo kon de Hofwijckstraat op Sybesma altijd een beroep doen. En zag je hem niet, dan hoorde je hem wel, als hij zijn trompet welluidend over de achtertuintjes liet schallen.

Bronnen

Oude paden, maart 2001, ‘Verheerlijkt en verguisd’

De Beeldenaar 1998-3, ‘In memoriam dr. H. Enno van Gelder’

Samen. Wijkblad van de Fonteinkerk, april 1994 en april 2002

Weekblad Privé, 12 april 1980

Bewoners Hofwijkstraat 1928 - ca. 1950

Caroline Brummer-Willers

Bewoners 'maken' een straat. Daarom is voor deze uitgave nagegaan wie de bewoners van de Hofwijkstraat waren vanaf de beginperiode tot ongeveer 1950. Deze bewoners staan in de archieven te boek als 'gezinshoofd'. De overige gezinsleden en de in die tijd gebruikelijke inwonenden zijn in deze bijdrage niet vermeld. Dat zou, gelet op het grote aantal inwonenden, om een aparte publicatie vragen.

*Park Middenburg, 1941. Van links naar rechts, achterste rij: Rita Ninaber van Eijben (no. 72), Rietje Welter (no. 27), Gré van der Heide (no. 29), Joke Ninaber van Eijben (no. 72). Op de bank: Trees, Jet en Magda van Hal (no. 79), Elly Welter (no. 27), José en Anneke Thomas (no. 26), Betty Welter (no. 27) en Iet van Gorsel (no. 45).
Collectie G. Peters-v.d. Heide*

Bij een aantal bewoners is het beroep vermeld. Die gegevens zijn ontleend aan twee adresboeken, waaronder de zevende uitgave van het officiële adresboek 1929/1930 van Voorburg. Het adresboek is samengesteld uit officiële gegevens door de R.K. middenstands-vereniging 'De Hanze', afdeling Voorburg. Voorburg telt in die jaren 17.000 inwoners en neemt 'dus uiteraard een belangrijke plaats in in de rij onzer Z.-H. gemeenten.' Niet gehinderd door regels ter bescherming van persoonsgegevens bestaat het officiële adresboek uit een stratenlijst en een 'alfabetische naamlijst'. De stratenlijst vermeldt van alle straten de huisnummers en degene(n) die op dat nummer woonachtig zijn. De alfabetische naamlijst vermeldt naast de naam en het adres in veel gevallen ook het beroep van de betreffende persoon. Een zelfde soort adresboek leverde de gegevens over de bewoners uit de periode rond 1950. En die schetsen een aardig beeld van het 'soort' mensen dat in die tijd, als eerste bewoners, in de Hofwijckstraat woonde. Onderstaande lijst vermeldt bij elk adres de hoofdbewoners in de periode 1928-1950, in chronologische volgorde.

1. L.A.M. Veenman, banketbakker
2. Garage
3. D.J. Yntema, commies Rijks Dir. bel.
4. Wed. Sonneveld geb. Van Dorp
J. Veldhuijzen
R. van Kesteren
M.J. Baijens
D. Schuitemaker
F.J. Mulder, scheepsmachinist
5. F. Hettinga
A.C. van den Brink
J.C. Pronk
6. H. van der Stok, conciërge
A. van der Gaag
7. H. Hogervorst, kruidenier
H. Schaap
P.A. Spoor
8. G.J. Hooijmans, boekhouder gasfabriek
D.A. Majoor
9. G. Bos
J.A. van Bloppoel
J.A. van der Eijk, adjunct commies Rijks Dir. Belastingen
P. van Saane
M.A.S. Brielle
10. P.E.A. Boonekamp, bouwkundige
K.A. Venselaar
11. T. van der Woude, timmerman
12. W. Siebesma, reiziger
J. Heijkoop
C.L. Welter, winkelier
Th. C. Vermeulen
A.M. van Osselen
D. van Doorne
D. Paans, bedrijfsleider
13. L.C. Wessels, ambtenaar arbeidsinspectie
C. van der Most Van Spijk
14. M.A.J. v.d. Hoek, chef afdeling hotelbedrijf arb. beurs
15. M.J.A. Vermeulen
H.N. Lotz, timmerman
H.R. Buter
L.N. van Velzen, procuratiehouder
16. R. de Jonge
M. Koene, timmerman
J. Bekkers
17. L. Davids, modereiziger
R. Hartog
L.N. van Velzen
D. Waljaard, kantoorbediende
18. A.W. van der Giessen
H.N. van As, uitvoerder bouwwerken
H. Sunter
J.G. van As
P. Nanninga
F.G.M. Ots
19. J.M. Driessen, winkelbediende
L.C. van der Velde, hoofdamtenaar N.S.
20. J. Baank, klerk
D.M. Taanman
G. Oosterhout
J.A.M. Feijen, koeltechnicus
21. A. Sannen, opz.-instr.
A.W. v.d. Sande, belasting assistent
22. Th. A. Simons
R.A. Wijnvoord
W.J.A. van Leeuwen, boekhouder
C.J.P.M. Brands
H.C.A. van Leeuwen
23. M.J.A. Vermeulen
J. van Kuijen
L. Meeuwisse
J.C. Meeuwisse, naaister
24. R.B. Ronde, adjunct commies Overzeese Gebiedsdelen
25. N.A. Wijmenga
G.A. Schütz Lammers
J. van Dam
C. de Boer, controleur C.C.D.
Mevr. H. Ydema

26. Mevr. H. Ydema
F.J.A.W. v.d. Post
A.Th. d'Herripon
F. Thomas, ambtenaar N.Z.H.V.M.
27. P.T. Breimer, onderwijzer
J. Van der Eijk
C.L. Welter, winkelier
28. C.A. Hooijmans
Mevr. E. Meijer
T. Polk
Brizee
J. Linck
29. J.A. Cocural
J. v.d. Heide, boekhouder A.P.C.
30. J.L. Beelen, ambtenaar telegrafie/hoofd
commies best. P.T.T.
Th. A. Feld
31. F. Craushaupt, kantoorbediende
M.D. Gilhuijs
C. Visser
G.K. de Klerk
Mevr. C.S. de Klerk-Le Grand
32. N.K.J. Scheffers, adjunct Commies
Rijkstelegrafie
33. A. Meijer
Besuijen
N.J. van Muilwijk, onderwijzer
34. J. Plugge
Raap
D. Willemse
Mevr. M.L. Monkhorst geb. Disse
J.D. Jaarma, gezagvoerder ter koopvaardij
R. Tulling
D.K.H. Thierry
35. F. Burger, onderwijzer
Mevr. A.C. van Geel, onderwijzeres
H.G.M. Munnik
Mevr. E. W. Noordijk
N.J. van Muilwijk
S.M. Kistemaker
Mevr. A.P. Pijl
P. Ploeger
A. Pijl, planter
36. L.K. van Merkestijn, chef de bureau
37. Wed. P. Deijl geb. van den Bent
J. Deijl, planter
G. Verhoeff
W.H. Deelman
T. Algra, belastingambtenaar
39. A.M. Straman, ambtenaar departement
van Marine
Mevr. A.M. Abrahams geb. Van der Heiden
P.J. Hageman, agent van politie
A.J. Tonnessen
Th. H. van der Elst
42. A.C. v.d. Berg, huisschilder
R. de Jong
G.H. Meester, gasfitter
M. Verkamman
J. Kema
43. C.J. Elsevier, werktuigkundig tekenaar/
verzekeringsagent
44. M. Andela, inspecteur montage-afdeeling
N.Th. Verhoeff, musicus
J.B. Wohrman
45. J. Fresco
M. van Gorsel, onderwijzer
P. Hanse
46. H.J. Boogaards
R. van den Brink
Mevr. M.C. Brand
Goldsteen
J. Blacquièrre
E.J. Kooij, boekhouder
A. Visser
47. J.H. Wijgh
G. van den Elshout
C.A. Spoor, gemeenteambtenaar
48. H. van Essen, timmerman
W.J. de Leeuw
C.J. Meeuwisse
Mevr. Meeuwisse-Borsboom
49. J.A.A. Vrijdaghs
R. Stokvis, proc. Huishoudster. Winkelmij.
C.P. Sundermeijer
A. Dekker
50. M.J.J. Snoek, kantoorbediende
51. W.G. Remein, boekhouder
52. J. Gutterswijk
Wed. J. Gutterswijk geb. Kroes
Dekker, predikant
A.J. Bruggeman
C.J. Dekker
53. Wed. T. Wagter geb. van Zadelhoff
F.M. Wagter
G.A. Neijenhuis
L. Berger, predikant
54. H.J.C. Bulsing, bestek berekenaar
A. Westerveld
55. J.C. Nahuijsen
J.C. Brinkman
J.A.J. van Grieken, bloembollenkweker
M. Zonneveld, student

56. Wed. Cazemier geb. Derksema
W.A.R. Hùltenschmidt
Ch. M. Joost
P. van der Stuijt	65. Th. Van Wijngaarden, kunstenaar/
restaurateur
57. J. Roorda, electr. Ingenieur chef laboratorium	66. J.W.H. Nieuwenhuijsen, commies
postcheque- en girodienst
58. H. van Mameren, hoofd U.L.O. school
Wed. Rentjes geb. Wackerzapp
Wed. Van der Hout geb. Kats	67. S. de Rood
E. Th. Roth, kelner
G.H.M. Driessen
59. L.C.M.J. van Gussenhoven
F.H.B.M. de Bruijn
Mevr. E.R. Lindorfer, schilderes
J. Grijzen, ambtenaar C.B.S.	68. K. Koppe, voeger
60. H. van Essen
H.J.J. van Beusekom
W.H. Ridder
H.A. Wage, onderwijzeres
Wed. van Essen geb. Dane
J.J. van Grieken, journalist	69. F.G. Zieck, musicus
R. Bartlema
61. K. de Ridder
C.L. van Nes, hoogleraar aan de Technische
Hoge School	70. F.N. Lodders
L. Davids
J.H.J. van Wijk
Mevr. A. A. M. van Wijk, onderwijzeres
bijzonder lager onderwijs
62. J.H.J. Flas, koopman
Mevr. J.A.M.J. Duijsters
Wed. Broekarts geb. van de Graaf	72. J.J. Ninaber van Eijben, hoofd katholieke
jongensschool
63. J.F.A. van Mens
H. Stravers
F.L. Creusen
F. Sleenbos, kapitein
C.J. Brookman
Mevr. T.M.C. Brookman
J.G.W. Schotsman	75. Wed. J.H.A. Nieuwenhuijsen geb. Koenders
Mevr. A.H.M. Nieuwenhuijsen
64. A.H.Kiggen
H.C.P. Poels, ambtenaar bij de voedsel-
voorziening	79. J.A. van den Nieuwenhof, vertegenwoordiger
H.C.A. van Hal, boekhouder

*Volgende pagina:
De bewoners van de
Hofwijkstraat voor Hofwijk.
Foto N. Verheule-Grobbe,
voorjaar 2004*

87 Bewoners Hofwijkstraat 1928 - ca. 1950

Hollywood in de Hofwijckstraat

Ron Grobben

In 1940 komt op Hofwijckstraat nummer 26 de familie Thomas wonen. Vader en moeder betrekken samen met hun twee dochters het huis. Het gezin weet de oorlog goed door te komen en wordt aan het eind van de oorlog nog verblijd met de komst van een zoon.

In 1958 woont Jo, de zus van vader Thomas, in bij de familie. Zij is chef-verkoopster bij een grote textielzaak in de Haagse binnenstad, maar zij wil meer. Zij verbreedt haar horizon en vertrekt in 1958 naar Amerika, waar zij gouvernante wordt in het gezin van een van de beroemdste filmsterren ooit.

*Clark Gable bij zijn interview
op kasteel Oud-Wassenaar.
Persfoto 1959*

Al woont Jo Thomas in een speciale bungalow in de omgeving van Hollywood, zij is haar achtergebleven familie niet vergeten. Op 4 juli 1959 wordt de Hofwijkstraat afgezet en mag er niet buiten gespeeld worden.

Tegen tien rijden twee glanzende zwarte Amerikaanse auto's de straat in. De auto's stoppen voor huisnummer 26. Achter het stuur van de eerste auto zit breed glimlachend een goed geconserveerde veertiger (volgens de krant). Het is de dan inmiddels 58-jarige Clark Gable. Hij is in Europa voor zijn 85ste film, Bay of Naples. Samen met zijn familie is Clark die ochtend met de Nieuw-Amsterdam in de haven van Rotterdam aangekomen. In de tweede auto zit natuurlijk ook Jo. Het hele gezelschap

wordt hartelijk begroet door de familie Thomas. Het bezoek is echter uitgelekt naar de pers en na een kort verblijf vertrekken Clark Gable en zijn vrouw Kay Williams. Ze rijden voor een persconferentie naar kasteel Oud Wassenaar. In de kranten staan koppen als 'Clark Gable in Nederland' en 'Clark Gable leverde twee kinderen in Voorburg af'. De kinderen Adolph (iedereen noemt hem Bunker) van 10 en Joan van 8 blijven samen met Jo Thomas nog ongeveer 10 dagen bij de familie logeren. Hierna vertrekt de familie Gable naar Oostenrijk voor een vakantie in Salzburg. Na Oostenrijk gaat het gezin zonder Clark terug naar Californië. Clark reist door naar Rome waar de opnames voor de nieuwe film beginnen, met in de vrouwelijke hoofdrol de jonge en beeldschone Sophia Loren.

*De kinderen Gable in de Hofwijkstraat.
Persfoto's 1959*

Beter een goede buur dan een verre vriend

*De Tijdparade, 27 mei 2000.
Van links naar rechts: Bob
Wielders (met rode hoed), Leon
van Oosten, Marjanneke
Grobben, Romy Frank, Olga
Wielders, Sanne Kamerlink,
Daphne Verheule, Iris
Meedendorp, Ben Grobben,
Emma Kelder, Liek Hamelink,
Nynke Ouwerkerk, Myrthe
Ouwerkerk, Sjors Kelder,
Vincent Meedendorp en Djen
Reijenga.
Foto N. Verheule-Grobben*

Margreet de Jong

Een schets van de Hofwijckstraat rond zijn 75-jarig bestaan. Een straat die aandoet als een klein buurtschapje, knus gelegen tussen museum Hofwijck, Park Middenburg, het Westeinde en de Vliet. De straat waar 'Beter een goede buur dan een verre vriend' als motto geldt. De straat met in elk seizoen haar eigen sfeer.

Lente

De bolletjes springen uit de grond, narcissen steken enkele gele koppen in de lucht, tulpen en krokussen maken het een kleurenpalet. De bewoners van het eerste stuk in de straat hebben zich anderhalve tegel van de stoep toegeëigend als voortuintje om er wat planten te plaatsen en er hun bolletjes te poten. Naast de erkers staan fleurige potten met violen of ander bloeiend materiaal dat het seizoen ons brengt.

Om de straat goed voor te bereiden op een koninklijk huwelijk, een Koninginnedag en ook op al de geboortes in de straat, is er een vlagcommissie bestaande uit Mark Schellekens en Sjaak van der Linden. Heeft u nog geen vlag, zij zorgen ervoor. Hebt u wel alle attributen maar lukt het niet die te installeren, dan helpt de commissie een handje. Bij de geboorte van een jongetelg neemt iemand het initiatief en bericht de hele straat dat er gevlagd moet worden voor de thuiskomst of de geboorte van een nieuw Hofwijckertje.

In het kader van het Millennium 2000 organiseerde de gemeente Voorburg een Tijdparade op 27 mei 2000. Helaas was het zodanig slecht weer dat de politie deze heeft moeten afgelasten. Er is hard gewerkt aan de zelfgemaakte kostuums. De praalwagen is uiteindelijk toch met de kinderen gaan rijden naar de plaatselijke McDonald's, waar de kinderen iets lekkers te eten en te drinken kregen om de teleurstelling iets te verzachten. Na afloop kreeg de groep van de plaatselijke winkeliersvereniging voor 50 personen vrijkaartjes voor pretpark Slagharen. Op 8 april 2000 vertrok een speciaal geregelde bus uit de straat voor een dagje ponypark.

Verder heeft de straat op 16 juni 2001 de wijkbeheersprijs verzilverd door de toneelgroep Hilaria te laten optreden. Zij verzorgden een middeleeuws feest ter ere van de heilige Sint Hilarius. De jonkvrouw, valkenier, vendelier, soldaten en de ridder op het in dit geval zwarte paard zorgden samen met muziek voor een geslaagde familievoorstelling, zo vertelt ons de Voorburgse Courant.

Zomer

De klinkers van de Hofwijckstraat koesteren zich in een warme zomerzon. Op het pleintje voor nummer 75-77 laten enkele bewoners zich een wijntje wel smaken, zittend op het bankje voor hun huis.

Kinderen vermaken zich met een skateboard of trappen een balletje. Het is zomer en iedereen spreekt elkaar, druk worden voorbereidingen getroffen voor het komende straatfeest.

Kinderen oefenen al weken voor de jaarlijkse playbackshow, de topper van het straatfeest.

Het straatfeest begon in 1996 als initiatief van Frits en Inge Wielders, Elles en Peter Jacobs, Harriet en Eric Frank en Ellen en Paul Ouwerkerk. Dit straatfeest stond in het teken van de ronde van Hofwijck, een strijd om de hoogste plaats in het wielerklassement. Op skelters, loopauto's en driewielers werd de race gestreden, met als afsluiting een gouden plak voor 33 kinderen, uitgereikt door mevrouw Linck.

Sindsdien wordt de schoolvakantie van de kinderen afgesloten met spel, een open podium en een barbecue.

Onder de in 1996 gestarte straatfeestcommissie werden andere initiatieven ontplooid. In het weekend van 11 en 12 juni 1997 gingen 'Hofwijckertjes op avontuur', waarvan door de Voorburgse Courant verslag werd gedaan. De Hofwijckertjes beleefden een spannend avontuur om de prinses van Hofwijck te bevrijden uit de handen van heks Sambalja. Met boten voeren ze van Hofwijck naar de Delftse Hout, waar ze in het betoverde Balijbos sprookjesfiguren tegenkwamen die ze hielpen of juist tegenwerkten om de prinses te kunnen bevrijden. Ze klaarden de klus en vierden de goede afloop bij een gezellig kampvuur.

Het tweede Hofwijckstraatweekend (28 en 29 juni 2001) werd georganiseerd door een andere groep mensen, mede als geste naar de straatfeestcommissie 1996. Deze groep bestond uit

Als echte piraten op een zelfgebouwd vlot, weekend 28 en 29 juni 2001.

Foto N. Verheule-Grobden

Kees Kelder, Liduin van der Berg, Marieke van Dijk, Nelly van Oosten en Nicole Verheule. Het weekend begon in Park Middenburg. De bedrijven gehuisvest in het gebouw Middenburg verleenden spontaan hun medewerking. Van de zolder van huize Middenburg haalde een kornuit van Kapitein Nelson een schatkist vol T-shirts, speciaal gemaakt voor dit weekend. Bijna werd de schatkist gestolen door een piraat, maar gelukkig kon de kist met de kostbare inhoud na een kortstondig gevecht nog net op tijd veilig aan Kapitein Nelson worden overhandigd en konden de T-shirts aan de kinderen worden uitgedeeld. De Voorburgse pers deed uitgebreid verslag: 'Hele straat als één grote familie in een tent. Hofwijck-kids vinden piratenschat'. Het weekend werd met 25 kinderen en hun ouders gehouden op het scouting kampeerterrein Bieslandse Bos.

Enkele reacties van de Hofwijck-kids en ouders.

Bob Wielders: Het leukste vond ik het avondspel. Dat was echt heel spannend want we moesten een ton met een stuk kaart verstoppen. En het bos was echt heel dicht begroeid en de piraten van Kapitein Nelson probeerden ons steeds te pakken! In het begin was het ook heel eng omdat er allemaal vleermuizen uit het bos vlogen.

Leon van Oosten: Ik vond het vlottenbouwen het leukst. En dat we met zo'n hele grote groep zijn.

*De eerste Vispick, juni 2002.
Aat van der Berg legt aan de kinderen de fijnere vistech-
nieken uit.*

Foto N. Verheule-Grobbe

Paul Ouwerkerk: Dit is echt werelds! Uniek dat je met de hele straat zoiets doet! Normaal kom je elkaar natuurlijk wel tegen, maar nu lig je met z'n allen als één grote familie in een tent.

Op de langste dag van het jaar werd in 2002 voor het eerst de Vispick georganiseerd. Een happening rondom vissen. Aat van der Berg legde aan de kinderen de fijnere vistechnieken uit en dit was tevens de start van een viswedstrijd. Als afsluiting heeft iedereen wat meegenomen om te picknicken.

Herfst

Elke dag is het bladeren vegen. Weer waaien de goudgele kleuren van de bomen uit de omringende parken in de kleine portieken van de huizen aan de Hofwijckstraat.

Ook al waait, regent en stormt het buiten en giert de wind langs het hotel Mövenpick, de Hofwijckstraat is in rust. Zo lijkt het althans. Menig bewoner van de Hofwijckstraat smeedt juist in deze schemerige uren uitbreidingsplannen voor zijn huis.

Veel straatbewoners maken hun eerste opzet voor een dakopbouw. In de jaren '90 krijgt menig huis er een etage bij. Eenvoudige vlieringen en kleine puntdakjes op de huizen worden omgetoverd tot een tweede etage. De huizen stegen duidelijk in waarde, in de eerste plaats door de unieke locatie, maar zeker in de tweede plaats door de uitbreiding met minimaal twee kamers op een zolderetage.

Ook Gemeentewerken kon er wat van in de jaren negentig. De Hofwijckstraat lag zeker drie maal open voor een nieuwe riolering en het trekken van kabels om opgewassen te zijn tegen nieuwigheden als computers en snelle telefoonverbindingen. Zo getuigen de foto's van oktober 1990 dat de straat een renovatiebeurt kreeg.

Winter

In de wintermaanden leven de bewoners van de Hofwijckstraat in hun eigen huizen en zien ze elkaar een stuk minder. 's Morgens in het donker schraapt menig automobilist het ijs van de ruiten en zet 's avonds zijn auto weer op een plekje in de straat. Als er een plekje is, tenminste. Sinds enkele jaren betalen de bewoners voor hun parkeerplaats in de straat. Nadat het grote KPN-gebouw er was gekomen, was het vechten om een eigen plek. Medewerkers van deze postgigant konden op deze manier goedkoop parkeren. Na een handtekeningenactie was de gemeente Voorburg gaarne bereid om een regeling te treffen voor een parkeervergunning.

In deze gure en koude wintermaanden vinden wel eens nieuwsfeiten plaats, zoals het omwaaien van een historisch muurtje na een stevige storm in november 1993 of de schoorsteenbrand op nummer 14 in het eerste gedeelte van 2000, waar hoog materieel van de brandweer aan te pas kwam. Of die winter van

'97, toen er eindelijk weer eens een Elfstedentocht gereden werd; twee straatbewoners Mark Schellekens (nummer 75-77) en Hans van Oosten (nummer 30) reden deze tocht op de schaats uit. Zij werden samen met 30 andere dappere en sportieve Voorburgers gehuldigd in Forum Kwadraat voor hun sportieve prestatie.

De eerste straatfeestcommissie nam het initiatief om het glas te heffen op het nieuwe jaar. Dit werd in eerste instantie achter in de straat gevierd bij het huis van Frits en Inge Wielders (nummer 36). Later verhuisde dit inmiddels jaarlijks terugkerende evenement bij het huis van Mark Schellekens. Gezellige

vuurkorven, een voorzichtige kerstbomenbrand en het drinken van een glas champagne maken het feest compleet. Oud en nieuw 2000 was speciaal, een nieuw Millennium was in aantocht. Dat werd gevierd in een overdekte tent en met een band. De tweede straatfeestcommissie, bestaande uit Jan-Willem en Nicole Verheule, Paul Reijenga, Tineke van der Blom, Marco Raad, Irma Groeneveld en Margreet de Jong nam het initiatief om naast het gewone nieuwjaarswensen mee te doen aan lichtjesavond Voorburg. 's Middags lampionnen maken en dan samen met de kerstman een rondje door het park en de straat. De bewoners van de Hofwijckstraat kregen waxinelichtjes uitgeleend om deze in hun raamkozijnen te plaatsen op kerstavond.

*Links:
De straat ligt open in verband met het aanleggen van een nieuwe riolering en het trekken van kabels, oktober 1990.
Foto F. Wielders*

*Schoorsteenbrand op Hofwijckstraat 14, januari/februari 2000.
Foto N. Verheule-Grobbe*

Hofwijkstraat 75 jaar

Om het 75-jarig bestaan uitgebreid te vieren, heeft de tweede Hofwijkstraatcommissie tal van activiteiten georganiseerd. Op 18 mei 2003 werd er een straatontbijt genuttigd. Enkele tafels werden neergezet en zo'n 70 personen deden mee aan het gezamenlijk starten van de dag. Het ontbijt werd gevolgd door een zeer geslaagd voetbaltoernooi voor jong en oud in Park Middenburg. Vooral dit laatste deed oude tijden herleven, eens was er toch die voetbalclub uit de straat?

Op 21 juni werd opnieuw de viswedstrijd en daarbij behorende picknick georganiseerd. Vincent Meedendorp was de trotse winnaar van de tweede viswedstrijd.

Op 16 augustus was er traditioneel het straatfeest met als thema 'landen'. De kinderspelen 's middags waren hier helemaal op gebaseerd en alles werd op onnavolgbare wijze aan elkaar gepraat door de eigen straatmroeper Frits Wielders. De avond werd afgesloten met het optreden van de Mosselband, waarin Jack Meedendorp uit de straat zorg draagt voor de base. Op 21 september was er een stoepverkoop, de kinderen (en hun ouders) verzamelden al wat ze weg wilden doen 'voor weinig'. De kinderen gingen tevreden met een zakcentje naar huis, de ouders iets minder, omdat ze nog net zoveel 'rommel' hadden, alleen hier en daar van andere samenstelling dan vóór de verkoop.

Een straatontbijt ter ere van 75 jaar Hofwijkstraat, 18 mei 2003.

Foto N. Verheule-Grobben

Het jubileumjaar wordt afgesloten met het zingen van kerstliedjes tijdens lichtjesavond in verzorgingshuis de Sonneruyter, 24 december 2003.

Foto L. van der Berg

Als afsluiting van het jubileumjaar werd op 24 december lichtjesavond gehouden. Voor de allerkleinsten was er een gezellige kerstmuts met lichtjes. Samen met de kerstman ging de groep dit jaar op pad naar de Sonneruyter, alwaar enkele kerstliedjes ten gehore werden gebracht onder de bezielende leiding van de saxofoon spelende kerstman (Jan Willem Verheule) en zijn maat Paul Reijenga op gitaar. Enkele bewoners genoten zichtbaar en zongen dapper mee. Als dank voor dit gebaar ontvingen de kinderen een heerlijke mandarijn van het verzorgingshuis!

Auteurs en medewerkers

Nieke Aalders-Warffemius (1947), geboren in Den Haag, maar sinds 1973 (met gezin) woonachtig te Voorburg, vanaf 1986 in de Hofwijckstraat. Tot april 2003 werkzaam als directiesecretaresse, met in de vrije tijd grote belangstelling voor geschiedenis en kunst, waarvoor vanaf vorig jaar ook meer tijd beschikbaar is. Sinds 1999 bestuurslid van de Historische Vereniging Voorburg (o.a. verantwoordelijk voor opzet en beheer van de HVV-website).

Caroline Brummer-Willers studeerde rechten aan de Universiteit van Leiden en is werkzaam bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Ze is geboren en getogen in Voorburg en woont sinds 1991 in de Hofwijckstraat.

Ron Grobben, ex-, maar nog wel inval-bassist van de Raspers, woont sinds 1998 in de Hofwijckstraat. Verhuizen naar de Hofwijckstraat was voor hem thuiskomen na vijf jaar in Berkel en Rodenrijs gewoond te hebben. Dat kan ook niet anders met zoveel familie en bekenden in de straat.

Margreet de Jong, in 1966 geboren te Hengelo (Ov.). Op haar 18de verhuisde zij van Almelo naar Voorburg om daar de opleiding tot A-verpleegkundige te gaan volgen in het Diaconessenhuis. Na het behalen van haar diploma studeerde zij verder voor verpleegkundige in de maatschappelijke gezondheidszorg en koos na een paar jaar als wijkverpleegkundige gewerkt te hebben voor een baan als zorgmanager bij de thuiszorg. In 2002 voltooide zij de Voortgezette Opleiding Management, Organisatie en Beleid. Op dit moment werkt zij als zorg- en projectmanager bij Florence thuiszorg. Sinds 1996 woont zij samen met Sjaak van der Linden in de Hofwijckstraat op nummer 11. In 2003 kwam er gezinsuitbreiding met zoon Oscar. Haar hobby's zijn zingen, badminton, film, theater en muziek.

Robbert J. Jongepier (1928) werd opgeleid als architect aan de TH Delft en was tot 1989 docent architectonisch ontwerpen aan de TU Delft. Zijn hobby's zijn kalligrafie, typografie (bibliotheek boeken), kunst en klassieke muziek. Na zijn pensionering ontwerpt en tekent hij onmogelijke objecten, zogenaamde 'bedrogsels' als designfiction ofwel pseudo-realisme. Hij verzorgde een uitgave in eigen beheer: 'Trompluiden', urbatectuur in bedrogsels (Voorburg, 1995, niet in de handel).

Kees van der Leer (1944) is werkzaam op het Haagse Zandvlietcollege als conrector en docent economie. Hij groeide op in het toen nog agrarische Zwijndrecht met tuinderijen, boerderijen en intrigerende verhalen over reeds verdwenen kastelen en buitenplaatsen. Voorburg biedt hem een mooie entourage voor het schrijven van diverse publicaties waaronder Marianne, een Oranjeprinses, trouw tot in de dood (HVV, 1998), Historische wandelingen door Voorburg en omgeving (Waanders, 2001) en Hofwijck, de buitenplaats (Walburgers, 2002). Hij is lid van de redactie van Historisch Voorburg.

Ernst Manger (1961), restauratiearchitect, heeft na zijn HTS Bouwkunde (1987) bij een aantal architectenbureaus gewerkt. Na de TU Delft (1993), richting Architectuur, Hergebruik en Interieur, in deeltijd, heeft hij ambtelijke ervaring opgedaan bij de afdeling Bouw- en Woningtoezicht en de afdeling Welstand en Monumenten van de gemeentes Voorburg en Delft. Is in 1996 een eigen bureau gestart, met als belangrijkste terrein restauratie, renovatie en hergebruik van gebouwen uit de bouwperiode 1850 – 1950, met als specialisatie de Overgangsarchitectuur (1900-1915) en Nieuwe Haagse School-architectuur (1920-1940).

Architect&bureau Manger heeft in 2002 zijn intrek genomen in het voormalig woonhuis 'De Trekvliet', een Rijksmonument uit 1795 op de Geestbrugkade 18 te Rijswijk. In dit kantoor is Buro 3H gevestigd, waar een samenwerkingsverband mee bestaat.

Nico Sickens de Wal (Wassenaar, 19-6-1929). Na voltooiing middelbare school en dienstplicht (korps mariniers) journalist: full time 1952-1968 (Leidsch Dagblad, Het Vaderland), freelance 1968-1999 (Het Vaderland, Haagsche Courant, diverse magazines), directeur Haagse Volksuniversiteit en annexen op het gebied van de Volwasseneneducatie 1968-1991. Diverse bestuurlijke functies (Bond van Ned. Volksuniversiteiten BNVU, Radiovolksuniversiteit RVU, Rotterdamse Kunststichting RKS, Museum Swaensteyn, Voorburg). Publicaties: o.m. enkele honderden muziek- en ruim 3200 balletrecensies.

Nicole Verheule-Grobben (1959) heeft na haar opleiding MBO Inrichtingswerk elf jaar in een tehuis voor licht verstandelijk gehandicapte kinderen gewerkt. Momenteel is zij werkzaam als peuterleidster bij een kindercentrum. Zij is in 1990 met haar man in de Hofwijckstraat komen wonen.

*Huize Middenburg, 2004.
Foto N. Verheule-Grobbe*

Colofon

Historische Vereniging Voorburg

Secretariaat: Postbus 49
2270 AA Voorburg
telefoon: 079 341 76 04

Bestuur

dr. R.M.W. van Gelooven, *voorzitter*
B.W. Pel, *secretaris*
J.L. Kok RA, *penningmeester*
mevr. S.E.Th. Aalders
mevr. I.E. van der Beesen
mr. A.T.J. Verkerk
J.H.S.M. de Beer, *adviseur*

Lidmaatschap 2004

21 euro
Gezin 25 euro

Penningmeester HVV te Voorburg

Postbank 288321
Rabobank te Voorburg
rekeningnummer 12 76 78 743

Historisch Voorburg

Jaargang 10 (2004), nummer 2

Redactieadres

Laan van Rustenburg 16
2271 XT Voorburg
telefoon: 070 386 84 95

Redactie

Anne Jacobs
Gerard Langerak
Kees van der Leer

Vormgeving basisstramien

Studio Tigges, Voorburg

Opmaak en productie

Drukkerij Gebrs. Verloop, Alblasserdam

ISSN 1381 – 4672

Copyright

Overname van teksten uit 'Historisch Voorburg' is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

HISTORISCHE VERENIGING

Voorburg